

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



2023

ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม - สิงหาคม 2566 |
Vol.3 No.4 July - August 2023



Approved by TCI during 2021 - 2024



E-ISSN : 2773-9147 (Online)
P-ISSN : 2773-9139 (Print)



วารสารรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Journal of Political Science

Mahamakut Buddhist University

ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2566)

Vol. 3 No.4 (July-August 2023)

วัตถุประสงค์

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้าน รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบาย สาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้ง ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกอง บรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน



ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

เจ้าของ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 248 หมู่ที่ 1 ถนนศาลายา - นครชัยศรี
ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 โทร 02-444-6000 ต่อ 1147
E-mail : journalpoliticalsciencembu@gmail.com

ที่ปรึกษา

พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระเทพศากยวงศ์บัณฑิต, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร

พระครูปลัดสวัฑฒนพรหมจริยคุณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



🌸 หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

🌸 กองบรรณาธิการ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, ศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธโสธร ตู้อทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ฝาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ บัวช้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์



ดร.สมพงษ์ เกษานุช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.ประกาศ แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระมหาจันทน์ ฌมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.ธีรพัฒน์ กัปโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.ภูภาณจนกฤษฎี ปุณรัตน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.เรียงดาว ทวะชาลี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีเสด็จ กองแกน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ประจวบ ประเสริฐสังข์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.จักรี ศรีจารุเมธญาณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กฤติกา ชนะกุล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



พระครูปลัดเมธาวัฒน์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาณรงค์ศักดิ์ วิริยโร,ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

นางสาวณัฐฐา แจ่มอักษร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



ฝ่ายประสานงานและจัดการ

ดร.เกษภา ผาทอง

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

e-mail: ketsada.iadp@gmail.com

พระครูปลัดเมธาวัฒน์

โทร.09-35549591, Line ID: 0935549591

e-mail: Suttipod555@gmail.com

นางสาวอริษา เอี่ยมวิสัย

โทร.0969703934 Line ID: ati22ticha

Email : lek22nunti@gmail.com



ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พิสูจน์อักษร

รศ.ดร.ปราณีต ม่วงนวล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา

อาจารย์ ธนะชัย สามล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

จัดรูปเล่ม

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

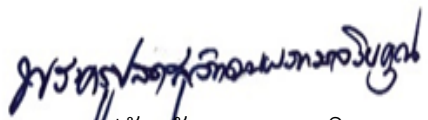
ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 4 ประจำปีพุทธศักราช 2566 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลาย มีจำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 11 เรื่อง เป็นบทความวิจัย ทั้งหมด 10 เรื่อง บทความวิชาการ 1 เรื่อง วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2567 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง


พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ช)

บทความวิจัย : Research Article

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด	1-17
--	------

APPLICATION OF GOOD GOVERNANCE IN THE ADMINISTRATION OF DRUG ADDICT REHABILITATION SYSTEM

วราวุฒิ อองศ์ธนาวัฒน์, สถิตย์ นิยมญาติ, กมลพร กัลยาณมิตร และ ทศนีย์ ลักขณาภิชนชัย

รูปแบบนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปพระเครื่องในประเทศไทย	18-32
---	-------

MODEL INNOVATIVE OF BUSINESS INDUSTRY FORMING AMULET COINS IN THAILAND

ชลธิชา สุดใจ, สุชาติ ปรีกทยานนท์, บุรพร กำบุญ และ ฐนันวริน โฆษิตคณิน

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลแก่พลเมืองในพื้นที่	33-47
--	-------

THE ROLE OF MUEANG MAI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN AMPHAWA DISTRICT, SAMUT SONGKHRAM TOWARDS THE BUILDING OF KNOWLEDGE AND UNDERSTANDING IN HEALTH FOR DIGITAL CITIZEN IN THE AREA

มาธิณี คงสถิตย์ และ พิชักษณ์ ภู่อระกุล

การพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย	48-62
---	-------

DEVELOPMENT OF A MODEL OF FACTORS INFLUENCING OPERATIONAL SUCCESS IMPLEMENTATION OF THE ORGANIZATION'S OVERALL BUSINESS ENTREPRENEUR RESOURCE PLANNING SYSTEM OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN THAILAND

กิตติศักดิ์ เปรมกิจ, สุชาติ ปรีกทยานนท์, บุรพร กำบุญ และ ฐนันวริน โฆษิตคณิน



- การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น** 63-80
SYNTHESIS OF KNOWLEDGE OF NETWORK MANAGEMENT AT THE LOCAL LEVEL
มนทกานต์ รอดคล้าย, มาธิณี คงสถิตย์ และ พิจักษณ์ ภู่อะกุล
- การพัฒนาารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาว์นในประเทศไทย** 81-97
DEVELOPMENT MODEL OF BUSINESS ELECTRONIC ENTREPRENEURS BUSINESS GROUP KNOCK-DOWN FURNITURE IN THAILAND
ณัฐฉา พิศลพูล, สุชาติ ปรัชยานนท์, บุรพร กำบุญ และ ศิริชญาณ์ การะเวก
- ความร่วมมือทางวิชาการในระดับนานาชาติภายในเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย** 98-113
INTERNATIONAL ACADEMIC CORPORATION WITHIN ASEAN UNIVERSITY NETWORK (AUN): A CASE STUDY OF UNIVERSITIES IN THAILAND
พงศธร แก้วมณี และ สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์
- ประสิทธิผลของเครือข่ายกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนศึกษากรณีเขตพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร** 114-126
NETWORK EFFECTIVENESS AND SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT: A CASE OF RATTANAKOSIN ISLAND, BANGKOK METROPOLIS
ธนัพร ทาระบุตร และ สุวรรณีย์ แสงมหาชัย
- การศึกษาความเป็นมาและการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต่อกรณีการจัดการบ่อขยะมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** 127-139
THE STUDY OF BACKGROUND AND PEOPLE MOVEMENT IN CASE OF MAHAPHRAM LANDFILL, BANGBAN DISTRICT, PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE
อัศวินท์ ศาสณพิทักษ์ และ ศุภสุตา ปรีเปรมใจ
- พรรคการเมืองในการผลักดันนโยบายพืชกัญชาภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียวของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา** 140-158
POLITICAL PARTIES IN PUSHING FOR CANNABIS PLANT POLICY UNDER THE CONCEPT OF BIOECONOMY CIRCULAR ECONOMY AND GREEN ECONOMY OF THE GOVERNMENT OF GENERAL PRAYUT CHAN-O-CHA
นิพพิชฌน์ เครือสงุณ, ณัฐชานันท์ วงศ์มูลธิกร, พิมพัลลัญช์ ศรีบุญ และ จักรพันธ์ ลิมมังกูร



บทความวิชาการ : Academic Article

สถานภาพของความรู้เรื่อง “ประชาธิปไตยไทย” ระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2564 158-175

THE BODY OF KNOWLEDGE FOR THAI DEMOCRACY DURING 2006 – 2021

ทวีป มหาสิงห์

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

176-197

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟู ผู้ติดยาเสพติด*

APPLICATION OF GOOD GOVERNANCE IN THE ADMINISTRATION OF DRUG ADDICT REHABILITATION SYSTEM

วรวุฒิ องค์กรนำวัฒน์¹, สถิตย์ นิยมญาติ², กมลพร กัลยาณมิตร³ และ ทศนีย์ ลักขณาภิชนชัช⁴

Worawut Ongthanawat¹, Satit Niyomyaht², Kamolporn Kalyanamitra³ and Tassanee Lakkanapichonchat⁴

¹⁻⁴คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻³ Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding author E-mail: kramonporn@hotmail.com

Received 7 April 2023; Revised 6 August 2023; Accepted 25 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด และ 3) ศึกษาแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คนได้แก่ ผู้บริหารงาน ผู้ปฏิบัติงาน นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปความแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านนโยบาย ด้านกฎหมายและระเบียบ ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านบุคลากร ด้านการบูรณาการความร่วมมือ และด้าน

* วรวุฒิ องค์กรนำวัฒน์, สถิตย์ นิยมญาติ, กมลพร กัลยาณมิตร และ ทศนีย์ ลักขณาภิชนชัช. (2566). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(4), 1-17. Worawut Ongthanawat, Satit Niyomyaht, Kamolporn Kalyanamitra and Tassanee Lakkanapichonchat. (2023). Application of Good Governance in the Administration of Drug Addict Rehabilitation System.

Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 3(4), 1-17.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2023.30>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



การมีส่วนร่วมของประชาชน 2) ปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดมี 3 ประการ คือ ปัญหาบุคลากร ปัญหาความร่วมมือ ปัญหาโครงสร้างและวิธีการทำงานของระบบราชการ และ 3) แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด พบว่า ต้องมีการส่งเสริมความเข้าใจเรื่องความรู้หลักธรรมาภิบาล กำหนดเป็นนโยบายให้ชัดเจน พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนภายใต้กรอบของหลักธรรมาภิบาล ปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มีมาตรการและแนวทางในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน บูรณาการการทำงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, ระบบบำบัดฟื้นฟู, ยาเสพติด

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the application of good governance in the administration of drug addict rehabilitation system, (2) to study the problems and obstacles in the application of good governance in the administration of drug addict rehabilitation system, and (3) to study the guidelines of good governance in the administration of drug addict rehabilitation system. The research model was qualitative. The study was conducted from 20 key informants, namely: administrators, practitioners. Academics, experts, related departments. The tools used in the study were interview. Data were collected by in-depth interviews. The data were analyzed by descriptive summary.

The research results found that (1) the application of good governance in the administration of drug addict rehabilitation system consisted of 7 aspects, namely: policies, laws and regulations, budgets, materials, personnel, and integration of cooperation., (2) the problems and obstacles in the application of good governance in the administration of drug addict rehabilitation system



were 3 sides, namely: personnel problems, cooperation problems, problems with the structure and working methods of the bureaucracy, and (3) the guidelines of good governance in the administration of drug addict rehabilitation system was a clear policy, develop the operational potential of personnel for operational efficiency, executives conduct themselves within the framework of good governance, streamline work processes for efficiency, the measures and guidelines to prevent corruption, integration of work with various related sectors and to promote public participation in the administration of drug addict rehabilitation system.

Keywords: Good Governance, Drug Addict, Rehabilitation System

บทนำ

“ยาเสพติด” หมายถึง สารใดก็ตามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือสารที่สังเคราะห์ขึ้น เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังจะทำให้เกิดการเสพติดได้ หากใช้สารนั้นเป็นประจำทุกวัน หรือวันละหลาย ๆ ครั้ง (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2560) เมื่อพิจารณาคดียาเสพติดตลอดปี 2563 ผลจับกุมมีทั้งสิ้น 147,569 คดี ผู้ต้องหา 152,707 คน ของกลางยาบ้า 371.35 ล้านเม็ด ไอซ์ 25,129 กิโลกรัม เฮโรอีน 1,873 กิโลกรัม กัญชา 42,995 กิโลกรัม คีตาหมิ่น 1,929 กิโลกรัม เอ็กซ์ตาซี (ยาอี) 487,650 เม็ด โคเคน 36 กิโลกรัม และ พืชกระท่อม 83,326 กิโลกรัม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด , 2563)

ภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยยกให้เป็นวาระสำคัญ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านความมั่นคง และกำหนดให้เป็นนโยบายสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2564) อย่างไรก็ตาม ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ถูกดำเนินคดีทุกคนนอกจากจะได้รับโทษตามกฎหมายแล้ว รัฐบาลยังมีนโยบายให้โอกาสผู้เสพและ/หรือผู้ติดยาเสพติดทุกรายได้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูที่มีคุณภาพมาตรฐาน ตามประกาศคณะรักษา



ความสงบแห่งชาติที่ 108/2557 ที่ได้ให้โอกาสผู้เสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู (กระทรวงยุติธรรม, 2561) จากระบบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสต.) ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข พบว่ามีผู้เข้ารับการบำบัดในโรงพยาบาลโดยปี 2562 จำนวน 263,834 ราย ปี 2563 จำนวน 222,627 ราย และปี 2564 จำนวน 179,619 ราย มีแนวโน้มลดลงตามลำดับ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2564)

การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ และความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพขององค์กรในการบริหารจัดการองค์กรในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรในภาครัฐหรือภาคเอกชน” (เสถียร เศรษฐสิทธิ์, 2559) การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการบริหารจัดการก่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นลง มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการและมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ (พระครูวิมลภาณ รัชตมงคลชล, 2561) ส่วนราชการทุกหน่วยงานควรตั้งมั่นอยู่บนหลักการบริหารงานที่เที่ยงธรรม สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ ข้าราชการที่ดีควรมีจิตสำนึกในการทำงาน มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำ พร้อมตอบคำถามหรือตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพร้อมรับผิดชอบ มีศีลธรรม จริยธรรมในการทำงาน การคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการรับรู้ ตัดสินใจ ดำเนินการและประเมินผล และมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น (ศราวุธิดาวกรแก้ว, 2564)

ด้วยที่มาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึง “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด” เพื่อสะท้อนข้อมูลไปยังรัฐบาลและผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปปรับใช้ในการบริหารจัดการการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น



วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นที่ผู้ติดยาเสพติด
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นที่ผู้ติดยาเสพติด
3. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นที่ผู้ติดยาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้ จะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 คน ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงและครอบคลุมประเด็นศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ผู้วิจัยค้นคว้าจาก (1) แหล่งหนังสือ บทความทางวิชาการ รายงานทางวิชาการ งานวิจัย (2) แหล่งข้อมูลสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต

3.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งสิ้น 20 คน

3.3 การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตสภาพการบริหารจัดการกระบวนการ วิธีการทำงาน สภาพแวดล้อมการปฏิบัติ และพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่าง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นโดยใช้วิธีการ



วิเคราะห์ ตีความ ประมวลผล สรุปผล ตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยการสรุปพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นผู้ติดยาเสพติด

จากการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นผู้ติดยาเสพติด มีข้อค้นพบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านนโยบาย พบว่า การกำหนดนโยบายที่จะนำไปปฏิบัติจะคำนึงถึงประชาชน สังคม และประเทศชาติเป็นสำคัญ ดังนั้นในการกำหนดนโยบาย จึงได้เปิดโอกาสให้ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย อาทิ การแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ และการร่วมตัดสินใจ ซึ่งนโยบายที่กำหนดจะทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน นอกจากนี้ยังสร้างกลไกในการติดตามและประเมินผลนโยบายเพื่อทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงาน และค้นหาข้อบกพร่องในการดำเนินงาน เพื่อปรับแก้ไขต่อไป จากการสรุปผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นผู้ติดยาเสพติด ด้านนโยบาย ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 4 หลัก คือ หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส

1.2. ด้านกฎหมายและระเบียบ พบว่า กฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนด จะคำนึงถึงความยุติธรรม ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการอย่างเคร่งครัด ด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ติดยาเสพติดอยู่เสมอ มีการฝึกอบรมความรู้เรื่องกฎหมาย และระเบียบให้แก่บุคลากร เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง มีหลักเกณฑ์ในการลงโทษบุคลากรที่ทุจริตคอร์รัปชัน จากการสรุปผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นผู้ติดยาเสพติด ด้านกฎหมายและระเบียบ ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 4 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ และหลักการมีส่วนร่วม

1.3 ด้านงบประมาณ พบว่า มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อบริหารจัดการอย่างเพียงพอ เพื่อเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจ ระบบบริหารการเงินมีความรัดกุมและมีประสิทธิภาพ การใช้จ่าย



งบประมาณถือปฏิบัติตามระเบียบหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติที่กำหนดไว้ และคำนึงถึงความคุ้มค่า รวมทั้งมีระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน กำกับ ติดตาม มีการปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องที่เกิดจากการบริหารงบประมาณ และมีการเผยแพร่ทั้งข้อมูลทางการเงินแก่ สาธารณชนเพื่อความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ จากการสรุปผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นผู้ติดยาเสพติด ด้านงบประมาณ ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 5 หลัก คือ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม

1.4 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า การดำเนินการในการจัดซื้อจัดหาเพื่อให้ได้วัสดุอุปกรณ์มาใช้นั้นมีการวางแผนและการดำเนินการอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม มีการกำกับดูแลและบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ มีการรณรงค์ให้บุคลากรใช้วัสดุอุปกรณ์ในองค์กรอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าสูงสุด ผูกอบรมให้ความรู้บุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง และการใช้วัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบว่าการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุเป็นไปโดยถูกต้อง โดยกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อการดำเนินการอย่างโปร่งใส จากการสรุปผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นผู้ติดยาเสพติด ด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 5 หลัก คือ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม

1.5 ด้านบุคลากร พบว่า มีการบริหารจัดการอัตรากำลังให้มีเพียงพอต่อภารกิจ สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีเพื่อให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์สำหรับทำงานที่เพียงพอและเหมาะสม พัฒนาและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีทัศนคติที่ดี มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และมาตรการป้องกันและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน โดยผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร จากการสรุปผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นผู้ติดยาเสพติด ด้านบุคลากร ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 5 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของ



1.6 ด้านการบูรณาการความร่วมมือ พบว่า มีการสร้างเครือข่ายเพื่อทำให้เกิดกระบวนการการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม โดยกำหนดเป็นแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน การปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานให้รวดเร็วขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการปฏิบัติงาน เคารพและเข้าใจความแตกต่างซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จากการสรุปผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ด้านการบูรณาการความร่วมมือ ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 4 หลัก คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส

1.7. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า มีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในหลายมิติทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิ การกำหนดนโยบาย เป็นภาคีเครือข่าย การตรวจสอบการปฏิบัติราชการ ฯลฯ ลักษณะของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น เสนอข้อเสนอนะ การตัดสินใจ และการแจ้งเบาะแส เป็นต้น โดยมีการจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนเพื่อชี้แจงรายละเอียดและให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการปฏิบัติงาน จากการสรุปผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 4 หลัก คือ หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และหลักนิติธรรม

2. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด พบว่าปัญหาและอุปสรรค มี 3 ประเด็น คือ

2.1 ปัญหาบุคลากร ผู้บริหารและบุคลากร ขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารและปฏิบัติงาน ทั้งยังขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ทำให้การดำเนินงานไม่ถูกต้องและเหมาะสม

2.2 ปัญหาความร่วมมือ บุคลากร และประชาชน ไม่ยอมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงาน ทำให้การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเกิดได้ค่อนข้างยาก

2.3 ปัญหาโครงสร้างและวิธีการทำงานของระบบราชการ ขั้นตอนการทำงานแบบระบบราชการมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ยึดมั่นในหลักการและถือปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎระเบียบ



และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด ทำให้บรรยากาศของการทำงานไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังยึดอยู่กับระบบอุปถัมภ์ค่อนข้างสูง มีการแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งขัดแย้งกับหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีไม่เพียงพอ และขาดแคลนอัตรากำลัง ทำให้บุคลากรแบกรับภาระงานที่มาก จึงไม่มีเวลามาสนใจเรื่องหลักธรรมาภิบาลมากนัก

3. การศึกษาแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

สำหรับแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด พบว่า (1) ต้องมีการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเรื่องความรู้หลักธรรมาภิบาล เช่น การฝึกอบรม จัดทำสื่อรณรงค์ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง (2) กำหนดเป็นนโยบายให้ชัดเจนให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน โดยกำหนดกรอบตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเป็นตัวชี้วัดภาคบังคับ เพื่อให้ทุกหน่วยงานนำไปปฏิบัติ (3) พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรให้ดียิ่งขึ้น เช่น อบรมความรู้ในเรื่องกฎหมาย และระเบียบวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เป็นต้น (4) ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนภายใต้กรอบของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแบบอย่างและแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร (5) กำหนดนโยบายมาตรการ และกฎระเบียบต่าง ๆ การดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล และส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เช่น การจัดซื้อจัดจ้างและการจัดหาพัสดุ (6) ปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ให้เหมาะสม มีการจัดทำตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน (7) มีมาตรการ และแนวทางในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งการเฝ้าระวัง การตรวจสอบ และการแจ้งเบาะแสที่เกี่ยวข้อง (8) บูรณาการการทำงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด (9) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ในหลากหลายช่องทาง และทำให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น



อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ดังนี้

1.1 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ด้านนโยบาย ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 4 หลัก คือ หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร และโชติกา แก่นธัญญา (2562) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อนโยบายสาธารณะ ผลการศึกษาพบว่า ภาคประชาชนมีโอกาสดำเนินการเสนอความต้องการในฐานะพลเมืองของประเทศหรือผู้เสียภาษีให้กับประเทศย่อมจะมีสิทธิ และเสรีภาพในการร่วมกันเสนอความคิดเห็นเพื่อการวางแผน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้น ๆ รวมถึงของโครงการต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งหลักการที่เห็นได้เด่นชัดมากที่สุดก็คือ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การมีความสามารถ และการมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมรับฟังปัญหาต่าง ๆ ทั้งสามอย่างนี้เป็นจุดชนวนหลักในการส่งเสริมภาคประชาชนในการออกความคิดเห็นต่อระบบการบริหารกิจการนโยบายสาธารณะ ปรับปรุงภาระงานต่าง ๆ ให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ด้านกฎหมายและระเบียบ ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 4 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ และหลักการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาณี วรภัทร์ และคณะ (2563) ศึกษาเรื่อง นโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดจะต้องพิจารณาถึงหลักการดำเนินคดีอาญาที่เป็นธรรม (Fair Trial) หลักการสิทธิมนุษยชน หลักการคุ้มครองสังคม หลักป้องกันปัญหาเสพติด โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และภาคประชาสังคม โดยการสร้างความเข้มแข็งให้สังคม โดยต้องได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถานที่ทำงาน ในการป้องกันปัญหาเสพติด รวมถึงรัฐบาลต้องสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลไกประชาสังคมขึ้นมาเพื่อรองรับการทำงานด้านการป้องกันและ



แก้ไขปัญหา ยาเสพติด อย่างมีบูรณาการเพื่อนำไปสู่ความเป็นอิสระจากปัญหายาเสพติด (Drug Liberalization)

1.3 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ด้านงบประมาณ ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 5 หลัก คือ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชาภา คุณพระเนตร และคณะ (2562) ศึกษาเรื่อง การสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการงบประมาณของกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการงบประมาณของกรุงเทพมหานคร ควรประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการมีหลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม ในกระบวนการงบประมาณ กลยุทธ์ที่ 2 มหานครตามหลักความโปร่งใส ไร้มลทิน กลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างผลักดันหลักการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กลยุทธ์ที่ 4 ขับเคลื่อน หลักความรับผิดชอบและกลยุทธ์ที่ 5 งบประมาณตามหลักความคุ้มค่า

1.4 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 5 หลัก คือ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถาวร วงศ์แผ่ และวารภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร (2560) ศึกษาเรื่อง ตัวแบบการนำหลัก ธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารเทศบาลเมือง ในจังหวัดท่องเที่ยวอันดามัน ผลการศึกษาพบว่า (1) การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารเทศบาลเมือง ในจังหวัดท่องเที่ยวอันดามันในปัจจุบัน ด้านหลักนิติธรรม การปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎระเบียบ การมอบหมายงาน หลักคุณธรรม ใช้หลักความเสมอภาค มีการกระจายการพัฒนา อย่างทั่วถึง หลักความโปร่งใส ได้จัดตั้งผู้นำชุมชนมาเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนา มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมรับรู้การวางแผนการปฏิบัติงาน หลักความรับผิดชอบต่อปัญหา อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม หลักความคุ้มค่า จัดสรรใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีคุณภาพ

1.5 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ด้านบุคลากร ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 5 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดประวิทย์ วรธมโม และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานขององค์กร ด้วยหลักธรรมาภิบาล



ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความ โปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาดังต่อไปนี้ เช่น องค์กรที่ โปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความ เจริญก้าวหน้าของประเทศ หากประชาชนจะมีความไว้วางใจข้าราชการ ข้าราชการต้องมี คุณธรรม มีเมตตา มีสมรรถนะ และมีพฤติกรรมสม่ำเสมอ ดังนั้น หากความไว้วางใจที่พลเมือง มีต่อรัฐบาล ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ หรือข้าราชการระดับสูง ย่อมสะท้อนถึงควมมีธรรมาภิ บาลในระดับที่สูงของสังคมหรือรัฐนั้น

1.6 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ด้าน การบูรณาการความร่วมมือ ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 4 หลัก คือ หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อ หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลีรัตน์ แสงไชย (2561) ศึกษาเรื่อง กระบวนการบำบัดผู้เสพยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการคืนคน (เคย) ดีสู่การเป็นคนดีอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการบำบัดผู้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟู สมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด ณ ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ชุมชนและครอบครัวถือเป็นผู้ดำเนินงานหลักที่ส่งผลทำให้กระบวนการบำบัดฟื้นฟูประสบ ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

1.7 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ 4 หลัก คือ หลักความ รับผิดชอบต่อ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และหลักนิติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาวรรณ ตติยานันทพร (2564) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการ ป้องกันและบำบัดยาเสพติด อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันและรักษา ยาเสพติด อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) สร้างการมีส่วนร่วมของ ครอบครัวและชุมชน (2) วางแผนการดำเนินงาน (3) ปฏิบัติการรักษาผู้ยาเสพติด (4) ร่วม ติดตามและประเมินผล และ (5) การดูแลระยะยาวหลังการรักษา

2. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ได้ พบว่า มี 3 ประเด็น คือ ประการแรก ปัญหาบุคลากร ผู้บริหารและบุคลากร ขาดความรู้



ความเข้าใจ และความตระหนักในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารและปฏิบัติงาน ทั้งยังขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ทำให้การดำเนินงานไม่ถูกต้องและเหมาะสม ประการที่สอง ปัญหาความร่วมมือ บุคลากร และประชาชน ไม่ยอมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงาน ทำให้การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเกิดได้ค่อนข้างยาก ประเด็นที่สาม ปัญหาโครงสร้างและวิธีการทำงานของระบบราชการ ขั้นตอนการทำงานแบบระบบราชการมี ขั้นตอนที่ยุ่งยาก ยึดมั่นในหลักการและถือปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎระเบียบ และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด ทำให้บรรยากาศของการทำงานไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังยึดอยู่กับระบบอุปถัมภ์ค่อนข้างสูง มีการแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งขัดแย้งกับหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีไม่เพียงพอ และขาดแคลนอัตรากำลัง ทำให้บุคลากรแบกรับภาระงานที่มาก จึงไม่มีเวลามาสนใจเรื่องหลักธรรมาภิบาลมากนัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิกิจ ศรีชนะ และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า (1) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านการวางแผน และ (3) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญได้แก่ ปัญหาบุคลากร ปัญหาการจัดสรรงบประมาณ ปัญหาผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาเทคโนโลยี และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

3. แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด คือ (1) ต้องมีการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเรื่องความรู้หลักธรรมาภิบาล เช่น การฝึกอบรม จัดทำสื่อรณรงค์ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง (2) กำหนดเป็นนโยบายให้ชัดเจนให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน โดยกำหนดกรอบตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเป็นตัวชี้วัดภาคบังคับ เพื่อให้ทุกหน่วยงานนำไปปฏิบัติ (3) พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรให้ดียิ่งขึ้น เช่น อบรมความรู้ในเรื่องกฎหมาย และระเบียบวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เป็นต้น (4) ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนภายใต้กรอบ



ของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแบบอย่างและแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร (5) กำหนดนโยบาย มาตรการ และกฎระเบียบต่าง ๆ การดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล และส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เช่น การจัดซื้อจัดจ้างและการจัดหาพัสดุ (6) ปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ให้เหมาะสม มีการ จัดทำตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน (7) มีมาตรการ และแนวทางในการป้องกันการ ทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งการเฝ้าระวัง การตรวจสอบ และการแจ้งเบาะแสที่เกี่ยวข้อง (8) บูรณาการ การทำงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระบบบำบัด พื้นฟูผู้ติดยาเสพติด (9) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการระบบ บำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ในหลากหลายช่องทาง และทำให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วารุณี ม่วงเอี่ยม และศุภสิทธิ์ เลิศบัวสิน (2564) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหาร จัดการกระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่เขตพัฒนา พิเศษภาคตะวันออก ผลการศึกษาพบว่า (1) การนำตัวผู้เสพยาที่มีข้อจำกัดทางเพศ สถานที่ และ ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่ออาการหรือกลับมาเสพยาเสพติด (2) กระบวนการเข้ารับการบำบัดมี แนวปฏิบัติไม่หลากหลายก่อให้เกิดการเรียนรู้หลักเลียงโทษหนัก ขยายเครือข่ายยาเสพติด การ ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และ (3) การสำรวจและจัดสรรตามความต้องการในการ รับความช่วยเหลือ การคัดกรองที่หลากหลาย เพิ่มเจ้าหน้าที่และจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง จัดสถานที่เฉพาะหรือสถานบำบัดที่เปิดรับผู้ป่วยได้ตลอดไม่ต้องรอนงบประมาณ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดฟื้นฟู ผู้ติดยาเสพติด เป็นผลให้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อจะเป็น ประโยชน์ในการเสริมสร้างความรู้ ส่งเสริม และปรับปรุง โดยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย และ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สร้างกลไกเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงาน อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น มีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และมีการจัดการ กับหน่วยงานที่ไม่สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล



1.2 จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และสนับสนุนให้ผู้บริหารนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นพื้ผู้ติดยาเสพติด เช่น ออกกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ เพื่อให้บุคลากรไปปฏิบัติงาน

1.3 ส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นพื้ผู้ติดยาเสพติดในทุกรูปแบบ ทั้งการกำหนดนโยบาย การเสนอความคิด การตัดสินใจ การวางแผน การติดตาม และตรวจสอบการทำงาน

1.4 มีมาตรการกำกับดูแลการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และมีการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นพื้ผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการระบบบำบัดพื้นพื้ผู้ติดยาเสพติดในแต่ละด้านอย่างเจาะจง

2.3 ควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่มีแตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบว่าผลการวิจัยคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันกับการศึกษารุ่นนี้เพียงใด

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2545). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาธาธิราชดินแดน.

กระทรวงยุติธรรม. (2561). ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.moj.go.th/view/50143>.

ธวัช ลาภินี. (2547). ระบบการบำบัดรักษายาเสพติดในประเทศไทย. สงขลา: โรงพยาบาลธัญญารักษ์.

นิชาภา คุณพระเนตร และคณะ. (2562). การสร้างธรรมาภิบาลในกระบวนการงบประมาณของกรุงเทพมหานคร. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่, 5(2), 253-254.

ถาวร ทันใจ. (2558). ระเบียบวิธีวิจัยทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.fisheries.go.th>.



- ธานี วรภัทร์ และคณะ. (2563). นโยบายและมาตรการทางกฎหมายในการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด.
- นิภาวรรณ ตติยนันทพร. (2564). การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันและบำบัดยาเสพติด อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. จังหวัดชัยภูมิ: โรงพยาบาลกอนสวรรค์.
- พระครูปลัดประวิทย์ วรธมโม และคณะ. (2564). การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ. วารสารมหาจุฬานาครธรรม์, 8(4), 35-36.
- พระครูวิมลภาณ รัชตมงคลชล. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 12(1), 91.
- พิภฏ ศรีชนะ และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี. Journal of Modern Learning Development, 6(2), 299-310.
- วารุณี ม่วงเอี่ยม และศุภสิทธิ์ เลิศบัวสิน. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการกระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. ชลบุรี: วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วลีรัตน์ แสงไชย. (2561). กระบวนการบำบัดผู้เสพยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการคืนคน (เคย) ดีสู่การเป็นคนดีอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาภาคเหนือ. วารสารบัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 11(2), 164.
- ศราวุฒิ ดาวกรงแก้ว. (2564). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร. วารสารรัชต์ภาคย์ TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปี 2563-2567, 15(40), 149.
- ศิลปวิชัย น้อยสมมิตร และโชติกา แก่นธิดา. (2562). การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อนโยบายสาธารณะ. วารสารวิจัยวิชาการ, 2(1), 101.
- ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2564). สถิติการบำบัด. นนทบุรี: ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- เสถียร เศรษฐสิทธิ์. (2559). เอกสารวิชาการส่วนบุคคลเรื่องหลักนิติธรรมกบฏธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการบริษัทมหาชนในตลาดหลักทรัพย์. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ.



_____. (2564). ผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประจำปี พ.ศ. 2564.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

Fayol, Henri. (1949). General and Industrial Management. London: Sir Isaac Pitman & Sons.

รูปแบบนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะ ขึ้นรูปพระเครื่องในประเทศไทย*

MODEL INNOVATIVE OF BUSINESS INDUSTRY FORMING AMULET COINS IN THAILAND

ชลธิชา สุดใจ¹, สุชาติ ปรัชทายานนท์², บุรพร กำบุญ³ และ ธนันวริน โฆษิตคณิน⁴

Chonthicha Sudjai¹, Suchart Prakhayanon², Buraporn Kumboon³ and Thanawarin Kositkanin⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁴Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding author E-mail: nooknuttha@gmail.com

Received 2 August 2023; Revised 20 August 2023; Accepted 25 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปเหรียญพระเครื่อง ในประเทศไทย 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมของธุรกิจแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปเหรียญพระเครื่อง ในประเทศไทย 3) เพื่อสร้างรูปแบบนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปเหรียญพระเครื่อง ในประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ จากประชากรจำนวน 2,059 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ของแอร์ และคณะ ได้กลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 550 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 15 ท่าน ได้แก่ ผู้ประกอบการ และผู้บริหารเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และเครื่องมือเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์

* ชลธิชา สุดใจ, สุชาติ ปรัชทายานนท์, บุรพร กำบุญ และ ธนันวริน โฆษิตคณิน. (2566). รูปแบบนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปพระเครื่องในประเทศไทย. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 3(4), 18-32.

Chonthicha Sudjai, Suchart Prakhayanon, Buraporn Kumboon and Thanawarin Kositkanin. (2023). Model Innovative of Business Industry Forming Amulet Coins in Thailand. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 3(4), 18-32.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2023.31>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปพระเครื่อง ในประเทศไทย ได้แก่ ความเป็นผู้ประกอบการ การมุ่งเน้นการเรียนรู้ การมุ่งเน้นตลาด และนวัตกรรม 2) ความเป็นผู้ประกอบการ การมุ่งเน้นการเรียนรู้ การมุ่งเน้นตลาด และนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อนวัตกรรมของธุรกิจแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปพระเครื่อง ในประเทศไทย ซึ่งค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของโมเดลจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ $R^2 = 97.45$, $df = 103$, $P\text{-value} = 0.63586$, $R^2/df = 0.946$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.96$, $NFI = 1.00$, $NNFI = 1.00$, $CFI = 1.00$, $IFI = 1.00$, $RFI = 1.00$, $RMSEA = 0.000$, $RMR = 0.007$ และ 3) ความเป็นไปได้ของรูปแบบนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปพระเครื่อง ในประเทศไทย มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันกับการมุ่งเน้นตลาด

คำสำคัญ: ความเป็นผู้ประกอบการ, นวัตกรรม, อุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปพระเครื่อง

Abstract

The objective of this research were 1) to study the factors influencing the innovation of metal amulet molding business in Thailand 2) to analyze the causal relationship of factors influencing innovation of the metal amulet molding business in Thailand 3) to create a model Innovation of the business of metal mold industry for forming amulets in Thailand

This research was a mixed research using a stratified random sampling method. From the population of 2,059 people by determining the sample size according to the criteria of Har et al. The total sample population was 550 places and qualitative research using a random sampling method, 15 persons including entrepreneurs and executives. The data collection tool was a questionnaire using structural equation model analysis techniques (Structural Equation Model: SEM)



Major Findings: (1) The form of innovation of the business of the metal mold industry for making amulets in Thailand is entrepreneurship. focus on learning Market focus and innovation (2) Entrepreneurship learning focus Market focus and innovation have direct and indirect influences on the innovation of metal stamping amulet business in Thailand. Where the index for the consistency level of the structural equation model is appropriate and harmonized with the empirical data $R^2 = 97.45$, $df = 103$, $P\text{-value} = 0.63586$, $R^2/df = 0.946$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.96$, $NFI = 1.00$, $NNFI = 1.00$, $CFI = 1.00$, $IFI = 1.00$, $RFI = 1.00$, $RMSEA = 0.000$, $RMR = 0.007$ and (3) the possibility of innovation model of the metal amulet molding industry business in Thailand is linked to each other and focusing on market oriented

Keywords: Entrepreneurship, Innovation, Metal mold industry forming amulets

บทนำ

นวัตกรรมเป็นแนวคิดการบริหารจัดการองค์กรแนวใหม่เพื่อการปรับเปลี่ยนคุณลักษณะ องค์กรเป็นสิ่งที่ไม่เคยปรับเปลี่ยนมาก่อน เพื่อการเพิ่มคุณค่า พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าในการนำประเทศให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศใน โลกที่หนึ่งที่มีความมั่นคงและยั่งยืน พัฒนาจากประเทศรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศรายได้สูงจะต้องมี การปรับเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพ เป็นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม และปรับเปลี่ยนจากการให้บริการพื้นฐานเป็นบริการที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง เศรษฐกิจจากเดิมที่ขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตภาคอุตสาหกรรมไปสู่เศรษฐกิจ ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ไพโรจน์ บุตรชีวิน, 2560)

โดยต้องขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 มิติที่สำคัญ ได้แก่ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศ ด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และ



เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น เปลี่ยนจากวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมแบบเดิมที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลาไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูงและเป็นวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม กลไกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อการยกระดับผลิตภาพ มีเป้าหมายสำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และ ความคิดสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการวิสาหกิจต้องมีการปรับกลยุทธ์เพื่อให้ธุรกิจมีความอยู่รอดและยั่งยืน เจ้าของกิจการต้องมีการทบทวน และหาแนวคิดทฤษฎีใหม่ ๆ (กฤษณะ ดาราเรือง, 2559)

นวัตกรรมยังเปรียบเสมือนพลังในการขับเคลื่อนธุรกิจสมัยใหม่ที่สามารถส่งผลต่อการเติบโตทางธุรกิจ และการปรับปรุงคุณภาพที่เหนือกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรมที่จำเป็นต้องมีการ สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเห็นได้จากองค์กรจำนวนมาก ที่สนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนา และสร้างสรรค์จินตนาการ เพื่อสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน อย่างชัดเจน ในสภาพปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อสร้างความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันภายใต้บริบทในความ ไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อม นวัตกรรมเป็นแนวทางใหม่ของการแข่งขันและเป็นกลยุทธ์ใหม่ ที่ทุกองค์กรมีความต้องการมากยิ่งขึ้น โดยการค้นหาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ หรือการสนับสนุน ส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้คนในองค์กร (กฤษณะ ดาราเรือง, 2559)

ปัจจุบันความนิยมพระเครื่องไม่ได้มีความเสื่อมถอยลงแต่อย่างไร หากแต่มีความนิยมอยู่สม่ำเสมอ เพราะการเข้าพระเครื่องนอกจากจะหวังพึ่งพุทธคุณและความศรัทธาจากพระเครื่องแล้วยังมีการเข้าพระเครื่องเพื่อการลงทุน เพราะพระเครื่องถือเป็นทรัพย์สินที่มีอัตราการขึ้นลงของราคาไม่ต่างจากการซื้อทองหรือซื้อที่ดิน พระเครื่องที่มีราคา 200 บาท เมื่อ 30 ปีที่แล้ว ปัจจุบันมีราคาถึงหลักพันไปจนถึงหลักล้าน จึงทำให้ความนิยมของพระเครื่องมีความนิยมอยู่ตลอดเวลา มูลค่าของ พระเครื่องจะขึ้นอยู่กับความสวยงามของพระ พระเครื่องที่มีความสมบูรณ์มาก มีความชำรุดน้อย มักจะมีราคาที่ค่อนข้างสูง จนทำให้เกิดการประกวดพระเครื่องขึ้นเพื่อแข่งขันความสวยงามของพระเครื่ององค์นั้น เมื่อองค์ที่ได้รางวัลชนะเลิศก็จะมีราคาขึ้นมาอีก เพราะถือว่าพระเครื่ององค์นั้นเป็นพระที่สวยงามจนสามารถชนะการประกวดมาได้



การสร้างพระเนื้อโลหะนั้นจะประกอบด้วยการสร้าง 3 ประเภท คือ พระหล่อ พระปั๊ม และพระดัด โดยก่อนอื่นผู้วิจัยขอทำความเข้าใจแก่ผู้สนใจศึกษา ระหว่างพระเครื่องเนื้อชิน และพระเครื่องโลหะประเภทอื่น ๆ ก่อน ว่าเหตุใดจึงแยกพระทั้งสองประเภทนี้ออกจากหมวดเดียวกัน เช่น พระเครื่องเนื้อชิน ถือเป็นพระเนื้อโลหะประเภทหนึ่ง แต่สาเหตุที่บูรพาจารย์ที่เป็นนักสะสมยุคแรก ๆ ไม่นำมารวมอยู่ในพระเนื้อโลหะอื่น ๆ เพราะเนื่องจากเหตุผลสำคัญดังนี้

1) พระเครื่องเนื้อชิน ล้วนเป็นพระกรุ พระเก่า ที่มีอายุการสร้างนานเป็นร้อย ๆ ปีขึ้นไป อันถือเป็นพระเครื่องยุคโบราณปัจจุบันไม่นิยมสร้างพระเครื่องเนื้อนี้อีกแล้ว

2) ส่วนผสมหลักของพระเครื่องเนื้อชิน คือ ดีบุกและตะกั่ว มากน้อยตามแต่ผู้สร้างมีความประสงค์ ซึ่งปัจจุบันผู้สร้างได้ค้นพบโลหะอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติที่ดีกว่า สะดวกกว่า และคงทนกว่า มาใช้ในการสร้างพระเครื่องแทนพระเครื่องเนื้อชิน

3) ผู้ที่นิยมมีความคิดว่าพระเครื่องประเภทเนื้อชินจะต้องเป็นพระยุคเก่าเท่านั้น จึงได้รับความนิยมในการสะสม หากเป็นพระยุคหลังที่สร้างขึ้นใหม่ จะแลดูขาดธรรมชาติ ไม่เป็นที่สนใจของประชาชน เพราะขึ้นชื่อว่าเป็นพระเครื่องเนื้อชินต้องแลดูเก่าธรรมชาติคราบไข ถ้าดูใหม่จะคาดคะเนให้เป็นพระปลอมก่อนเลยเป็นอันดับแรก ส่วนพระเครื่องเนื้อโลหะต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในวงการพระ ประกอบด้วย พระเนื้อทองคำ พระเนื้อเงิน พระเนื้อทองแดง และพระโลหะผสม ซึ่งพระ 3 ประเภทแรกนั้น มีส่วนผสมหลัก หรือส่วนผสมนำ ในพระเครื่องนั้น ๆ คือทองคำ เงิน และทองแดง ส่วนพระผสมโลหะนั้น มีมากมายหลายเนื้อมวลสาร ซึ่งบางประเภทมีสูตรจากตำราชี้เฉพาะปริมาณของส่วนผสม และบางประเภทก็ไม่ชี้ชัดเพียงใส่มวลแร่ธาตุเดิมให้ครบตามจำนวนธาตุที่ต้องการผสมเท่านั้น จึงเป็นที่มาของความไม่แน่นอน ในโลหะของแต่ละแบแต่ละครั้งในการหลอมละลาย โลหะผสมที่ได้รับความนิยมในการสร้างพระเครื่อง ได้แก่ นวโลหะ สัตตะโลหะ บรอนซ์ และเมฆพัด เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าวมาธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปเหรียญพระเครื่องในประเทศไทย ควรได้รับการพัฒนาทางด้านนวัตกรรมพระเครื่องเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับลูกค้า และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษานวัตกรรมที่เกิดจากองค์ประกอบในด้านความเป็นผู้ประกอบการ การมุ่งเน้นตลาด และการเรียนรู้ เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ในการวางแผนปรับปรุง และแก้ไขปัญหารวมถึงนำไปพัฒนาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป



วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปเหรียญพระเครื่อง ในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมของธุรกิจแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปเหรียญพระเครื่อง ในประเทศไทย
3. เพื่อสร้างรูปแบบนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปเหรียญพระเครื่อง ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) (Creswell, 2005; Creswell & Plano, 2007)

วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และกระทรวงพาณิชย์ จำนวนทั้งสิ้น 2,059 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2564) **กลุ่มตัวอย่าง** จำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า คือ มีขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 20 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างตามความมุ่งหมายและกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ความกล้าเสี่ยง การดำเนินงานเชิงรุก ความก้าวร้าวในการแข่งขัน และความใส่ใจในความสำเร็จ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยคะแนน 5 เห็นด้วยมากที่สุด คะแนน 4 เห็นด้วยมาก 3 เห็นด้วยปานกลาง คะแนน 2 เห็นด้วย น้อย และคะแนน 1 เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมุ่งเน้นตลาด ประด้วย 6 ปัจจัย ประกอบด้วย การมุ่งเน้นลูกค้า การมุ่งเน้นคู่แข่ง การประสานงานความร่วมมือระหว่างภายในหน่วยงาน การ



รวบรวมนความรู้ทางการตลาด การเผยแพร่ความรู้ให้กับบุคลากรในองค์กรได้รับรู้ และการนำความรู้นั้นมาตอบสนองให้กับลูกค้าลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยคะแนน 5 เห็นด้วยมากที่สุด คะแนน 4 เห็นด้วยมาก 3 เห็นด้วยปานกลาง คะแนน 2 เห็นด้วยน้อย และคะแนน 1 เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมุ่งเน้นการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ การมุ่งเน้นการเรียนรู้ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยคะแนน 5 เห็นด้วยมากที่สุด คะแนน 4 เห็นด้วยมาก 3 เห็นด้วยปานกลาง คะแนน 2 เห็นด้วยน้อย และคะแนน 1 เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรม ประกอบด้วย 7 ปัจจัย ได้แก่ การบริหารจัดการบุคลากร โครงสร้างองค์กร วิสัยทัศน์ กลยุทธ์และเป้าหมาย วัฒนธรรมองค์กร การสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ และการวิจัยและพัฒนา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า โดยคะแนน 5 เห็นด้วยมากที่สุด คะแนน 4 เห็นด้วยมาก 3 เห็นด้วย ปานกลาง คะแนน 2 เห็นด้วยน้อย และคะแนน 1 เห็นด้วยน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ผู้วิจัยนำเสนอผลการ วิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกเป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุและการทดสอบสมมติฐาน

วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Interview) โดยมีการกำหนดคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า และ ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (Face to-Face Interview) จำนวน 15 ท่าน

เครื่องมือ ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ส่งผลให้เครื่องมือที่ผู้วิจัยในครั้งนี้อยู่ในรูปแบบการตั้งคำถามเป็นหลัก



โดยผู้วิจัยเลือกตั้งคำถามให้มีลักษณะปลายเปิดหรือกึ่งโครงสร้าง (Semi Structural Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการถอดคำพูดที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Interview) จากผู้สัมภาษณ์ทั้ง 15 ท่าน ซึ่งเป็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปเหรียญพระเครื่อง ในประเทศไทย มาทำการวิเคราะห์และประมวลผล ดังนี้

1 จัดกลุ่มประเด็นสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการถอดคำพูด โดยแบ่งออกเป็นหน่วยวิเคราะห์ที่มีความหมายที่มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวข้องกับตัวแปรความเป็นผู้ประกอบการ การมุ่งเน้นการเรียนรู้ การมุ่งเน้นตลาด และนวัตกรรม

2 ดำเนินการรวบรวมประเด็นสำคัญของคำตอบต่าง ๆ ให้เสร็จสิ้นทันที

3 หลังจากรวบรวมประเด็นสำคัญทั้งหมดครบถ้วนแล้ว จึงดำเนินการเขียนรายงานผลการวิเคราะห์จัดระบบกรอบแนวคิดที่สำคัญเพื่อสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปเหรียญพระเครื่อง ในประเทศไทยการวัดระดับขององค์ประกอบหลักด้วยการแจกแบบสอบถามกับผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปเหรียญพระเครื่อง ในประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 550 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.64 รองลงมา เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 48.36 อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงต่ำกว่า 30 ปี มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี และการศึกษาระดับปริญญาตรี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมของธุรกิจแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปเหรียญพระเครื่อง ในประเทศไทย

1. ความเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางบวกกับการมุ่งเน้นตลาด จากผลการวิเคราะห์ พบว่าความเป็นผู้ประกอบการ (EN) มีอิทธิพลทางตรงในทางบวก กับการมุ่งเน้นตลาด (MK) และมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวก ($\beta = 0.92$, $t = 20.46$)

2. ความเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางบวกกับนวัตกรรมธุรกิจ จากผลการวิเคราะห์ พบว่าความเป็นผู้ประกอบการ (EN) ไม่มีอิทธิพลทางตรง ในทางบวกกับนวัตกรรมธุรกิจ (IN) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวก ($\beta = 0.12$, $t = 1.62$)



3. ความเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อนวัตกรรม ผ่านการมุ่งเน้นตลาด ในส่วนของอิทธิพลทางอ้อม พบว่า ความเป็นผู้ประกอบการ (EN) มีอิทธิพลทางอ้อมในทางบวก กับนวัตกรรมธุรกิจ (IN) โดยผ่านการมุ่งเน้นตลาด (MK) ($\beta = 0.50, t = 5.00$)

4. ความเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อนวัตกรรม ผ่านตลาด และการมุ่งเน้นการเรียนรู้ ความเป็นผู้ประกอบการ (EN) มีอิทธิพลทางอ้อมในทางบวกกับนวัตกรรมธุรกิจ (IN) โดยผ่านการมุ่งเน้นตลาด (MK) และผ่านการมุ่งเน้นการเรียนรู้ (LN) ($\beta = 0.80, t = 10.71$)

5. ความเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางบวกต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้ จากผลการวิเคราะห์พบว่าความเป็นผู้ประกอบการ (EN) ไม่มีอิทธิพลทางตรงในทางบวกกับการมุ่งเน้นการเรียนรู้ (LN) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวก ($\beta = 0.13, t = 1.31$)

6. ความเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อนวัตกรรม ผ่านการมุ่งเน้นการเรียนรู้ ในส่วนของอิทธิพลทางอ้อม พบว่า ความเป็นผู้ประกอบการ (EN) มีอิทธิพลทางอ้อมในทางบวกกับนวัตกรรมธุรกิจ (IN) โดยผ่านการมุ่งเน้นการเรียนรู้ (LN) ($\beta = 0.78, t = 7.75$)

7. การมุ่งเน้นตลาดมีอิทธิพลทางบวกกับนวัตกรรมธุรกิจ จากผลการวิเคราะห์พบว่า การมุ่งเน้นตลาด (MK) มีอิทธิพลทางตรงในทางบวกกับนวัตกรรมธุรกิจ (IN) และมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวก ($\beta = 0.26, t = 2.31$)

8. การมุ่งเน้นตลาด มีอิทธิพลทางบวกต่อการมุ่งเน้นการเรียนรู้ จากผลการวิเคราะห์พบว่า การมุ่งเน้นตลาด (MK) มีอิทธิพลทางตรงในทางบวกกับการมุ่งเน้นการเรียนรู้ (LN) และมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวก ($\beta = 0.83, t = 7.80$)

9. การมุ่งเน้นการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางบวกกับนวัตกรรมธุรกิจ จากผลการวิเคราะห์พบว่า การมุ่งเน้นการเรียนรู้ (LN) มีอิทธิพลทางตรงในทางบวกกับนวัตกรรมธุรกิจ (IN) และมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวก ($\beta = 0.60, t = 6.33$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างรูปแบบนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะ ขึ้นรูปเหรียญพระเครื่อง ในประเทศไทย

ผู้ประกอบการเป็นบุคคลที่มีโอกาส ผลประโยชน์ในธุรกิจ เป็นผู้ที่มีความรู้ และความเข้าใจเรื่องการเงิน การเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่ม หรือดำเนินธุรกิจเป็นทั้งผู้ลงทุน และผู้บริหาร เป็นผู้วางแผน บริหารจัดการ มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ ให้กับสินค้าอยู่เสมอ หรือปรับปรุงกระบวนการผลิตเดิมให้ดีขึ้น การสร้างรูปแบบนวัตกรรมจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อผู้ประกอบการ เพื่อนำไปสู่การคิดค้น การประดิษฐ์



การพัฒนาสินค้าและบริการ หากผู้ประกอบการไม่สามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเองด้วยการพัฒนานวัตกรรมให้มีความต่อเนื่องที่แล้ว

โอกาสที่จะประสบความสำเร็จในระยะยาวก็เป็นไปได้ยาก และไม่สามารถที่จะก้าวขึ้นไปสู่การเป็น ผู้นำธุรกิจได้ การนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยเพิ่มผลผลิตให้เพิ่มมากขึ้น ลดต้นทุนการผลิต ผลผลิตมี คุณภาพได้มาตรฐาน สามารถสร้างผลผลิตสินค้าและบริการที่มีรูปแบบใหม่ ส่งเสริมการค้าคว่ำวิจัยให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทางด้าน เศรษฐกิจ การสร้างนวัตกรรมเป็น กระบวนการเพิ่มคุณค่า เพื่อตอบสนองความต้องการของ ผู้บริโภค การที่ธุรกิจจะประสบความสำเร็จ และยั่งยืน ผู้ประกอบการจะต้องมีความคิดใหม่ ๆ ที่สามารถขยายได้ มีมูลค่าเชิงพาณิชย์ สิ่งสำคัญที่ ผู้ประกอบการต้องมี คือ ความก้าวหน้าในองค์ความรู้ เทคโนโลยี วัฒนธรรมด้านนวัตกรรมภายใน องค์กร การใช้เทคโนโลยีขั้นสูง หรือความรู้ใหม่เพื่อผลิตสินค้าออกสู่ตลาด จะต้องมีความสามารถ สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อสร้างความแตกต่างเหนือคู่แข่ง มุ่งมั่นให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ ความรู้ใหม่ จากทุกแห่งทั่วโลก ในการเปลี่ยนแปลงแนวทางในการผลิตสินค้าหรือบริการให้มีความแตกต่างไปจากเดิมมีการนำเอา เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มี ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิต เพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น

สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

องค์กรธุรกิจสามารถนำนวัตกรรมทางด้านการจัดการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในองค์กร ได้ย่อมทำให้องค์กรมีความพร้อมและสามารถที่จะแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ได้ ได้แก่ การนำ หลักการแนวคิด และวิธีการใหม่ทางด้านการจัดการเข้ามาใช้ในการบริหารองค์กร ถ้าองค์กรที่ไม่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตัวเองจากสิ่งใหม่ ๆ ได้แล้วยากที่องค์กรนั้นจะ ครอบครองความเป็นหนึ่งได้ นวัตกรรมธุรกิจมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศไทย ทั้งในมิติด้าน เศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน การปรับเทคโนโลยีในกระบวนการผลิตของ อุตสาหกรรมสู่การทำนวัตกรรมธุรกิจเป็นเรื่องที่จำเป็น จึงต้องมีการเร่งกระบวนการถ่ายทอด เทคโนโลยีและการสร้างนวัตกรรมธุรกิจให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในภาคอุตสาหกรรม และ ระดับท้องถิ่น โดยสร้างให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดนวัตกรรมธุรกิจจำนวนมากพอที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจและ สังคมของประเทศได้อย่างรวดเร็ว



ภาพที่ 1 แสดงการสร้างรูปแบบนวัตกรรมของธุรกิจอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูป
เหรียญพระเครื่องในประเทศไทย

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบด้านความเป็นผู้ประกอบการ คือ การมุ่งเน้นในการดำเนินธุรกิจ โดยยอมรับ ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น เพื่อการเอาชนะคู่แข่งในลักษณะเชิงรุก (กฤตกร จิรภาณุเมศ และคนอื่น ๆ, 2563) เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะคิดค้นสิ่งใหม่ การค้นหาความเสี่ยง ความเป็นตัวของตัวเอง การ ดำเนินงานเชิงรุกมากขึ้น และรุนแรงกว่าคู่แข่งต่อโอกาสใหม่ทางการตลาด (ปรารธนา หลีกภัย และ คนอื่น ๆ, 2560) ประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านความเป็นตัวของตัวเอง การกระทำที่เป็นอิสระ ความ กล้าเสี่ยงต่อสินทรัพย์ การดำเนินงานเชิงรุกเพื่อคาดหวังถึงผลลัพธ์ในอนาคต และความก้าวร้าวในการ แข่งขันกับคู่แข่งทางธุรกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการตลาด ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบด้าน ความเป็นผู้ประกอบการ มีปัจจัยที่สำคัญ



ดังนี้ ปัจจัยการดำเนินงานเชิงรุก องค์การควรมี การปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานเพื่อเพิ่ม การตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างต่อเนื่องและปัจจัยด้านความใส่ใจในความสำเร็จ มีความสำคัญมากที่สุด พนักงานส่วนใหญ่เห็นว่าองค์กรควร มุ่งหาหนทางและให้ความสำคัญต่อการไปสู่ความสำเร็จ

2. องค์ประกอบด้านการมุ่งเน้นตลาด ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบด้านการมุ่งเน้น ตลาด ปัจจัยด้านการมุ่งเน้นลูกค้า มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากองค์กรต้องมีความมุ่งมั่นใน การตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฟตจี อมรศักดิ์ (2561) การยึดความ ต้องการของลูกค้าเป็นศูนย์กลางในการบริหารและดำเนินการจะต้องสามารถผลิต สินค้าหรือบริการ ตรงตามความต้องการของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวี เนาวรังษี (2560) การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นการมุ่งมั่นในการตอบสนองที่จะให้บริการแก่ลูกค้า การบริการ ลูกค้าให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยจะต้องมีการประเมินผลและตรวจสอบความพึงพอใจของลูกค้า อยู่เสมอ

3. องค์ประกอบด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการมุ่งเน้นการ เรียนรู้ มีความสำคัญมากที่สุด องค์กรต้องให้การสนับสนุนในการมุ่งหาความรู้ใหม่ๆ แก่พนักงาน อย่าง สม่าเสมอ และองค์กรควรมุ่งการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาการตลาดและความ ต้องการของลูกค้า เพราะการที่พนักงานได้รับความรู้ใหม่ ๆ จะส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ที่ จะนำไปพัฒนานวัตกรรม ภายในองค์กรต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ ไพโรจน์ บุตรชีวิน (2560) ปัจจัยความสามารถใน การจัดการความรู้เป็นปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อการเป็นองค์กร แห่งนวัตกรรมการพัฒนาความสามารถใน การจัดการความรู้จะต้องพัฒนามุมมองด้านความรู้ ในมิติของความเชี่ยวชาญการเรียนรู้ พนักงานต้องให้ความสำคัญต่อการที่องค์กรมุ่งสร้างให้มี การเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาการตลาดและความต้องการของลูกค้า

4. องค์ประกอบด้านนวัตกรรมธุรกิจ ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์และเป้าหมายมี ความสำคัญ มากที่สุด การมุ่งเน้นการมีวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมายที่ชัดเจน องค์กรจะต้อง มีการสื่อสารให้ พนักงานทุกคนได้รับรู้ ผู้นำสูงสุดในองค์กรจะต้องเป็นผู้ผลักดันให้เกิด นวัตกรรมขึ้น มีการสื่อสาร เผยแพร่ และสนับสนุนให้พนักงานทุกคนมีส่วนร่วมในวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายการวิจัย พบว่า องค์กรที่มีกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมเพื่อมุ่งเน้น ความสำคัญให้กับลูกค้า มีความสำคัญมากที่สุด สอดคล้องกับ สุชาติ หัตถ์สุวรรณ (2560) องค์กร จำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ เพราะจะทำให้สามารถวางแผนในการบริหารองค์กร



ไปสู่องค์กรนวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์ถือว่าเป็นหัวใจของวิสัย ขององค์กร ที่จะช่วยให้องค์กร บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และการได้มีส่วนร่วมในการแสดงความ คิดเห็นของสมาชิกในองค์กร ผู้บริหารจะต้องมองหาโอกาสปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงมีความ เป็นผู้นำเชิงรุก พร้อม ให้การสนับสนุนองค์กรเพื่อการพัฒนาไปสู่การแข่งขันและเป้าหมายในอนาคตพร้อมรับฟังความ คิดเห็นให้มีความสำคัญกับพนักงานภายในองค์กรในทุกระดับ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวโน้มของตลาดอุตสาหกรรมแม่พิมพ์โลหะขึ้นรูปเหรียญพระเครื่อง ในประเทศไทย การจัดส่วนประสมทางการตลาดให้มีความเหมาะสมกับตลาดเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องเริ่มต้น ด้วยการแบ่งตลาดออกเป็นส่วนๆ โดยอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้บริโภค หรือตลาดเป็นพื้นฐาน หลังจากนั้นจึงกำหนดตลาดเป้าหมาย และกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ให้มีความสอดคล้องกับ ความชอบ ความต้องการ และพฤติกรรมของตลาดที่เลือกเป็นเป้าหมายนั้น ผู้ผลิตใน อุตสาหกรรมอาจต้องประสพความสูญเสีย อันเนื่องมาจากภัยคุกคามจากผลิตภัณฑ์ซึ่งผลิตใน อุตสาหกรรมอื่น แต่สามารถใช้ทดแทนได้กับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในอุตสาหกรรมอื่น และเมื่อ กำหนดทดแทนกันได้แล้ว ระดับแห่งการทดแทนนั้นมีมาน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับ ความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์”

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยที่ค้นพบครั้งนี้ไปเป็นแนวทางเพื่อใช้ในการ พัฒนากิจกรรมทางด้านนวัตกรรมให้กับองค์กรได้ตามความเหมาะสม

2. จากข้อค้นพบขององค์ประกอบด้านการมุ่งเน้นตลาด การมุ่งเน้นลูกค้าเป็นปัจจัยที่มีความ สำคัญมาก องค์กรจะต้องตอบสนองลูกค้าในมิติต่าง ๆ ให้เพิ่มมากขึ้น เช่น มูลค่าเพิ่มของ ผลิตภัณฑ์ สร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ การลดต้นทุน การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มี ความ แตกต่างเหนือจากคู่แข่ง การจัดการด้านข้อมูล และการสื่อสาร ให้สอดคล้องกับ สถานการณ์และสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

3. การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ผู้บริหารสูงสุดขององค์กร จะต้องกำหนดกลยุทธ์ วิสัยทัศน์และเป้าหมาย เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน เพื่อแสดงความมุ่งมั่นในการนำพา องค์กรไปสู่ การพัฒนานวัตกรรมที่ยั่งยืน และการตอบสนองที่ตรงตามความต้องการของลูกค้า อย่างแท้จริง



ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาปัจจัยด้านเงินทุนและนโยบายส่งเสริมจากทางภาครัฐ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมในการสนับสนุนด้านความรู้ การส่งเสริมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมว่ามีมากน้อยเพียงใด
- 2) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษารูปแบบการนำนวัตกรรมธุรกิจของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น อุตสาหกรรมการเกษตร เพื่อทำให้เห็นความชัดเจนและครอบคลุมความสำคัญขององค์กรแห่งนวัตกรรมมากยิ่งขึ้น
- 3) ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลมีความสำคัญอย่างมากต่อการวิจัยและพัฒนา จึงควรมีการศึกษาด้านเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมหลักของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กฤตกร จิรภาณุเมศ.และคนอื่น ๆ (2563). ผลของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ กลยุทธ์ที่มีต่อความสามารถทางนวัตกรรมและผลการดำเนินงานการศึกษาเชิงประจักษ์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- กฤษณะ ดาราเรือง. (2559). ตัวแบบองค์การแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้สู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. วารสารวิชาการ, 21(8), 134-142.
- _____. (2559). การรับรู้ระดับบุคคลด้านวัฒนธรรมองค์การและการจัดการความรู้ที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรม ของกลุ่มบริษัท KTIS มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา. วารสารสมาคมนักวิจัย, 21(9), 59-65.
- ปรารธนา หลีกภัย และเกดศิริ เจริญวิศาล. (2560). ผลของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ มุ่งเน้นตลาด และการมุ่งเน้นการเรียนรู้ ที่มีต่อความสามารถทางนวัตกรรมองค์กร. วารสารวิทยาการ จัดการ, 29(1), 77-90
- ปรารธนา หลีกภัย และเกดศิริ เจริญวิศาล. (2560). ผลของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ มุ่งเน้นตลาดและการมุ่งเน้นการเรียนรู้ ที่มีต่อความสามารถทางนวัตกรรมองค์กร. วารสารวิทยาการ จัดการ, 29(1), 77-90.



- เผด็จ อมรศักดิ์. (2561). การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ในธุรกิจอุตสาหกรรมที่เป็นเลิศ. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจดุขฎฐิบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ไพโรจน์ บุตรชีวัน. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กร แห่งนวัตกรรมของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 9(2), 85-97.
- วิภาวี เนาวรังษี. (2560). การศึกษาผลการมุ่งเน้นการตลาดที่มีต่อผลการดำเนินงานธนาคารออมสินภาค 13. การศึกษาคนควาอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- สุชาติ หัตถ์สุวรรณ. (2560). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุค
ดิจิทัลแก่พลเมืองในพื้นที่*

THE ROLE OF MUEANG MAI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION IN AMPHAWA DISTRICT, SAMUT SONGKHRAM
TOWARDS THE BUILDING OF KNOWLEDGE AND UNDERSTANDING IN
HEALTH FOR DIGITAL CITIZEN IN THE AREA

มาธินี คงสถิตย์¹ และ พิจักษณ์ ภูตระกูล²

Marthinee Khongsatid¹ and Pichak Phutrakul²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹⁻²Suansunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding author E-mail: mathinee.kh@ssru.ac.th

Received 13 July 2023; Revised 15 August 2023; Accepted 25 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพแก่พลเมืองดิจิทัลในพื้นที่ โดยการวิจัยนี้เป็นรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากผู้ให้ข้อมูล

* มาธินี คงสถิตย์ และ พิจักษณ์ ภูตระกูล. (2566). บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลแก่พลเมืองในพื้นที่. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(4), 33-47.

Marthinee Khongsatid and Pichak Phutrakul. (2023). The Role of Mueang Mai Subdistrict Administrative Organization in Amphawa District, Samut Songkhram towards the Building of Knowledge and Understanding in Health for Digital Citizen in the Area. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 3(4), 33-47.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2023.32>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



หลัก ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และข้าราชการ พนักงาน ที่เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งสิ้น 5 คน เพื่อถอดรูปแบบของบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลแก่พลเมืองในพื้นที่และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เป็นรูปแบบการสร้างบริการสาธารณะ

ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามจะมีบทบาทในดูแลรักษาสุขภาพอันเกิดจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล ดูแลรักษาสุขภาพจิตอันเกิดจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล การให้คำปรึกษาในการรักษาสุขภาพอย่างถูกต้องแก่ผู้อื่น และบทบาทในการเพิ่มทักษะในการเข้าถึงการบริการสุขภาพดิจิทัล และรูปแบบการเรียนรู้ด้านสุขภาพยุคดิจิทัลดำเนินการผ่าน 2 โครงการหลัก ได้แก่ โครงการธรรมะहरษา และเวทีประชาคมที่ชุมชนจะมาแลกเปลี่ยนกับองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ รวมถึงการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้จะมีการสอดแทรกประเด็นทางสังคมทำให้ประชาชนในพื้นที่ผ่านการเรียนรู้ด้านสุขภาพยุคดิจิทัลในรูปแบบทางอ้อมและไม่เป็นทางการมากกว่า

คำสำคัญ: ความรู้, สุขภาพ, พลเมืองดิจิทัล

Abstract

The main objective of this research was to study the role of Mueang Mai Subdistrict Administrative Organization, Amphawa District, Samut Songkhram Province in building health knowledge and understanding among digital citizens in the area. This research is a form of research and development. Data were collected from in-depth interviews, using interview forms as tools used for research from key informants, namely executives of local administrative organizations and civil servants and relevant employees. A total of 5 people to replicate the model of the role of Muang Mai Subdistrict Administrative Organization, Amphoe Amphawa, Samut Songkhram Province to create a better understanding of digital health for local citizens and collect data to bring the data from in-depth interviews to be analyzed as a public service model.

The study found that Muang Mai Subdistrict Administrative Organization, Amphawa District, Samut Songkhram Province will play a role in health care caused by the use of digital devices, mental health care caused by the use of digital devices, and counseling in health treatment. properly to others and roles in enhancing access to digital health services for the digital health learning model, it operates through 2 main projects, namely the Dhamma Hansa project. and a community forum where the community will come to exchange with the Muang Mai Subdistrict Administrative Organization Including inviting speakers to give knowledge, there will be social issues inserted, causing local people to learn about health in the digital age in an indirect and informal way rather than being mixed.

Keywords: Knowledge, Health, Digital Citizen

บทนำ

ปัจจุบันโลกยุคใหม่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานให้สะดวกรวดเร็วเหมือนในอดีตที่ผ่านมา การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลข่าวสาร เป็นฐานรากในการพัฒนาการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาทางสังคมในด้านต่าง ๆ ควบคู่กันไป (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) ยุคดิจิทัล (Digital Age) คือ ยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลต่าง ๆ หรือสื่อมีเดียต่าง ๆ ที่ทุกคนสามารถเข้าถึง และส่งต่อได้อย่างรวดเร็วทุกที่ทุกเวลา (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559) ซึ่งกำลังจะเข้ามามีบทบาทในทุกเรื่องราวของชีวิตประจำวัน

แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในยุทธศาสตร์ที่ 5 ได้กล่าวถึงการพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนวัยทำงานทุกสาขาอาชีพ ทั้งบุคลากรภาครัฐและเอกชน ให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์และ



ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดในการประกอบอาชีพและการพัฒนาบุคลากรในสาขาเทคโนโลยีดิจิทัลโดยตรงให้มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับมาตรฐานสากลเพื่อนำไปสู่การสร้างและจ้างงานที่มีคุณค่าสูงในยุคเศรษฐกิจและสังคมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560)

พลเมืองดิจิทัล คือ นิสัย การกระทำ และการบริโภคเนื้อหาทางดิจิทัล การใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ กล่าวคือบรรทัดฐานของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบ คือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด รู้กฎรู้ผิด มีความรับผิดชอบ และก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวก (วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, 2558) ความเป็นพลเมืองดิจิทัล คือ แนวคิดและแนวปฏิบัติสำคัญซึ่งจะช่วยให้พลเมืองเรียนรู้ว่าจะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล และปกป้องตนเองจากความเสี่ยงต่าง ๆ อย่างไร รวมถึงรู้จักเคารพสิทธิของตนเองและมีความรับผิดชอบต่อสังคมในโลกสมัยใหม่ ไปจนถึงเข้าใจผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีต่อสังคมและใช้มันเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561) ดังนั้นควรที่จะมีการพัฒนาบุคคลในด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งควรเริ่มจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสถานะใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) คือหน่วยงานของรัฐที่มีการดำเนินงานเป็นอิสระจากส่วนกลาง ทำหน้าที่บริหารจัดการกิจการต่างๆ ในท้องถิ่นของตน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนในท้องถิ่นและการยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้สูงขึ้น เนื่องมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนและการได้รับการกระจายอำนาจและถ่ายโอนภารกิจจากส่วนราชการต่าง ๆ มาให้เพื่อจะได้สนองตอบความต้องการประชาชน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว การผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคนให้เป็นทุนมนุษย์ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตควบคู่กับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ล้วนเป็นภารกิจที่จำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน

องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม มีภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยประมาณ 5.91 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่จำนวนประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน



ได้แก่ บ้านปลายคลองเหมืองใหม่ บ้านปลายคลองอ้อม บ้านคลองวัว บ้านคลองชะนาง และบ้านบางวันทองใน การสาธารณสุขมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนบ้านคลองเหมืองใหม่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (มะพร้าว ส้มโอ และลิ้นจี่) วิสัยทัศน์ อบต.เหมืองใหม่ ตำบลแห่งความสามัคคี ยึดวิถีพอเพียง ชี้อะเอียดผลไม้ ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เพียบพร้อมภูมิปัญญา ประชาศสดี ร่วมใจสู่อาเซียน โดยมียุทธศาสตร์ 7 ข้อ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและสาธารณสุข 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมกับการท่องเที่ยว 5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณี 6) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชน และ สังคม และ 7) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหาร การเมือง การปกครอง ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามซึ่งเป็นพื้นที่ให้บริการของมหาวิทยาลัยผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ดังกล่าวเพื่อศึกษาวิจัยและบริการวิชาการ รวมถึงการเป็นพื้นที่ขนาดเล็กทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างครอบคลุม

ปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการดูแลสุขภาพของตัวอย่างใกล้ชิดและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มของผู้สูงอายุหรือในกลุ่มที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรคต่าง ๆ ที่ต้องการได้รับการดูแลและรักษาอย่างทันทั่วทั้งที่และทันสมัย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนได้แก่การดูแลสุขภาพของประชาชนโดยปัจจุบันเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างดีกับเรื่องสุขภาพ หากประชาชนมีสุขภาพที่ดีจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐได้อีกทางหนึ่งแต่หากปัจจุบันประชาชนพลเมืองไม่มีความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอต่อการปรับใช้เทคโนโลยีกับการดูแลสุขภาพ จึงเป็นที่มาและความสำคัญของการศึกษาถึงบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภอมโนพวดี จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลแก่พลเมืองในพื้นที่



วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพแก่พลเมืองดิจิทัลในพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพแก่พลเมืองดิจิทัล” มีขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพแก่พลเมืองดิจิทัลในพื้นที่ โดยดำเนินการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามผ่านการรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมาย แผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง แล้วสรุปเป็นบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพแก่พลเมืองดิจิทัลในพื้นที่

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างรูปแบบความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลแก่พลเมืองดิจิทัลในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และข้าราชการ พนักงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 คน เพื่อถอดรูปแบบของความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลแก่พลเมืองในพื้นที่

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างรหัสและจัดกลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลแก่พลเมืองดิจิทัลในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยประเมินร่างรูปแบบเพื่อดูความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน



4. การนำเสนอผลการวิจัย โดยการนำเสนอรูปแบบของความรู้ความเข้าใจด้านด้านสุขภาพยุคดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลแก่พลเมืองในพื้นที่” ได้นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพแก่พลเมืองดิจิทัลในพื้นที่

1.1 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพแก่พลเมืองดิจิทัล

กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพแก่พลเมืองดิจิทัลมีกรอบความเชื่อมโยงนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องดังนี้

(1) แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

(2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองต้นรู้มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทัน สถานการณ์มีความ รับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพ การกระจายการให้บริการภาครัฐทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุขและสวัสดิการที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมและทั่วถึง บทบาทภาครัฐในการให้บริการซึ่งภาคเอกชนดำเนินการแทนได้ดีกว่า ลดลง เพิ่มการใช้ระบบดิจิทัลในการให้บริการ รวมถึงมีบุคลากรภาครัฐที่มีความรู้ความสามารถและปรับตัวได้ทันกับยุคดิจิทัลเพิ่มขึ้น



(3) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561-2580) มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียม ด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่างๆ ผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน พัฒนาทุนมนุษย์สู่ยุคดิจิทัลด้วยการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่ม มีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล ปฏิรูปกระบวนการทํางานและการให้บริการของภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ประชาชนทุกกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ห่างไกล ผู้สูงอายุและคนพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล ประชาชนร้อยละ 75 มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ภายใน 5 ปี ประชาชนสามารถเข้าถึง การศึกษา สาธารณสุข และบริการสาธารณะ ผ่านระบบดิจิทัล ประชาชนมีความเชื่อมั่น ในการทำธุรกรรมออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบ การพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Learning & Knowledge) การพัฒนาบริการสุขภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Health)

(4) แผนปฏิบัติการดิจิทัลของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2563-2565 มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ มีบริการภาคประชาชนด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกบริการ

(5) แผนปฏิบัติการดิจิทัลกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 4 ปีพ.ศ. 2561-2564 มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ ส่งเสริมให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 พัฒนาบุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นให้พร้อมขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล การพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล

ทั้งนี้ จาก 5 ประเด็นของกฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองใหม่ต่อการนำมาจัดทำเป็นแผนดิจิทัลขององค์การเพื่อทำเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนองค์การให้เป็นองค์การสุขภาพดิจิทัลมากขึ้น



1.2 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทักษะดิจิทัล

(1) อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และ สาธารณสถานอื่น ๆ

(2) แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม (พ.ศ.2561-2565) มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและสาธารณสุข ประกอบด้วย แผนงานด้านสาธารณสุข แผนงานสังคมสงเคราะห์ และแผนงานงบกลาง

2. การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลแก่พลเมืองในพื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

2.1 การประเมินรูปแบบของความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลที่เหมาะสมกับประชาชนในพื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีบทบาทดังนี้

(1) บทบาทในการดูแลรักษาสุขภาพอันเกิดจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล โดยการสอบถามประชาชนในประเด็นต่าง ๆ เช่น ประชาชนสามารถระบุอาการผิดปกติจากการนั่งใช้คอมพิวเตอร์เป็นเวลานานหรือผิดท่าตามหลักกายภาพ พร้อมอธิบายสาเหตุของการผิดปกติ ระบุอาการผิดปกติทางร่างกายเมื่อใช้งานโทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ทโฟน พร้อมอธิบายสาเหตุของอาการผิดปกติ ระบุวิธีการรักษาหรือแนวทางปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงอาการผิดปกติได้ รวมถึงสามารถประยุกต์ใช้แนวทางการหลีกเลี่ยงอาการผิดปกติจากการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล ร่วมกับชีวิตประจำวันได้

(2) บทบาทในการดูแลรักษาสุขภาพจิตอันเกิดจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล โดยประชาชนในพื้นที่ระบุความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตเมื่อใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลหรือ



อินเทอร์เน็ตเป็นเวลานาน ประชาชนในพื้นที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้
อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันกับความเสี่ยงต่อสุขภาพของตนเอง ระบุวิธีการรักษาหรือแนวทาง
ปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงอาการผิดปกติทางจิตได้ สามารถประยุกต์ใช้แนวทางปรับปรุง
พฤติกรรมในการหลีกเลี่ยง ป้องกันกระทบ ต่อสุขภาพจิตได้

(3) บทบาทในการให้คำปรึกษาในการรักษาสุขภาพอย่างถูกต้องแก่ผู้อื่น โดย
ประชาชนในพื้นที่ที่สามารถสังเกตและระบุอาการผิดปกติของร่างกายบุคคลเป้าหมายได้อย่าง
ชัดเจน ประชาชนในพื้นที่วิเคราะห์สาเหตุของอาการผิดปกติเหล่านั้นได้เบื้องต้น ประชาชนใน
พื้นที่อธิบายผลกระทบจากอาการผิดปกติและความเป็นไปได้ของอาการป่วย กำหนดแนวทาง
ยับยั้ง หรือบรรเทาอาการผิดปกติได้อย่างเหมาะสม สามารถให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทาง
บรรเทาอาการผิดปกติให้กับบุคคลเป้าหมาย

(4) บทบาทในการเพิ่มทักษะในการเข้าถึงการบริการสุขภาพดิจิทัล โดย
ประชาชนในพื้นที่มีทักษะในการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลที่เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น การจองคิวนัดวัคซีน
ผ่าน application ของรัฐบาล ประชาชนในพื้นที่ทราบถึงช่องทางต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรักษา
สุขภาพผ่านเว็บไซต์ หรือ application ต่าง ๆ ประชาชนเข้าใจและอ่านค่าทางการแพทย์
เกี่ยวกับสุขภาพตนเองได้ เช่น ค่าความดัน ค่าไขมัน เป็นต้น

2.2 สรุปรูปแบบของความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัล

(1) องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามจะ
มีบทบาทในสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลแก่พลเมืองในเขตพื้นที่รูปแบบที่ไม่
เป็นทางการเช่น การพูดคุย สอบถามประชาชนในพื้นที่ เนื่องมาจากหากจะดำเนินการ
จัดรูปแบบการให้ความรู้อย่างเป็นทางการนั้นจำเป็นต้องจัดเป็นโครงการที่อยู่ในแผนงานของ
แต่ละปี โดยประเด็นส่วนใหญ่จะเป็นด้านของโรคที่เกิดจากการทำงานผ่านการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล
รวมถึงอาการต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล

(2) องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามมี
บทบาทผ่านทางบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อันเป็น
หน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชนชาวบ้านและนิยมใช้บริการทำให้รูปแบบการเรียนรู้ด้านสุขภาพยุค
ดิจิทัลจะมีบทบาทอย่างมากผ่านทาง รพ.สต.



(3) รูปแบบการเรียนรู้ด้านด้านสุขภาพยุคดิจิทัลดำเนินการผ่าน 2 โครงการหลัก ได้แก่ โครงการธรรมชาติบำบัด และเวทีประชาคม ที่ชุมชนจะมาแลกเปลี่ยนกับองค์การบริหารส่วนตำบลเหมือนใหม่ รวมถึงการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้จะมีการสอดแทรกประเด็นทางสังคม ทำให้ประชาชนในพื้นที่ผ่านการเรียนรู้ด้านสุขภาพยุคดิจิทัลในรูปแบบทางอ้อมและไม่เป็นทางการมากกว่าผสมอยู่

(4) ประชาชนในพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและผู้สูงอายุทำให้ส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้อุปกรณ์ด้านดิจิทัลมากจึงทำให้รูปแบบการเรียนรู้ด้านสุขภาพยุคดิจิทัลยังคงเป็นเรื่องที่ไกลตัวและประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

(5) องค์การบริหารส่วนตำบลเหมือนใหม่จะมีบทบาทอย่างมากหากรัฐบาลมีโครงการเช่น การลงทะเบียนขอรับวัคซีน โดยประชาชนในพื้นที่จะให้ความร่วมมือและร่วมเรียนรู้ถึงการลงทะเบียนดังกล่าวซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทักษะด้านสุขภาพดิจิทัลด้วย

อภิปรายผล

ผู้วิจัยพบว่าจากผลการศึกษาเรื่อง “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมือนใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพยุคดิจิทัลแก่พลเมืองในพื้นที่” มีประเด็นที่สำคัญต่อการอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. นโยบาย แผนหรือยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของทักษะดิจิทัลนั้นเป็นลักษณะแบบบนลงล่าง(Top-Down Approach) ร้อยเรียงจากแผนในระดับมหภาคสู่แผนในระดับรอง และสู่แผนในระดับท้องถิ่น โดยแต่ละท้องถิ่นจะไม่ค่อยมีบทบาทในการสะท้อนแผนแบบจากล่างสู่บน (Bottom-Up Approach) ทั้งนี้เนื่องจากรัฐมีมุมมองต่อเรื่องการบริหารจัดการด้านดิจิทัลว่า ต้องการที่จะ Generalizing ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายเพื่อหารูปแบบของพฤติกรรมที่คงเส้นคงวาและโดดเด่นในนโยบายต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างเป็นหลักการ (Matland,1995) ดังนั้นจึงสร้างสิ่งที่เป็นสิ่งที่สำเร็จรูปเพราะจะสามารถเข้าไปจัดการได้ง่ายซึ่งจะนำไปสู่การรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง โดยมุมมองนี้จะมุ่งความสนใจไปที่เรื่องการจ่ายงบประมาณ โครงสร้างองค์การที่เป็นทางการ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ การออกกฎระเบียบและการบริหารเพื่อควบคุมให้มีการปฏิบัติตามระเบียบ เช่น การวางแผน การวางแผนงบประมาณ การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Elmore, 1978)



นอกจากนี้อีกประเด็นที่พบได้แก่การที่หน่วยงานกลางเช่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงมหาดไทย หรือกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดแนวทางกว้าง ๆ ที่ยังต้องมีการตีความในรายละเอียดการนำนโยบายไปปฏิบัติ ข้าราชการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายเพื่อแสวงหาแนวปฏิบัติด้วยตนเอง หรือเป็นการกำหนดนโยบายในระดับการปฏิบัติ (Street-Level Bureaucrat) ทำให้นโยบายดังกล่าวไม่สามารถประสบความสำเร็จได้อย่างแท้จริง

2. รูปแบบองค์การแบบไม่เป็นทางการ พบว่า บทบาทในการสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะดิจิทัลต่อประชาชนในเขตพื้นที่รูปแบบที่ไม่เป็นทางการเช่น การพูดคุย สอบถามประชาชนในพื้นที่เป็นบทบาทหลักขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารวีร์ กุรัตนาวโรจน์ (2548) เรื่องการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชน หมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่ง จังหวัดชัยนาท พบว่าผลจากการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกาย ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของตน (Empowerment) เกิดการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชน (Community Participation) เกิดเวทีประชาคม (Civil Society) ให้สมาชิกชุมชนได้ร่วมกันเรียนรู้ และทำให้ชุมชนมีความสามารถ (Community Capacity) ในการคิดวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้ได้เกิดโครงการสร้างสนามกีฬา อันเป็นโครงการส่งเสริมการออกกำลังกายซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนแต่อย่างใดก็ตาม การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพนั้นควรต้องทำอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการติดตามผล ซึ่งสิ่งที่สำคัญคือในขั้นตอนการศึกษาชุมชน ควรกระทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ซึ่งจะส่งผลให้สามารถดำเนินการพัฒนาได้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง เช่นเดียวกับหากนำมาประยุกต์ใช้ในเรื่องของการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลตามกระบวนการนี้จะทำให้ประสบความสำเร็จได้

3. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองใหม่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองใหม่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น มีบทบาทในดูแลรักษาสุขภาพอันเกิดจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล ดูแลรักษาสุขภาพจิตอันเกิด จากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล ให้คำปรึกษาในการรักษาสุขภาพอย่างถูกต้องแก่ผู้อื่น และบทบาทในการเพิ่มทักษะในการเข้าถึงการบริการสุขภาพดิจิทัล สอดคล้องกับ สุพินญา คงเจริญ (2560) เรื่องโรคอ้วน:ภัยเงียบในยุคดิจิทัลที่พบว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมเข้าสู่ยุคดิจิทัลหรือที่เรียกว่ายุคสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้เทคโนโลยีเข้ามามี

บทบาทในการใช้ชีวิตและการทำงานมากขึ้นทั้งในสังคมเมืองและชนบท เกิดปัญหา “สังคมก้มหน้า” ชีวิตติดจอ ส่งผลกระทบต่อการมีกิจกรรมทางกายลดลง ก่อปรกับการใช้ชีวิตแบบเร่งด่วนในการบริโภคอาหาร นิยมเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปที่สะดวกในการบริโภคภายในเวลาที่จำกัด และสามารถเข้าถึงแหล่งอาหารได้ง่ายตลอด 24 ชั่วโมง สิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนโดยที่เราไม่รู้ตัว การป้องกันปัญหาดังกล่าวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของความพอดีและพอเพียงจึงเป็นสิ่งจำเป็นในยุคดิจิทัล

4) ประชาชนในพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและผู้สูงอายุทำให้ส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้อุปกรณ์ด้านดิจิทัลมาก จึงทำให้รูปแบบการเรียนรู้ด้านสุขภาพยุคดิจิทัลยังคงเป็นเรื่องที่ไกลตัวและประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร รวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองใหม่จะมีบทบาทอย่างมากหากรัฐบาลมีโครงการเช่น การลงทะเบียนขอรับวัคซีน โดยประชาชนในพื้นที่จะให้ความร่วมมือและร่วมเรียนรู้ถึงการลงทะเบียนดังกล่าวซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทักษะด้านสุขภาพดิจิทัลด้วย ดังนั้นจากการศึกษาของกิริติ กิจธีระวุฒิมิวงษ์และคณะ (2560) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาสาธารณสุขในยุคประเทศไทย 4.0 ไว้คือ การพัฒนาสุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของกลุ่มประชากรให้มีสุขภาพดี มีชีวิตยืนยาว โดยภาครัฐ เอกชน และประชาชน จะต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยที่กำหนดสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ ที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพ จากภายในและภายนอกประเทศ การปฏิบัติงานสาธารณสุขในยุคปัจจุบัน จะต้องออกแบบบนพื้นฐานขององค์ความรู้ในศาสตร์นั้นๆ ภายใตแนวคิด “ทำน้อย ได้มาก” การออกแบบบริการสาธารณสุข จำเป็นต้องคำนึงถึงการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เพื่อการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมาย “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ถือเป็นนโยบายสาธารณะที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาระดับโลก คือ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development Goals; SDGs) ซึ่งใช้เป็นทิศทางการพัฒนา ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2558 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2573 โดยนโยบายประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ของรัฐบาล ประกาศใช้ในการนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ความเหลื่อมล้ำและความไม่สมดุลในการพัฒนา โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งได้มีการนำนโยบายประเทศไทย 4.0 สู่การปฏิบัติผ่านยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศ



พัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคม มีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจให้สามารถเป็นประเทศโลกที่หนึ่งในศตวรรษที่ 21 ด้วยการพัฒนากลุ่มเกษตรและอาหาร กลุ่มสุขภาพ กลุ่มเครื่องมือ อัจฉริยะและหุ่นยนต์ กลุ่มดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตออฟติง และกลุ่มสร้างสรรค์วัฒนธรรม โดยมีการนำรูปแบบประเทศไทย 4.0 สู่การปฏิบัติทั้งในภาคอุตสาหกรรม การเกษตร การศึกษา และการสาธารณสุข

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ช่วยทำให้มองเห็นถึงปัญหาสำคัญของการวิจัยในบางประเด็นที่ผู้สนใจควรนำไปศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

(1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพยุคดิจิทัล เช่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญอย่างจริงจังต่อการกำหนดนโยบายที่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมแก่ส่วนราชการทั้งหลายถึงแนวทางการนำการดูแลสุขภาพดิจิทัลไปใช้เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในทางเดียวกันตามภารกิจของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาสุขภาพดิจิทัลแก่ประชาชนในพื้นที่ควรนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ในประเด็นต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ทั้งนี้จะได้ปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์ในอนาคตที่ประเทศไทยต้องปรับตัวเป็นสังคมดิจิทัลได้

(3) ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

หน่วยงานในระดับอุดมศึกษาหรือหน่วยงานวิจัยควรให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อการศึกษาด้านการนำความรู้ด้านสุขภาพดิจิทัลไปใช้ในพื้นที่โดยเฉพาะในระบบราชการมากขึ้น

(4) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้เห็นภาพรวมที่มากขึ้นที่จะสะท้อนรูปแบบ สุขภาพดิจิทัลในมุมมองที่กว้างขึ้น ควรคำนึงถึงความเสี่ยงในการเก็บข้อมูลเนื่องจากสถานการณ์ที่คาดไม่ถึงเช่นการเกิดโรคระบาดโควิด 19 ที่ส่งผลต่อการเก็บข้อมูลอย่างมาก



เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). แผนยุทธศาสตร์กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ.2562-2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- กิริติ กิจธีระวุฒิวงษ์, นิทรา กิจธีระวุฒิวงษ์, นงนุช วงศ์สว่าง. (2560). การสาธารณสุขในยุคประเทศไทย 4.0. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 26(2), 377- 388.
- ปารวีร์ กุศลรัตนวิโรจน์. (2548). การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชน หมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่ง จังหวัดชัยนาท. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลชุมชนบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2561). คู่มือพลเมืองดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. (2558). พลเมืองดิจิทัล. เชียงใหม่: คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุพินญา คงเจริญ. (2560). โรคอ้วน:ภัยเงียบในยุคดิจิทัล. วารสาร EAU HERITAGE, 11(3).
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2562). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2561. กรุงเทพมหานคร: สำนักยุทธศาสตร์สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era). เรี ย ก ไ้ ช้ เมือ 12 ม ก ร า ค ม 2565 จ า ก <http://www.truelookpanua.com>.
- Elmore, Richard E. (1 9 7 8).Organizational Models of Social Program Implementation. Public Policy, 26(2).
- Matland, RE .(1995). Synthesizing the implementation literature: The ambiguity–conflict model of policy implementation. Journal of Public Administration Research and Theory, 5(2),145–174.

การพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการ ใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจ

ขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย*

DEVELOPMENT OF A MODEL OF FACTORS INFLUENCING OPERATIONAL SUCCESS IMPLEMENTATION OF THE ORGANIZATION'S OVERALL BUSINESS ENTREPRENEUR RESOURCE PLANNING SYSTEM OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN THAILAND

กิตติศักดิ์ เปรมกิจ¹, สุชาติ ปรัชทายานนท์², บุรพร กำบุญ³ และ ฐนัณวรีน โฆษิตคณิน⁴

Kittisak Premkit¹, Suchart Prakthayanon², Buraporn Kumboon³ and Thanawarin Kositkanin⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁴Bangkok Thonburi University, Thailand

Corresponding author E-mail: domnum2531@gmail.com

Received 2 August 2022; Revised 20 August 2023; Accepted 25 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

* กิตติศักดิ์ เปรมกิจ, สุชาติ ปรัชทายานนท์, บุรพร กำบุญ และ ฐนัณวรีน โฆษิตคณิน. (2566). การพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มี

อิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจ

ขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(4), 48-62.

Kittisak Premkit, Suchart Prakthayanon, Buraporn Kumboon and Thanawarin Kositkanin. (2023).

Development of A Model of Factors Influencing Operational Success Implementation of the Organization's Overall Business Entrepreneur Resource Planning System of Small and Medium Enterprises in Thailand.

Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 3(4), 48-62.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2023.33>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

ความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย 3) เพื่อการพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย จำนวน 9,481 แห่ง ได้ตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 360 ราย และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 15 ท่าน ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย และผู้เชี่ยวชาญด้านระบบ Enterprise Resource Planning (ERP) ในประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และเครื่องมือเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ได้แก่ ด้านระบบการวางแผนทรัพยากร ด้านผู้ประกอบการ ด้านการสนับสนุนของรัฐบาล ด้านสภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน ด้านการยอมรับการใช้งานระบบ และด้านความสำเร็จในการดำเนินงาน 2) ด้านระบบ ERP ด้านผู้ประกอบการ ด้านการสนับสนุนของรัฐบาล ด้านสภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน ด้านการยอมรับการใช้งานระบบ และด้านความสำเร็จในการดำเนินงาน มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย ซึ่งค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของโมเดลจำลองสมการเชิงโครงสร้าง มีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ $\chi^2 = 104.758$, $\chi^2/df = 0.873$, $(df) = 120$, Probability level = 838, GFI = 0.914, CFI = 1.000, RMR = 0.018, RMSEA = 0.000 และ 3) ความเป็นไปได้ของรูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันกับการยอมรับการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร

คำสำคัญ: การยอมรับการใช้งานระบบ, ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
ความสำเร็จในการดำเนินงาน



Abstract

The objectives of this research were 1) To study the factors influencing the success in implementing an enterprise resource planning system. of small and medium enterprises in Thailand. 2) to analyze the relationship of structural equations influencing the success of the implementation of the enterprise resource planning system of small and medium enterprises in Thailand 3) To develop a model of factors influencing the success of the implementation of the enterprise resource planning system. of small and medium enterprises in Thailand

This research was a mixed research from the population of 9,481 places small and medium enterprises entrepreneurs in Thailand. A total of 360 sample populations were obtained. A random sampling method was used among 15 people, including entrepreneurs in small and medium enterprises in Thailand and experts in Enterprise Resource Planning (ERP) systems in Thailand.

Major Finding: 1) Success in adopting the Enterprise Resource Planning system of small and medium enterprises in Thailand is the resource planning system. government support competitive environment acceptance of the use of the system and success in operations 2) The resource planning system, the entrepreneur side government support competitive environment acceptance of the use of the system and success in operations It directly and indirectly influences the implementation success of Enterprise Resource Planning system adoption of small and medium enterprises in Thailand. The index of consistency level of the structural equation model was appropriate and harmonious with the empirical data. $\chi^2 = 104.758$, $\chi^2/df = 0.873$, (df) = 120, Probability level = 838, GFI = 0.914, CFI = 1.000, RMR = 0.018, RMSEA = 0.000 and 3) the possibility of factors influencing the success of the development of factors influencing the success of adoption of the Enterprise Resource Planning



Keywords: Adoption of the Enterprise Resource Planning System, Entrepreneur Small and Medium Enterprises Success Operational

สภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่าง ๆ ต้องเผชิญกับสถานการณ์การแข่งขันแบบไร้พรมแดน ดังนั้นเพื่อความอยู่รอด ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ความรวดเร็วในการปรับตัวเพื่อรับมือกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจึงเป็นสิ่งสำคัญ ส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหลาย ต้องมีการปรับปรุงการบริหารงาน การควบคุมกำกับดูแลการตรวจสอบอย่างเข้มงวด เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้และได้รับผลประโยชน์สูงสุดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ในขณะเดียวกันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยังมีอุปสรรคในเรื่องระบบการทำงานภายในล่าช้า ความซ้ำซ้อนของการบันทึกข้อมูลและไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้ฐานข้อมูลร่วมกัน ทำให้องค์กรมองไม่เห็นภาพรวมจึงทำให้ไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเวลา ดังนั้นจึงมีระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning: ERP) เป็นแนวทางในการวางแผนทรัพยากรทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยรวม เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรอย่างสูงสุด โดยระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร และเป็นระบบสารสนเทศภายในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่สามารถบูรณาการงานหลักต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงได้ทั่วทั้งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ การจัดซื้อ จัดจ้าง การผลิต การขาย บัญชีการเงินและการบริหารงานบุคคลเข้าด้วยกัน เพื่อทำให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถรับรู้ข้อมูล หรือสภาพของกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินอยู่ได้อย่างรวดเร็ว และสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการดำเนินงาน การวางแผน และการตัดสินใจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หากการเปลี่ยนแปลงระบบนำมาสู่การต่อต้านของบุคลากรในด้านการทำงาน กระบวนการทำงานแต่ละวัน การทำงานที่แตกต่างไปจากเดิมของผู้ใช้ระบบ เมื่อบุคลากรไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ก็ถือว่าเป็นความล้มเหลวอย่างหนึ่งในการนำระบบการ



วางแผนทรัพยากรองค์กร มาใช้ในองค์กร ดังนั้นบุคลากรจึงมีบทบาทสำคัญในการประเมินผล การดำเนินงานจากการนำระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร มาใช้ในองค์กร ว่าจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น หากองค์กรละเลยปัจจัยสำคัญก็จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของ ระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ที่ไม่อาจบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนั้นองค์กรต้องคำนึงถึงปัจจัยซึ่งอาจมาจากหลากหลายสาเหตุด้วยกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการยอมรับการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทยโดยมาจากความคิดเห็นของบุคลากรภายในองค์กรผู้ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมทางธุรกิจต่าง ๆ ที่ได้นำเอาระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร มาใช้ในการดำเนินงาน และข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประเมินผลได้ว่าปัจจัยใดที่มีผลต่อความสำเร็จของระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย
3. เพื่อการพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน จากผลการวิเคราะห์สมมติฐานพบว่า ระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กรมีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Molla and Licker (2001) โดยได้ทำการศึกษาเรื่องความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จากการศึกษาพบว่า ระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กรนั้นมี



ความสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และให้ความสำคัญในเรื่องของคุณภาพของระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร

สมมติฐานที่ 2 ระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ไม่มีผลต่อการยอมรับการใช้งานระบบจากผลการวิเคราะห์สมมติฐานพบว่า ระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ไม่มีผลต่อการยอมรับการใช้งานระบบ อีกทั้งไม่สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า คุณภาพบริการ คุณภาพระบบ คุณภาพสารสนเทศ และความไว้วางใจมีผลต่อการรับรู้ความง่ายในการใช้งานและมีผลต่อการรับรู้ประโยชน์ (Wixom and Todd, 2005)

แต่เนื่องจากการศึกษารังนี้เป็นการศึกษาในบริบทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย จึงอาจไม่สอดคล้องกับการศึกษาในบริบทของต่างประเทศ ประกอบกับระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กรเป็นตัวแปรแฝงที่มาจากโมเดลความสำเร็จระบบสารสนเทศส่วนตัวแปรแฝงการยอมรับการใช้งานระบบนั้นมาจากโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งทั้งสองโมเดลนั้นจะใช้แยกกันในคนละบริบท

สมมติฐานที่ 3 การยอมรับการใช้งานระบบ มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน จากผลการวิเคราะห์สมมติฐานพบว่า การยอมรับการใช้งานระบบ มีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Pavlou, P.A. (2003) ทำการศึกษาเรื่อง การยอมรับการใช้งานระบบของผู้บริโภค จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรของโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ และความสะดวกในการใช้งานมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และประโยชน์ในทางปฏิบัติของโมเดลการยอมรับเทคโนโลยีเกิดขึ้นจากปัจจัยที่ว่า การวางแผนทรัพยากรองค์กรนั้นมีเทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อน

สมมติฐานที่ 4 ผู้ประกอบการ มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานจากผลการวิเคราะห์สมมติฐานพบว่าผู้ประกอบการ มีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Esichaikul and Chavananon (2001) โดยทำการศึกษารื่อง การวางแผนทรัพยากรองค์กรและปัจจัยความสำเร็จในการยอมรับการใช้งานระบบ จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของความสำเร็จของการยอมรับการใช้งานระบบ



นอกจากนี้แล้วผลการวิเคราะห์สมมติฐานยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Huang et al. (2005) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยสู่ความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศจีน จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการมีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สมมติฐานที่ 5,9 ผู้ประกอบการ ไม่มีผลต่อระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กรจากผลการวิเคราะห์สมมติฐานพบว่า ผู้ประกอบการไม่มีผลต่อระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Xuan (2007) ศึกษาพบว่าการศึกษาของผู้ประกอบการมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ เป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สมมติฐานที่ 6, 10 การสนับสนุนของรัฐบาล มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน จากผลการวิเคราะห์สมมติฐานพบว่า การสนับสนุนของรัฐบาลมีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Rotchanakitumnuai and Speece (2007) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของร้านค้าออนไลน์ในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า การสนับสนุนของภาครัฐ (Government Support) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของร้านค้าออนไลน์

สมมติฐานที่ 7, 11 การสนับสนุนของรัฐบาล ไม่มีผลต่อผู้ประกอบการจากผลการวิเคราะห์สมมติฐานพบว่า การสนับสนุนของรัฐบาลไม่มีผลต่อผู้ประกอบการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Jutla et al. (2002) ที่พบว่าการศึกษาที่รัฐบาลมีนโยบายและสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยที่รัฐบาลส่งเสริมผู้ประกอบการในการทำธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการในการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารจัดการมีผลต่อผู้ประกอบการ

สมมติฐานที่ 8, 12 สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน จากผลการวิเคราะห์สมมติฐานพบว่า สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน มีผลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.001 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา Molla (2004) ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของความพร้อมทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศกำลังพัฒนา จากการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันและการสนับสนุนจากอุตสาหกรรมมีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม



วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน (Mixed-Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) (Creswell, 2005; Creswell & Plano, 2007) อธิบายได้ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และผู้บริหาร ที่ขึ้นทะเบียนการค้า (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2564) จำนวนทั้งสิ้น 9,481 คน **กลุ่มตัวอย่าง** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และผู้บริหาร ในเขตกรุงเทพมหานคร และ 6 ภูมิภาค

เครื่องมือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามจากการสังเคราะห์ โดยใช้สูตรการคำนวณโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA) และโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยการใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for windows (Statistical Package for Social Science) และใช้ โปรแกรมเอมอส (AMOS)

วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร **กลุ่มตัวอย่าง** กลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย จำนวน 10 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านระบบ ระบบการวางแผนทรัพยากรธุรกิจขององค์กรโดยรวม ในประเทศไทย จำนวน 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จัดกลุ่มประเด็นสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการถอดคำพูด โดยแบ่งออกเป็นหน่วยวิเคราะห์ที่มีความหมายที่มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวข้องกับตัวแปร ระบบ Enterprise Resource Planning (ERP) ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การสนับสนุนของรัฐบาล สภาพแวดล้อมของ



การแข่งขัน การยอมรับการใช้งานระบบ Enterprise Resource Planning (ERP) และความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยมีข้อคำถามลักษณะปลายเปิด และข้อคำถามถึงโครงสร้าง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย ได้แก่ ด้านระบบการวางแผนทรัพยากร ด้านผู้ประกอบการ ด้านการสนับสนุนของรัฐบาล ด้านสภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน ด้านการยอมรับการใช้งานระบบ และด้านความสำเร็จในการดำเนินงาน 2) ด้านระบบ ERP ด้านผู้ประกอบการ ด้านการสนับสนุนของรัฐบาล ด้านสภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน ด้านการยอมรับการใช้งานระบบ และด้านความสำเร็จในการดำเนินงาน มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย ซึ่งค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของโมเดลจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ $R^2 = 104.758$, $R^2/df = 0.873$, $(df) = 120$, Probability level = 838, GFI = 0.914, CFI = 1.000, RMR = 0.018, RMSEA = 0.000 และ 3) ความเป็นไปได้ของรูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศไทย มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันกับการยอมรับการใช้งานระบบการวางแผนทรัพยากรขององค์กร

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ประกอบไปด้วยคุณภาพบริการ คุณภาพระบบ คุณภาพสารสนเทศ และความไว้วางใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Wang (2008) ที่ทำการศึกษารื่อง การประเมินความสำเร็จของระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร พบว่าคุณภาพบริการ คุณภาพระบบ และคุณภาพสารสนเทศมีอิทธิพลต่อการรับรู้ถึงคุณค่าและความพึงพอใจของผู้ใช้ และมีผลต่อความสำเร็จของการวางแผนทรัพยากรองค์กร อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Cullen and Taylor (2009) ที่ทำการศึกษารื่อง ปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จของการวางแผนทรัพยากรองค์กร กับธุรกิจในช่วงโซ่อุปทานของการบริการในประเทศอังกฤษ จากการศึกษาพบว่า คุณภาพระบบ



คุณภาพสารสนเทศ และความไว้วางใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการประสบความสำเร็จของการวางแผนทรัพยากรองค์กร จากผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านการยอมรับการใช้งานระบบ ประกอบไปด้วยการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และการรับรู้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Pavlou (2003) ที่ศึกษาเรื่อง การยอมรับการใช้งานระบบ จากการศึกษาพบว่า ความสะดวกในการใช้งานและการรับรู้ถึงประโยชน์มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Abbad et al. (2011) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ข้อจำกัดของการวางแผนทรัพยากรองค์กร ในประเทศกำลังพัฒนา จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งประกอบไปด้วยความสะดวกในการใช้งานและความมีประโยชน์นั้น หากขาดปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลต่อการยอมรับความสำเร็จของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Zhou (2011) ที่ทำการศึกษาเรื่องการตรวจสอบปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จในการยอมรับเว็บไซต์สินค้าโทรศัพท์เคลื่อนที่ จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งานและการรับรู้ถึงประโยชน์เป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จในการยอมรับเว็บไซต์สินค้าโทรศัพท์เคลื่อนที่

จากผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านผู้ประกอบการ ประกอบไปด้วย ลักษณะของผู้ประกอบการ ทักษะความรู้และความสามารถในการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Harvey (2000) ที่ศึกษาพบว่า การมุ่งผลสำเร็จของผู้ประกอบการเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การวางแผนทรัพยากรองค์กร นั้นประสบความสำเร็จ และ Teo and Ang (2001) ที่ศึกษาพบว่า การมุ่งผลสำเร็จเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบการประการหนึ่งในการทำการวางแผนทรัพยากรองค์กร ส่วน Horsti et al. (2005) ศึกษาพบว่า ลักษณะในการมุ่งผลสำเร็จของผู้บริหารหรือผู้ประกอบการเป็นสิ่งสำคัญของการวางแผนทรัพยากรองค์กร อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Newton (1999) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการนำการวางแผนทรัพยากรองค์กร ไปใช้ในธุรกิจ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำการวางแผนทรัพยากรองค์กร ไปใช้ในด้านการจัดโครงสร้างองค์กรนั้น คือ ความชำนาญเฉพาะด้านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะความรู้ทางด้านการจัดการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Robertson (2008) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก ที่มุ่งเน้นการให้บริการท่ามกลางสภาพแวดล้อมการวางแผนทรัพยากรองค์กร จากการศึกษาพบว่าความ



เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ และความสามารถในการจัดการและการตัดสินใจนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่
มีผลต่อความสำเร็จสำหรับวิสาหกิจขนาดเล็ก

จากผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านการสนับสนุนของรัฐบาล ประกอบไปด้วย
นโยบายและการสนับสนุนของรัฐบาล และกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการ
วางแผนทรัพยากรองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Xuan (2007) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มี
อิทธิพลต่อการบรรลุความสำเร็จของการค้าของประเทศจีน จากการศึกษาพบว่า การให้บริการ
และการสนับสนุนที่ดีจากภาครัฐเป็นปัจจัยที่มีผลในเชิงบวกต่อความสำเร็จของธุรกิจ อีกทั้งยัง
สอดคล้องกับการศึกษาของ Gibbs et al. (2002) ที่กล่าวว่า นโยบายรัฐบาลนั้นประกอบไป
ด้วยการเปิดเสรีการโทรคมนาคม การสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐบาล และศึกษา
พบว่าหากไม่มีกฎหมายในการประกอบธุรกิจแล้วจะทำให้ธุรกิจขาดความเชื่อมั่นในเรื่องของ
ความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลทั้งยังส่งผลต่อความสำเร็จของการพาณิชย์
อิเล็กทรอนิกส์นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Jennex (2003) ทำการศึกษาเรื่อง
ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานแบบธุรกิจกับธุรกิจ (B2B) ของธุรกิจขนาดกลางและขนาด
ย่อมในประเทศที่กำลังพัฒนา จากการศึกษาพบว่ากฎหมายและข้อบังคับกฎหมายต่างๆ ที่
ภาครัฐกำหนดขึ้นเป็นสิ่งแวดลอมภายนอกธุรกิจที่มีผลต่อโครงสร้างพื้นฐานของวิสาหกิจขนาด
กลางและขนาดย่อม และโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี และเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อ
ความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และในการปรับปรุง กฎหมายระเบียบ
ข้อบังคับให้เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่งผลต่อความสำเร็จ
ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านสภาพแวดลอมทางการแข่งขัน ประกอบไปด้วย
สภาพการแข่งขันของคู่แข่ง อำนาจต่อรองของลูกค้า และอำนาจต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิต
ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Ghobakhloo et al. (2011) ที่ทำการศึกษาเรื่อง
การยอมรับการใช้งานระบบ จากการศึกษาพบว่า สภาพการแข่งขันในธุรกิจ ความกดดันของ
ลูกค้า และความกดดันของผู้ขายปัจจัยการผลิตเป็นองค์ประกอบสำคัญของการยอมรับการใ้
งานระบบ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Huang et al. (2005) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัย
ความสำเร็จของการยอมรับการใช้งานระบบ ในประเทศจีน จากการศึกษาพบว่า อำนาจต่อรอง
ของลูกค้าและผู้ขายปัจจัยการผลิตมีผลต่อความสำเร็จของการยอมรับการใช้งานระบบ
ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านการวัดความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการ
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จากผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านการวัด

ความสำเร็จในการดำเนินงาน ประกอบไปด้วยความสำเร็จด้านการเงิน ความสำเร็จด้านลูกค้า ความสำเร็จด้านกระบวนการภายใน และความสำเร็จด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kaplan and Norton (1992) ที่ได้ทำการวัดความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านลูกค้า (Customer) การพิจารณาด้านลูกค้าจะวัดในเรื่องของความพึงพอใจ ส่วนแบ่งทางการตลาด อัตราการซื้อซ้ำ การหาตลาดและลูกค้าใหม่ (2) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process) ด้วยการพิจารณาในด้านกระบวนการภายในจะวัดในเรื่องของประสิทธิภาพของการบริหารงาน ซึ่งจะพิจารณาถึงความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรของกิจการและการวัดประสิทธิภาพของการดำเนินงานภายใน (3) ด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต (Learning and Growth) การพิจารณาด้านการเรียนรู้และพัฒนาจะวัดในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยจะวัดในเรื่องของการพัฒนาทักษะและความสามารถในการทำงานของบุคลากรและ (4) ด้านการเงิน (Financial) โดยในด้านนี้จะวัดในเรื่องของผลการดำเนินงานทางการเงิน ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของรายได้และกำไร อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Donkor (2003) ได้ทำการวัดประสิทธิภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยทำการวัดผลความสำเร็จในการดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเงิน (Financial) วัดในเรื่องของรายได้ ยอดขาย กำไร (2) ด้านลูกค้า (Customer) วัดในเรื่องของส่วนแบ่งทางการตลาด ความพึงพอใจ การหาลูกค้าใหม่ จำนวนลูกค้าใหม่ (3) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process) วัดในเรื่องของประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน และ (4) ด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต (Learning and Growth) วัดในเรื่องของความรู้ความสามารถของบุคลากร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรประกอบแรก คือ องค์กรประกอบด้านระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร ซึ่งประกอบไปด้วย (1) คุณภาพบริการ (2) คุณภาพระบบ (3) คุณภาพสารสนเทศ และ (4) ความไว้วางใจ โดยองค์กรประกอบด้านระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร (ERP) พบว่า คุณภาพสารสนเทศ (ERP 3) ($\lambda = 0.780, t = 3,033$) มีค่าคะแนนน้ำหนักถดถอยมาตรฐานมากที่สุด รองลงมาคือ คุณภาพระบบ (ERP 2) ($\lambda = 0.692, t = 2.936$) ความไว้วางใจ (ERP 4) ($\lambda = 0.504, t = ***$) และคุณภาพบริการ (ERP 1) ($\lambda = 0.394, t = 2.057$) ตามลำดับ



2. องค์ประกอบที่สอง คือ องค์ประกอบด้านการยอมรับการใช้งานระบบ ประกอบด้วย (1) การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และ (2) การรับรู้ประโยชน์ โดยองค์ประกอบด้านการยอมรับการใช้งานระบบ (SUA) พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (SUA 1) ($\lambda = 0.865, t = 2.488$) มีค่าคะแนนน้ำหนักถดถอยมาตรฐานมากที่สุด รองลงมาคือ การรับรู้ประโยชน์ (SUA 2) ($\lambda = 0.548, t = * * *$) ตามลำดับ

3. องค์ประกอบที่สาม คือ องค์ประกอบด้านผู้ประกอบการ ประกอบด้วย (1) ลักษณะของผู้ประกอบการ (2) ทักษะความรู้และความสามารถในการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ (3) ทักษะความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการ โดยองค์ประกอบด้านผู้ประกอบการ (EN) พบว่า ทักษะความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการ (EN 3) ($\lambda = 1.082, t = 4.902$) ค่าคะแนนน้ำหนักถดถอยมาตรฐานมากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะความรู้และความสามารถในการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\lambda = 0.717, t = * * *$) และลักษณะของผู้ประกอบการ (EN 1) ($\lambda = 0.525, t = 3.972$) ตามลำดับ

4. องค์ประกอบที่สี่ คือ องค์ประกอบด้านการสนับสนุนของรัฐบาล ประกอบไปด้วย (1) นโยบายและการสนับสนุนของรัฐบาล และ (2) กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยองค์ประกอบด้านการสนับสนุนของรัฐบาล (GOV) พบว่า นโยบายและการสนับสนุนของรัฐบาล (GOV 1) ($\lambda = 1.019, t = 2.376$) มีค่าคะแนนน้ำหนักถดถอยมาตรฐานมากที่สุด รองลงมาคือ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (GOV 2) ($\lambda = 0.567, t = * * *$) ตามลำดับ

5. องค์ประกอบที่ห้า คือ องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันประกอบไปด้วย (1) สภาพการแข่งขันของคู่แข่ง (2) อำนาจต่อรองของลูกค้า และ (3) อำนาจต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิต โดยองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน (COE) พบว่า อำนาจต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิต (COE 3) ($\lambda = 0.977, t = 3.354$) มีค่าคะแนนน้ำหนักถดถอยมาตรฐานมากที่สุด รองลงมาคือ อำนาจต่อรองของลูกค้า (COE 2) ($\lambda = 0.589, t = * * *$) และสภาพการแข่งขันของคู่แข่ง (COE 1) ($\lambda = 0.579, t = 4.067$) ตามลำดับ

6. องค์ประกอบที่หก ด้านความสำเร็จในการดำเนินงานวัดได้จาก 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความสำเร็จด้านการเงิน (2) ความสำเร็จด้านลูกค้า (3) ความสำเร็จด้านกระบวนการภายใน และ (4) ความสำเร็จด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต โดยองค์ประกอบด้านความสำเร็จในการดำเนินงาน (SUC) พบว่า ความสำเร็จด้านการเงิน (SUC 1) ($\lambda = 0.761, t = * * *$) มีค่า

คะแนนน้ำหนักรถถอยมาตรฐานมากที่สุด รองลงมาคือ ความสำเร็จด้านกระบวนการภายใน (SUC 4) ($\lambda = 0.659$, $t = 4.438$) ความสำเร็จด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต (SUC 3) ($\lambda = 0.558$, $t = 3.732$) และความสำเร็จด้านลูกค้า (SUC 2) ($\lambda = 0.487$, $t = 3.316$) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากในการศึกษาในครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ดังนั้นในการศึกษารั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยหรือองค์ประกอบโดยจำแนกโดยจำแนกตามกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และนำผลการศึกษาที่ได้มาทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
2. ในการศึกษารั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประเภทรูทกิจขนาดกลางและประเภทรูทกิจขนาดใหญ่ และนำผลการศึกษาที่ได้มาทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของรูทกิจขนาดเล็กที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ กับรูทกิจขนาดกลางและรูทกิจขนาดใหญ่
3. ในการศึกษารั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆเพิ่มเติมจากงานที่ศึกษา เช่น ทางด้านการตลาด ด้านการเงิน ทั้งนี้เพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหามากขึ้น
4. ในการศึกษารั้งต่อไปควรพิจารณาในการนำเอาเทคนิคในเรื่องการจัดเก็บข้อมูลในช่องทางไปรษณีย์ (Mail) และช่องทางจดหมายทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail: E-mail) มาใช้เป็นเทคนิคในการจัดเก็บด้วย เนื่องจากทั้งสองช่องทางนั้นมีความสะดวกและรวดเร็วแตกต่างกันและผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนก็ความพึงพอใจในการตอบแบบสอบถามในแต่ละช่องทางที่แตกต่างกันด้วย

เอกสารอ้างอิง

- สุภมาส อังคุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2554). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- Cullen, A.J. and Taylor, M. (2009). Critical success factors for B2B e-commerce use within the UK NHS pharmaceutical supply chain. International Journal of Operations and Production Management, 29(11), 1156-1185.



- Esichaikul, V. and Chavananon, S. (2001). Electronic business in developing countries: opportunities and challenges. Proceeding of 14th Bled Electronic Commerce Conference " E-Everything: E-Commerce, E-Government, E-Household, E-Democracy". (pp. 591-615). Bled, Slovenia: Faculty of Organizational Sciences, University of Maribor.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., and Anderson., R.E. (2010). Multivariate data analysis a global perspective. 7th ed. Upper Saddle River, NJ.: Prentice-Hall.
- Huang, J., Jiang, X., Lee, J., and Zhao, C. (2005). Exploratory study and empirical study on critical website success factors of Chinese publishing enterprises. International Journal of Management Science, 11(3), 109-124.
- Molla, A. and Licker, P.S. (2001). E-commerce system success: an attempt to extend and respecify the DeLone and McLean model of is success. Journal of Electronic Commerce Research, 2(4), 1-11.
- Molla, A. (2004). The impact of e-readiness on e-commerce success in developing countries: firm-level evidence. Manchester: Institute for Development Policy and Management, University of Manchester.
- Pavlou, P.A. (2003). Consumer acceptance of electronic commerce: integrating trust and risk with the technology acceptance model. International Journal of Electronic Commerce, 7(3), 101-134.
- Wixom, B.H. and Todd, P.A. (2005). A theoretical integration of user satisfaction and technology acceptance. Information Systems Research, 16(1), 85-102.

การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น*

SYNTHESIS OF KNOWLEDGE OF NETWORK MANAGEMENT AT THE LOCAL LEVEL

มนทกานต์ รอดคล้าย¹, มาธินี คงสถิตย์² และ พิชักษ์ ภูตระกูล³

Monthakant Rodklai¹, Marthinee Khongsatid² and Phichak Phutrakhul³

¹⁻³วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹⁻³ College of Politics and Government, Suansunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding author E-mail: monthakant.ro @ssru.ac.th

Received 13 July 2022; Revised 15 August 2023; Accepted 22 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจองค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นและสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ด้านวิธีวิทยาการวิจัย และด้านผลการศึกษา โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยระดับปริญญาโทและเอก จำนวน 8 เรื่อง

ผลการวิจัยพบว่า ด้านแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเครือข่าย รองลงมาได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ด้านวิธีวิทยาการวิจัย พบว่า มีรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มากที่สุด จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 75.00 อันดับรองลงมา ได้แก่ รูปแบบการวิจัยผสมผสาน (Mix Methodology) จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 ตามลำดับ ด้านผลการศึกษาพบว่าผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านผลการศึกษา สามารถจำแนกข้อค้นพบเกี่ยวกับผลการศึกษา

* มนทกานต์ รอดคล้าย มาธินี คงสถิตย์ และพิชักษ์ ภูตระกูล. (2566). การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(4), 63-80.

Monthakant Rodklai, Marthinee Khongsatid and Phichak Phutrakhul. (2023). Synthesis of Knowledge of Network Management at the Local Level. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University. 3(4), 63-80.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2023.34>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบเครือข่าย 2) แนวทางการสร้างเครือข่าย 3) ประเภทของเครือข่าย และ 4) การเสริมสร้างเครือข่าย

คำสำคัญ: การสังเคราะห์, การจัดการเครือข่าย, ท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research was to explore the knowledge of local network management and to synthesize the knowledge of local network management in 3 aspects: theoretical concepts; research methodology and educational results Using a qualitative research model. The sample used in this research consisted of 8 research papers at master's and doctoral levels.

Most of the theoretical concepts used in this research were concepts and theories related to network management concepts. and the concept of participation in terms of research methodology, it was found that there were qualitative research (Qualitative Research) in the amount of 6 issues, accounting for 75.00% , followed by mixed research methods (Mix Methodology), in the amount of 2 issues, accounting for 25.00%. In terms of the study results, it was found that the findings about the study results could be classified into 4 issues: 1) network format, 2) network construction approach, 3) network type, and 4) network enhancement.

Keywords: Synthesis, Network management, Local

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างมากทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ เพราะเป้าหมายหลักขององค์กร คือ การบริการสาธารณะให้กับชุมชนท้องถิ่นและมุ่งให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (มนัส สุวรรณ และคณะ, 2546) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดได้ว่าเป็นการปกครองในระดับฐานรากที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่าง

ยิ่งการกระจายอำนาจภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่มีการกำหนดถึงแหล่งที่มาของอำนาจหน้าที่ แหล่งรายได้ ตลอดจนอำนาจในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ภายในพื้นที่ของตนเอง ทั้งนี้ เมื่อเราพิจารณาเปรียบเทียบพัฒนาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอดีตและปัจจุบัน โดยพิจารณาจากลักษณะความหมาย และคุณค่าของการปกครองท้องถิ่นของประชาชน (Local-Self Government) ในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยในปัจจุบันมีพัฒนาการและมีพลวัตที่สูงมาก (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2552)

การกระจายอำนาจส่งผลต่อการลดภารกิจและขนาดของรัฐบาลลงรวมถึงเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของผู้บริหารและบุคลากรท้องถิ่น (Hayes,2002:20) ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาขึ้น คือ (1) ก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (2) ก่อให้เกิดความรับผิดชอบของผู้นำต่อประชาชน (3) การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะจัดระบบเผด็จการโดยรัฐบาล และ (4) ในการสร้างประชาธิปไตยหรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงจะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อน (โกวิทย์ พวงงาม, 2548) ทั้งนี้ ตลอดระยะเวลานับตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ที่มีการกระจายอำนาจการปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถบริหารจัดการบริการสาธารณะให้ประสบความสำเร็จอย่างมีศักยภาพตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ ทั้งยังพบด้วยว่า การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมาก มักเน้นการปฏิบัติให้ถูกต้องตามแนวคิดระบบราชการ โดยเชื่อว่าหากปฏิบัติตามกฎระเบียบที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเคร่งครัด ทุกขั้นตอน จะนำไปสู่ประสิทธิภาพของการทำงาน (อุษณี มงคลพิทักษ์สุข, 2556)

เนื่องจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและรวดเร็วทำให้หน่วยงานภาครัฐรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่บริหารจัดการท้องถิ่นจำเป็นต้องปรับวิธีการทำงานโดยต้องทำงานร่วมมือกับเครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการร่วมมือพัฒนาท้องถิ่นไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน (สถาบันพระปกเกล้า, 2553) การบริหารเครือข่ายของชุมชนท้องถิ่นเป็นรูปแบบหนึ่งของการประสานงานบุคคลหรือองค์กรทั้งที่มีอยู่ภายในชุมชนและกับภายนอกชุมชน การบริหารเครือข่ายจึงเป็นเครื่องมืออันทรงพลังของชุมชนในการสร้างความเข้มแข็งและดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนของชุมชน ภายใต้หลักของความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน (ประเวศ วะสี, 2538) การบริหารเครือข่ายของชุมชนท้องถิ่นยังถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการ



ปฏิบัติการในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวบ้านในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของโลก การรวมศูนย์อำนาจและการดำเนินงานของรัฐบาล (เสรีพงศ์พิศ, 2548)

การบริหารเครือข่ายเป็นเรื่องยากถึงยากที่สุดเพราะเกี่ยวข้องกับตัวแสดงจำนวนมาก มีความซับซ้อนในการบริหาร ส่วนหนึ่งของความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถและความร่วมมือของกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ซึ่งผู้บริหารไม่สามารถเข้าไปควบคุมดูแลได้โดยตรง นอกจากนี้ บุคลากรภาครัฐทั้งราชการส่วนกลาง ภูมิภาคและท้องถิ่นมักคุ้นเคยกับการบริหารราชการตามสายการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ผู้บริหารภาครัฐได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาดำเนินการ ดังนั้น โอกาสก้าวพลาดประสบความล้มเหลวในการบริหารเครือข่ายมีสูง อปท.

ต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างเครือข่าย เครือข่ายมีคุณค่าและประโยชน์อะไรบ้าง ความสำคัญของเครือข่ายได้รับการพูดถึงทั้งในงานด้านวิชาการ ด้านธุรกิจ รวมทั้งการบริหารงานภาครัฐด้วย ในกรณีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย ซึ่งการกระจายอำนาจยังอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่าน อำนาจหน้าที่ในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาอยู่ในความรับผิดชอบของหลากหลายหน่วยงาน รวมทั้งข้อจำกัดของ อปท. ส่งผลให้ “เครือข่าย” เป็นเครื่องมือหรือวิธีการทำงานที่มีคุณประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างประโยชน์แก่ประชาชน (อลงกต สารกาล และศักดิ์สิทธิ์ ชมารเลิศ, 2561)

จากที่ได้กล่าวนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสำรวจองค์ความรู้ด้านการบริหารงานท้องถิ่นในมิติต่างๆขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งครอบคลุมในมิติการจัดการเครือข่ายผ่านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องว่ามีสถานะองค์ความรู้เป็นเช่นไร โดยอาศัยการรวบรวมเอกสารต่างๆที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเอกสารทั้งหมดเข้าสู่วิธีวิทยาการสังเคราะห์ (Synthesis Method) ให้ปรากฏเป็นผลการวิจัยที่สามารถแสดงให้เห็นถึงสถานะองค์ความรู้ทางวิชาการด้านการจัดการเครือข่าย ตลอดจนนำผลการวิจัยไปพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจองค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น



วิธีดำเนินการวิจัย

บทความชิ้นนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเคราะห์งานวิจัยแบบวิธีปริทัศน์แบบพรรณนา (Narrative Review) เป็นการศึกษางานวิจัยอย่างพิถีพิถัน แล้วนำข้อสรุปจากงานวิจัยแต่ละเรื่องมาจัดหมวดหมู่ เปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่าง สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Paterson, Thorne, Canam and Jillings (2001) ที่สังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย (Meta Theory) ด้านวิธีวิทยาการวิจัย (Meta Method) และด้านผลการศึกษา (Meta Data Analysis) มาเป็นกรอบแนวทางในการสังเคราะห์งานวิจัยในเชิงคุณลักษณะหรือเชิงบรรยาย โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยระดับปริญญาโทและเอกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ช่วงปี พ.ศ.2551-2562

2. ขั้นตอนการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) สืบค้นงานวิจัยระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จากฐานข้อมูล Thai Library Integrated System (ThaiLIS) ฐานข้อมูลห้องสมุดที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น (2) ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากงานวิจัยระดับปริญญาโทและปริญญาเอก โดยใช้คำสำคัญ การจัดการเครือข่าย ท้องถิ่น เป็นเกณฑ์ และ (3) ดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณลักษณะหรือเชิงบรรยาย (Qualitative Synthesis) ใน 3 ด้าน ได้แก่ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ด้านวิธีวิทยาการ และด้านผลการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อใช้ในการทำวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยบันทึกข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary data) แบบบันทึกข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นการบันทึกข้อมูลทั่วไปของเอกสาร ได้แก่ ชื่อเอกสาร ประเภทเอกสาร แหล่งที่มาของเอกสาร วันเดือนปีของเอกสาร หน่วยงานที่ผลิตงานวิจัย ประเภทของการวิจัย สาขาที่ทำการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัย ประกอบไปด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวชี้วัดที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ



สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน อภิปรายผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ทั้งนี้ การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ประกอบไปด้วย (1) ศึกษาเอกสาร และตำราเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย (2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลรายละเอียดของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นที่จำเป็นต่อการสังเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (3) นำแบบบันทึกข้อมูล (Record Form) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และ (4) ปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกข้อมูลตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ (1) สืบหาชื่องานวิจัยระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จากฐานข้อมูล Thai Library Integrated System (ThaiLIS) ฐานข้อมูลห้องสมุดที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้อง (2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหอสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักหอสมุดกลางสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นต้น และ (3) ดำเนินการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นด้วยเทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ศึกษาข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูล จากการบันทึกข้อมูลจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง แล้วแยกประเด็นการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เพื่อบรรยายสรุปข้อมูลเบื้องต้นที่ของ การจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ได้แก่ ชื่อเอกสาร ประเภทเอกสาร แหล่งที่มาของเอกสาร วันเดือนปีของเอกสาร หน่วยงานที่ผลิตงานวิจัย ประเภทของการวิจัย สาขาที่ทำการวิจัย ลงในตารางเพื่อแจกแจงความถี่แล้วแปลงเป็นคำร้อยละ สรุปเชิงบรรยายเพื่อให้เห็นภาพรวมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 2 เพื่อบรรยายสรุปผลงานวิจัยการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นซึ่งได้ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากแบบบันทึกข้อมูล โดยจำแนกตามประเภทของการวิจัย



ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น” ได้นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยระดับปริญญาโทและเอกที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ช่วงปี 2551-2562 โดยถือการสำรวจครั้งสุดท้ายเมื่อสิ้นเดือนธันวาคม 2563 เป็นเกณฑ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 8 เรื่อง รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปี พ.ศ. ที่ทำการวิจัย

ปี	จำนวน	ร้อยละ
2563	1	12.50
2556	1	12.50
2552	2	25.00
2551	4	50.00

จากตารางที่ 1 เมื่อจำแนกงานวิจัยระดับปริญญาโทและเอกที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นตามปี พ.ศ. ที่ทำการวิจัย พบว่ามีงานวิจัยระดับปริญญาโทและเอกดำเนินการในช่วงปี ช่วงปี 2551-2563 โดยพบว่า ในปี 2551 มีการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นมากที่สุดคือปีละ 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา มีการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ปี 2552 ปีละ 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 และ 2556 และ 2563 ปีละ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถาบันที่ทำการวิจัย

สถาบัน	จำนวน	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	1	12.50
มหาวิทยาลัยพะเยา	1	12.50



มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	1	12.50
มหาวิทยาลัยมหิดล	1	12.50
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	1	12.50
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	1	12.50
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์	2	25.00

จากตารางที่ 2 เมื่อจำแนกงานวิจัยระดับปริญญาโทและเอกที่เกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นตามสถาบันที่ทำกรวิจัย พบว่ามีงานวิจัยระดับปริญญาโทและเอกดำเนินการในช่วงปี ช่วงปี 2551-2563 โดยพบว่างานวิจัยระดับปริญญาโทและเอกเป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์มากที่สุด จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมาเป็นของ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยละ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับปริญญา

ระดับปริญญา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาโท	7	87.50
ปริญญาเอก	-	-
อื่น ๆ	1	12.50
รวม	8	100.00

จากตารางที่ 3 เมื่อจำแนกงานวิจัยระดับปริญญาโทและเอกที่เกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระดับปริญญา พบว่า เป็นงานวิจัยระดับปริญญาโท มากที่สุด จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 87.5 และไม่มีงานวิจัยระดับปริญญาเอก รวมถึงมีงานวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัย 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50



2. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยด้านทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยสามารถจำแนกข้อค้นพบเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ที่ผู้ศึกษานำมาเป็นกรอบการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4 แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับ	ผู้วิจัย	แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย
1	วลัยลักษณ์ จันทรสวัสดิ์ (2551)	1. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย 2. สถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย 3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 4. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน 5. แนวคิดเรื่องการพึ่งพาตนเองของชุมชน 6. กรอบและตัวชี้วัดการพัฒนาชนบท 7. ข้อมูลหน่วยงานเครือข่าย
2	อิราวัฒน์ ชมระกา (2551)	1. แนวคิดเครือข่าย 2. แนวคิดเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 3. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 4. รูปแบบการจัดการด้านการตลาด 5. การตลาดทางตรงโดยอิเล็กทรอนิกส์
3	จิรรัตน์ พัฒนคูหะ (2551)	1. แนวคิดเกี่ยวกับหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ 2. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย 3. เครือข่ายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดกำแพงเพชร 4. แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์
4	สาริณีย์ จันทรศมี (2550)	1. แนวคิดเรื่องทุนทางสังคม 2. แนวคิดเรื่องการเคลื่อนไหวทางสังคม 3. แนวคิดเรื่องการพัฒนา
5	ปัญญา เมืองริน (2552)	1. แนวคิดการจัดการความรู้



ลำดับ	ผู้วิจัย	แนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย
		2. แนวคิดการเรียนรู้ 3. กระบวนการเรียนรู้ 4. การส่งเสริมการจัดการความรู้ 5. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน 6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
6	ฉกาจ ลอยทอง (2552)	1. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย 2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ 3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น
7	ยุทธพล ผ่องพลีศาล (2556)	1. เครือข่ายทางสังคม 2. การมีส่วนร่วมของชุมชน 3. ปัญหาการกีดเซาะชายฝั่ง 4. การปรับตัวจากปัญหาการกีดเซาะชายฝั่ง กลยุทธ์ที่ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสร้างเครือข่าย 5. สถานการณ์การกีดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ศึกษา
8	วรินทร์ลดา สืบดี (2563)	1. บริบททั่วไปของพื้นที่ศึกษา “กว๊านพะเยา” 2. แนวคิดการจัดการเครือข่ายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น 3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม 4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประมงพื้นบ้าน 5. การประมงไทยและการประมงพื้นบ้าน 6. ข้อมูลเครือข่ายชมรมประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา 7. ความเป็นมาของธรรมนูญกว๊านพะเยา



จากตารางที่ 4 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย (Meta Theory) พบว่าผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่หลากหลายและแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยในแต่ละเรื่อง สำหรับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยนำมาใช้ได้แก่ (1) แนวคิดการจัดการเครือข่าย (2) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (3) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

3. ด้านการสังเคราะห์งานวิจัยด้านวิธีวิทยาการวิจัย (Meta Method)

ในการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ด้านวิธีวิทยาการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการสังเคราะห์งานวิจัยออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การออกแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

(1) การออกแบบการวิจัย

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละ การออกแบบการวิจัย

ประเภทการออกแบบการวิจัย	จำนวน	ร้อยละ
การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)	-	-
การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)	6	75.00
การวิจัยผสมผสาน (Mix Methodology)	2	25.00
รวม	8	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่ารูปการวิจัยที่ผู้วิจัยดำเนินการประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่ การ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)และ การวิจัยผสมผสาน (Mix Methodology) โดยพบว่ามีการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มากที่สุด จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 75.00 อันดับรองลงมา ได้แก่ รูปแบบการวิจัยผสมผสาน (Mix Methodology) จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 ตามลำดับ

(2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามี 3 กรณี คือ กรณีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะประกอบด้วย การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง สำหรับกรณีเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจะเป็นการสุ่มตัวอย่างการสุ่มตัวอย่างที่ทำงานภายในหน่วยงานท้องถิ่นที่ผู้วิจัยศึกษา และการวิจัยผสมผสานผู้วิจัยจะใช้การสุ่มตัวอย่างทั้งแบบเฉพาะเจาะจง แบบหลายขั้นตอน แล้วแต่



บริบทของงานวิจัยนั้น ๆ ส่วนการสัมภาษณ์จะใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ให้ข้อมูล

(3) การเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อจำแนกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามรูปแบบการวิจัยพบว่า มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามรูปแบบการวิจัย 3 รูปแบบ ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ การวิจัยผสมผสาน (Mix Methodology) พบว่า กรณีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณจะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยแบบผสมจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่ากรณีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึก กรณีการวิจัยเชิงปริมาณจะใช้แบบสอบถาม และหากเป็นการวิจัยแบบผสมจะใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง และแบบสอบถาม สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมืองานวิจัยทุกเรื่องจะใช้วิธีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณแบบสอบถามจะมีการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค

(5) การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กรณีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นจะสรุปความตามประเด็นที่ทำการวิเคราะห์ กรณีเป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์ร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยค่า t-test แบบสองกลุ่มอิสระต่อกัน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

4. ด้านผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านผลการศึกษา (Meta Data Analysis)

ในการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นด้านการสังเคราะห์งานวิจัยด้านผลการศึกษา ดังนี้

4.1 รูปแบบเครือข่าย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายการจัดการในระดับท้องถิ่นนั้นมีรูปแบบการจัดการ คือ (1) เครือข่ายความร่วมมือภายใน (2) เครือข่ายความร่วมมือจากภายนอก และ (3) เครือข่ายความร่วมมือร่วมกันทั้งภายในและภายนอก

4.2 แนวทางการสร้างเครือข่าย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า แนวทางการสร้างเครือข่ายการจัดการในระดับท้องถิ่นนั้นมีแนวทาง ดังนี้ (1) การริเริ่มความร่วมมือจากสภาพปัญหาในพื้นที่ (2) ตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง (3) บทบาทของตัวแสดงที่เป็นภาคีความร่วมมือ (4) การจัดโครงสร้างการทำงานร่วมกันของเครือข่าย (5) การตัดสินใจร่วมกัน และ (6) การมีเป้าหมายร่วมกัน

4.3 ประเภทของเครือข่าย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ประเภทของเครือข่ายการจัดการในระดับท้องถิ่นมี ดังนี้ (1) เครือข่ายด้านการเรียนรู้-จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันมากขึ้นและสร้างเสริมการเป็นเครือข่ายมากขึ้น (2) เครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กร -ทำให้เกิดความร่วมมือในภาคีที่เกี่ยวข้องและไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน (3) เครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ - ทำให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติตามบริบทพื้นที่นั้น ๆ

4.4 การเสริมสร้างเครือข่าย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า การพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการในระดับท้องถิ่นมี ดังนี้ (1) การประสานความร่วมมือในระดับบุคคล (2) การประสานความร่วมมือระดับองค์กร (3) การพัฒนาขยายเครือข่าย



อภิปรายผล

จากการศึกษาในเรื่องการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น พบว่า

(1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นในช่วงปี 2551-2563 มีผู้ให้ความสนใจทำวิจัยจำนวนน้อยถ้าเทียบกับหัวข้ออื่น ๆ เช่น การกระจายอำนาจ การคลังท้องถิ่น การบริหารงานบุคคลท้องถิ่น เป็นต้น เนื่องด้วยเรื่องการจัดการเครือข่ายเป็นเรื่องที่ยากเพราะมีความซับซ้อนมีความล้มเหลวสูงทำให้อาจจะพบกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จน้อยทำให้มีผู้สนใจศึกษาวิจัยกันน้อยด้วย อีกทั้งเป็นที่น่าสนใจระหว่างงานวิจัยทั้งหมดจะเป็นการศึกษาในระดับปริญญาโท โดยพบงานวิจัยตามความสนใจเพียง 1 ชิ้น โดยไม่พบการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวในระดับปริญญาเอกเลยทำให้ศาสตร์ด้านการจัดการเครือข่ายอาจจะไม่เกิดการพัฒนาค่อยๆ ได้เท่าที่ควร

(2) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย (Meta Theory) พบว่าผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิด แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยนำมาใช้ ได้แก่ (1) แนวคิดการจัดการเครือข่าย (2) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (3) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน ทั้งนี้ ควรนำแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ เช่น แนวคิดด้านการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Governance) หรือที่เรียกในภาษาได้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกัน” (วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ, 2557) เพื่อนำมาเป็นกรอบในการศึกษาเพื่อให้เห็นเงื่อนไขพื้นฐาน รวมถึงปัจจัยที่จะทำให้เครือข่ายประสบความสำเร็จในการพัฒนาท้องถิ่น

(3) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านวิธีวิทยาการวิจัย (Meta Method) โดยส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ในรูปแบบการจัดการเครือข่าย ควรนำการวิจัยเชิงปริมาณให้เห็นถึงปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรค หรือปัจจัยที่ประสบความสำเร็จผ่านการสำรวจข้อมูลในหลากหลายพื้นที่ร่วมด้วยจะทำให้ได้รูปแบบของการจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(4) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านผลการศึกษา (Meta Data Analysis) พบว่ารูปแบบของเครือข่ายจากงานวิจัยจะพบรูปแบบซ้ำ ๆ เช่น ธีรวิชัย จันทกุล (2557) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นสู่ตำบลสุขภาวะกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลควนรู อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา ซึ่งผลการศึกษาพบว่าในเชิงกระบวนการนั้น โดยทั่วไปจะมุ่งเน้นกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมทั้งภายในองค์กรภายในชุมชนและภาคีภายนอกร่วมสร้างภาคีพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เกิดจากความสมัครใจ ที่จะ



เป็นการสร้างรูปแบบเครือข่ายที่เน้นการมีส่วนร่วมภายใน ภายนอก ทั้งนี้ปัจจุบันควรเน้นการสร้างเครือข่ายในโลกเสมือนมากขึ้นเพื่อลดข้อจำกัดในเรื่องของระยะทาง เวลาและพื้นที่ รวมถึงประโยชน์ด้านความประหยัดของเครือข่ายด้วย

สำหรับแนวทางการสร้างเครือข่ายควรเพิ่มเติมประเด็นการขยายขอบเขตเครือข่าย เช่นงานวิจัยของพฤษ เอ็มมานูเอล (2553) เรื่องการสร้างความร่วมมือเพื่อต่อต้านการค้าแรงงานทาสบนเรือประมง ระหว่างมูลนิธิกระจกเงากับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เป็นประโยชน์คือการได้ขยายขอบเขตการปฏิบัติงานของเครือข่ายมากขึ้น เป็นต้น สำหรับประเภทของเครือข่าย จากผลการสังเคราะห์ประเภทของเครือข่ายพบว่าประเภทของเครือข่ายจะค่อย ๆ ปรับตัวตามปัญหาและบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมดังนั้นงานวิจัยด้านการจัดการเครือข่ายระดับท้องถิ่นอาจจะได้เห็นเครือข่ายที่เพิ่มเติมในประเด็นที่ต่างออกไปจากการสังเคราะห์งานวิจัยชิ้นนี้ และสำหรับการเสริมสร้างเครือข่าย พบว่านอกจากการประสานความร่วมมือในระดับบุคคล การประสานความร่วมมือระดับองค์กร และการพัฒนาขยายเครือข่าย แล้วจะพบองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเสริมสร้างเครือข่ายได้แก่ การเริ่มจากการมีสมาชิก กรรมการ และผู้ประสานงาน เครือข่ายที่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดกิจกรรมร่วมกัน การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์และมีความสนใจร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การพึ่งพิงอิงร่วมกัน การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การถ่ายทอดความรู้ ทักษะการสื่อสาร และการบริหารข้อมูลข่าวสาร (ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์, 2546)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสรุปได้ว่าการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ด้านวิธีวิทยาการวิจัย และด้านผลการศึกษา โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยระดับปริญญาโทและเอก จำนวน 8 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ด้านแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเครือข่าย รองลงมาได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ด้านวิธีวิทยาการวิจัย พบว่า มีรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ



(Qualitative Research) มากที่สุด จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 75.00 อันดับรองลงมา ได้แก่ รูปแบบการวิจัยผสมผสาน (Mix Methodology) จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 ตามลำดับ ด้านผลการศึกษาพบว่าผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านผลการศึกษา สามารถจำแนกข้อค้นพบเกี่ยวกับผลการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบเครือข่าย 2) แนวทางการสร้างเครือข่าย 3) ประเภทของเครือข่าย และ 4) การเสริมสร้างเครือข่าย

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบไปด้วย

1. ในอนาคตสำหรับการศึกษาเรื่องดังกล่าว ควรมีการศึกษาในแหล่งข้อมูลอื่นๆ นอกเหนือไปจากระบบฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ออนไลน์ อาทิ ระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย
2. ในอนาคตสำหรับการศึกษาเรื่องดังกล่าว ควรมีการใช้ระเบียบวิธีแนวอื่นๆ ในการสังเคราะห์งานวิจัย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่นต่อไปในอนาคต
3. ในอนาคตเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ขององค์ความรู้ด้านการจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น จึงควรศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณมากยิ่งขึ้น เนื่องจากงานที่ทำการศึกษานั้น มักใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม.(2548).การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ธีรวิชัย จันทกุล. (2557). การสร้างเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นสู่ตำบลสุขภาวะ กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2552). ความก้าวหน้ากระบวนการกระจายอำนาจในประเทศไทยและข้อเสนอ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2538). เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.



- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์. (2546). สื่อสารกับสังคมเครือข่าย.น.7. ใน เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร 3 การสร้างเครือข่ายที่มีพลัง สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- พฤต เอ็มมานูเอล.(2552). การสร้างความร่วมมือเพื่อต่อต้านการค้าแรงงานทาสบนเรือประมง ระหว่าง มูลนิธิกระจกเงากับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง. ใน ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, การเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มนัส สุวรรณ และคณะ .(2546). การตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบการบริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่น. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันดี เหลืองประภัสร์, นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, และเกรียงชัย ปิงประวดี. (2557). การศึกษาและรวบรวมตัวอย่างการบริหารจัดการบ้านเมืองแบบร่วมมือกัน (Collaborative Governance) ระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคมและชุมชน. ใน รายงานวิจัยเสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ภายใต้การสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสุขภาพ (สสส.). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2553). บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า' 52 ด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- วลัยลักษณ์ จันทรสวัสดิ์ .(2551). รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาคาความยากจนอย่างยั่งยืนขององค์กรท้องถิ่นตำบลจริม อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- อิราวัฒน์ ชมระกา. (2551). รูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์และองค์กรท้องถิ่น. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.



- จิรารัตน์ พัฒนคุหะ. (2551). กลยุทธ์การพัฒนาเครือข่ายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดกำแพงเพชร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สาริณี จันทศิริ. (2550). การสร้างทุนทางสังคมเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ป่าสาละ : ศึกษากรณี ขบวนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายอนุรักษ์ป่าสาละ อ.นาโยง จ.ตรัง. ใน วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- ปัญญา เมืองรี. (2552). การศึกษากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษากรณี เครือข่ายกลไกกรมธรรมชาติ จังหวัดระยอง. ใน วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฉกาจ ลอยทอง. (2552). เครือข่ายศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลในประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ยุทธพล ผ่องพลีศาล. (2556). เครือข่ายชุมชนเพื่อป้องกันปัญหาภัยพิบัติด้วยวิธีภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาการปักไม้ผ่าชะลอคลื่นของเครือข่ายรักษ์อ่าวไทยตอนบน. ใน วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรินทร์ลดา สืบดี. (2563). แนวทางการพัฒนาการจัดการเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวนพะเยา. ใน วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อุษณี มงคลพิทักษ์สุข. (2556). ภาวะผู้นำเต็มขอบเขตของปลัด อบต. กับประสิทธิผลของ องค์การ: การวิเคราะห์จำแนกพหุ. วารสารร่มพญักษ์, 31(2), 19-48.
- อลงกต สารกาล และศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ. (2561). แนวทางการสร้าง อบต. ที่เป็นเลิศ ด้านการ เสริมสร้างเครือข่าย. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 9(1), 29-58.
- Haeyes, J. (2002). The Theory and Practice of Change Management. Palgrave: Wiltshire.
- Paterson, B. L., Thorne, S. E., Canam, C., & Jillings, C. (2001). Meta-study of qualitative health research: A practical guide to meta-analysis and meta-synthesis, 3, Sage.

การพัฒนาารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจ

อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์

แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย*

DEVELOPMENT MODEL OF BUSINESS ELECTRONIC ENTREPRENEURS BUSINESS GROUP KNOCK-DOWN FURNITURE IN THAILAND

ณัฐวุฒิ พิศพล¹, สุชาติ ปรัชทายานนท์², บุรพร กำบุญ³ และ ศิรชญาณ์ การะเวก⁴

Nattawut Phisonpool¹, Suchart Prakhayanon², Buraporn Kumboon³ and Irachaya Karawek⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁴Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding author E-mail: nooknuttha@gmail.com

Received 21 July 2022; Revised 21 August 2023; Accepted 27 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย 2) เพื่อวิเคราะห์ผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์กลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย 3) เพื่อพัฒนารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ จากประชากรจำนวน 9,093 ราย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ของแฮร์ และคณะ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการ และผู้บริหาร จำนวน 433 ราย และการวิจัยเชิงคุณภาพ

* ณัฐวุฒิ พิศพล, สุชาติ ปรัชทายานนท์, บุรพร กำบุญ และ ศิรชญาณ์ การะเวก. (2566). การพัฒนารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์

แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(4), 81-97.

Nattawut Phisonpool, Suchart Prakhayanon, Buraporn Kumboon and Irachaya Karawek. (2023).

Development Model of Business Electronic Entrepreneurs Business Group Knock-Down Furniture in Thailand. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 3(4), 81-97.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2023.35>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้ประกอบการ และผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยโปรแกรมลิสเรล

ผลการวิจัย พบว่า (1) รูปแบบการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหาร สภาพแวดล้อมภายในองค์กร สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร การใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ คุณลักษณะของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ และผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (2) คุณลักษณะของผู้บริหาร สภาพแวดล้อมภายในองค์กร สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร การใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ คุณลักษณะของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ และผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานธุรกิจของเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของโมเดลจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ $\text{Chi-Square} = 146.31$, $\text{df} = 133$, $\text{P-value} = 0.20303$, $\text{CFI} = 1.00$, $\text{GFI} = 0.97$, $\text{AGFI} = 0.94$, $\text{RMSEA} = 0.015$ และ $\text{SRMR} = 0.0334$ และ (3) ความเป็นไปได้ของรูปแบบการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ: การพัฒนา, การใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์, เฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์

Abstract

The objective of this research 1) to study factors affecting the performance from the use of electronic business in the knock-down furniture business group in Thailand 2) to analyze the performance from the use of the electronic business in the knock-down furniture business group in Thailand 3) to develop a model of factors that affect the performance from the use of electronic business by entrepreneurs in the knock-down furniture business group in Thailand.

This research is a mixed research. The quantitative research used the stratified random sampling method from the population of 9,093 people, the sample size was determined according to the criteria of Hare et al., which

included 433 entrepreneurs and executives. Using a random sampling method, 15 people were entrepreneurs and experts. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used in this research were percentage, mean, standard deviation and structural equation model analysis by Lisrel program.

Major Findings: 1) The use of electronic business of entrepreneurs knock-down furniture business group in Thailand were executive characteristics, Internal environment, External environment, Application of electronic business Feature of electronic business and Earnings from the use of electronic business 2) Executive attributes internal environment electronic business, Application of electronic business Feature of electronic business and Earnings from the use of electronic business it has direct and indirect influence on the business performance of knock-down furniture in Thailand. where the index for the consistency level of the structural equation model is appropriate and harmonized with the empirical data (Chi-Square = 146.31, df = 133, P-value = 0.20303, CFI = 1.00, GFI = 0.97, AGFI = 0.94, RMSEA = 0.015, SRMR = 0.0334) and 3) the possibility of the use of electronic business models (E-Commerce Business) of knock-down furniture business operators in Thailand are linked to each other.

Keywords: Development, Electronic Business, Knock-Down Furniture

บทนำ

ในปัจจุบันเฟอร์นิเจอร์น็อคดาวน์ (Know Down) ได้มีการผลิตเป็นการรับทำตามความต้องการของลูกค้า ทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนเล็ก ๆ ต่อมาความต้องการใช้เฟอร์นิเจอร์น็อคดาวน์ (Know Down) ในประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับ ทำให้มีผู้สนใจเข้ามาลงทุนในการผลิตและจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์น็อคดาวน์ (Know Down) มากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งพัฒนาจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนมาเป็นที่ยอมรับมากขึ้น และมีการผลิตโดยใช้



เครื่องมือ เครื่องจักร ที่สั่งมาจากต่างประเทศอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากเฟอร์นิเจอร์รีโนเคดาวน์ (Know Down) เป็นสินค้าที่มีความสำคัญ สำหรับการใช้ ชีวิตประจำวันของผู้บริโภคคือ มีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์โดยตรงทุกอริยาบถ เฟอร์นิเจอร์รีโนเคดาวน์ (Know Down) จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งสำหรับอาคารบ้านเรือน และสถานประกอบการของธุรกิจต่าง ๆ ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลง และประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น ความจำเป็นที่จะใช้สินค้าประเภทนี้ จึงมีมากขึ้นตามลำดับ (ดุขฎฐิ ตันเจริญ, 2560)

แนวทางการปรับตัวของผู้ประกอบการ เพื่อรองรับแนวโน้มการขยายตัวของตลาด และการแข่งขันที่ค่อนข้างรุนแรงผู้ประกอบการควรเร่งดำเนินการกลยุทธ์ทางการผลิต โดยการปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการออกแบบสินค้าใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เพิ่มขึ้นและปรับปรุงให้บริการทั้งก่อน และหลังการขายเพื่ออำนวยความสะดวก และการสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า สำหรับกลยุทธ์ทางการตลาดควรจัดโปรโมชั่นร่วมกับบริษัท บัตรเครดิต ควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ เพื่อสร้างความรับรู้แก่กลุ่มลูกค้า นอกจากนี้ควรขยาย ช่องทางในการจัดจำหน่ายไปยังกลุ่มลูกค้าบริษัท (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2564)

ในปี 2563 ประเทศไทยมีมูลค่าอีคอมเมิร์ซ (E-Commerce) ที่นับรวมมูลค่าการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ จำนวนทั้งสิ้น 2,560,103.36 ล้านบาท ซึ่งเติบโตเพิ่มขึ้นจากปี 2562 สูงถึงร้อยละ 14.03 ในขณะที่ปี 2564 สามารถคาดการณ์มูลค่าอีคอมเมิร์ซ (E-Commerce) ที่นับรวมมูลค่าการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ ได้เป็นจำนวน ทั้งสิ้น 2,812,592.03 ล้านบาท ซึ่งจะมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นจากปี 2563 คิดเป็นร้อยละ 9.86 อีคอมเมิร์ซ (E-Commerce) จึงถือเป็นช่องทางการทำตลาดใหม่ในการสร้างรายได้ของธุรกิจให้กับผู้ประกอบการ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จำนวนการเติบโตของผู้ใช้การทำธุรกิจออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน อินสตาแกรม (Instagram) แล้วนั้น ข้อมูลล่าสุดที่สามารถรวบรวมได้ พบว่า มีร้านค้าใน Instagram ที่ขายของในประเทศไทยอยู่ถึง 855,129 ร้านค้า รวมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปตามโลก Digital ความต้องการทั้งในมุมมองของผู้บริโภคที่สามารถตอบสนองโจทย์ใน ด้านความสะดวกสบาย ความรวดเร็วในหาซื้อสินค้า และในมุมมองของผู้ประกอบการ พ่อค้าแม่ค้า ในการ ขายสินค้าออนไลน์ที่ตอบโจทย์ทั้งในด้านต้นทุน ความสะดวก ความรวดเร็ว และความง่ายในการ เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย



ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงแนวโน้มการเติบโตของช่องทางการทำธุรกิจออนไลน์ผ่านธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (E-Business) จึงต้องการศึกษา การพัฒนารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อผลประกอบการของการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรม ความต้องการ และทัศนคติของกลุ่มลูกค้าที่ซื้อสินค้าผ่านธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (E-Business) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการทำศึกษานี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับผู้ที่ทำธุรกิจออนไลน์และผู้ที่กำลังสนใจทำธุรกิจออนไลน์ผ่านธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (E-Business) ในการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์กลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบ น็อคดาวน์ ในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน (Mixed-Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) จะใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยจะทำการแจกแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) (Creswell & Plano, 2007) ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) โดยจะใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาทำการแปลผลว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Research)

วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือ ผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ (Knock Down Furniture) ในประเทศไทย ที่จดทะเบียนธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวง



พาณิชย์, 2564 จำนวน 9,093 ราย ซึ่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ แบ่งประเภทของสมาชิกออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย บุคคลธรรมดา 6,423 ราย ห้างหุ้นส่วน 417 ราย และ บริษัทจำกัด 2,253 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ออนไลน์: 2565) **กลุ่มตัวอย่าง** การกำหนดขนาดของประชากรประกอบด้วย ผู้ประกอบการธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาว์น (Knock Down Furniture) ในประเทศไทย ที่จดทะเบียนธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2565 รวม 9,093 ราย

เครื่องมือ แบบสอบถาม โดยข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรทุกตัวได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม ดังนั้นเนื้อหาในแบบสอบถามจะครอบคลุมแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้ตรงประเด็นและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล ต้องทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ ของคำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถามเพื่อความถูกต้องและสะดวกต่อการนำไปวิเคราะห์ด้วยขั้นตอน ดังนี้

- 1) การตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม
- 2) การกำหนดหมายเลขของข้อมูลแบบสอบถามแต่ละชุด
- 3) สร้างคู่มือลงรหัสและการแปลความหมาย
- 4) การจัดเตรียมข้อมูลทั้งหมดเพื่อใส่รหัส
- 5) การดำเนินการด้วยคอมพิวเตอร์ และ
- 6) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคทางสถิติ

วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Interview) โดยมี การกำหนดคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า และดำเนินการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (Face to-Face Interview) จำนวน 15 ท่าน

เครื่องมือ โดยในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการทวนคำถามเพื่อให้ผู้สัมภาษณ์มีความเข้าใจที่ ถูกต้องตรงกัน และป้องกันไม่ให้คำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ผิดไปจากประเด็นของข้อคำถาม ร่วมกับ การบันทึกเทปและจดบันทึก เพื่อเก็บรายละเอียดของการสัมภาษณ์ให้ได้มากที่สุด โดยมีคำถามดังนี้

1. ท่านคิดว่ารูปแบบผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
2. ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมภายนอกมีผลต่อผลสำเร็จในการดำเนินงานธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ หรือไม่อย่างไร



3. ท่านคิดว่าแนวโน้มของตลาดธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการถอดคำพูดที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Interview) จากผู้สัมภาษณ์ทั้ง 15 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ (Knock Down Furniture) ในประเทศไทย มาทำการวิเคราะห์และประมวลผล ดังนี้

1 จัดกลุ่มประเด็นสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการถอดคำพูด โดยแบ่งออกเป็นหน่วยวิเคราะห์ที่มีความหมายที่มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวข้องกับตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมนวัตกรรม การจัดการความรู้ พฤติกรรมการปฏิบัติงานเชิงนวัตกรรม และผลการดำเนินงานของธุรกิจ

2 ดำเนินการรวบรวมประเด็นสำคัญของคำตอบต่าง ๆ ให้เสร็จสิ้นทันที

3 หลังจากรวบรวมประเด็นสำคัญทั้งหมดครบถ้วนแล้ว จึงดำเนินการเขียนรายงานผล

ผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อการนำเสนอ ประกอบด้วย (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) ระดับคะแนนเฉลี่ยของการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ คุณลักษณะของผู้บริหาร สภาพแวดล้อมภายในองค์กร สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร คุณลักษณะของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ และผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (3) ดัชนีความกลมกลืนของตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์และผลประกอบการของกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบ น็อคดาวน์ (Knock Down Furniture) (4) ผลการวิเคราะห์เส้นทาง และ (5) การปรับตัวแบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	173	40.0
หญิง	250	60.0
รวม	433	100
อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 20 ปี	11	2.5
21 - 30 ปี	147	33.9



31 – 40 ปี	154	35.6
41 – 50 ปี	91	21.0
51 – 60 ปี	25	5.8
61 ปีขึ้นไป	5	1.2
รวม	433	100
ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	43	9.9
ปริญญาตรี	261	60.3
ปริญญาโท	127	29.3
ปริญญาเอก	2	0.5
รวม	433	100
ประสบการณ์ในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 1 ปี	25	5.8
1 – 5 ปี	120	27.7
6 – 10 ปี	105	24.2
11 – 15 ปี	75	17.3
15 ปีขึ้นไป	108	24.9
รวม	433	100
ตำแหน่งงานในปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าของกิจการ/ประธาน	204	47.1
รองประธาน	8	1.8
ผู้จัดการ	203	46.9
หัวหน้าหน่วยงาน	18	4.2
อื่น ๆ	-	-
รวม	433	100



2. ข้อมูลค่าเฉลี่ยองค์ประกอบของตัวแปร ระดับคะแนนเฉลี่ยของการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ คุณลักษณะของผู้บริหาร สภาพแวดล้อมภายในองค์กร สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร คุณลักษณะของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ และผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์

ตารางที่ 2 แสดงผลวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์

ผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน	3.46	0.95	มาก
1. ลดต้นทุนในการทำธุรกรรม เช่น การสั่งซื้อวัตถุดิบ			
การจัดการคำสั่งซื้อ	3.32	0.97	มาก
2. ลดต้นทุนในการบริหารจัดการทั่วไปเช่น ต้นทุน			
การวางแผน	3.33	0.92	มาก
3. ลดต้นทุนในการสื่อสารกับลูกค้าผู้จำหน่าย			
วัตถุดิบ และคู่ค้าทางธุรกิจ	3.52	0.89	มาก
4. ลดต้นทุนด้านการตลาด เช่น การโฆษณา และการ			
ส่งเสริมการตลาด	3.62	0.98	มาก
5. ลดต้นทุนในการหาลูกค้าใหม่	3.48	0.94	มาก
ด้านประสิทธิภาพการขาย	3.57	0.95	มาก
1. ส่วนครองตลาดเพิ่มขึ้น	3.45	0.96	มาก
2. ยอดขายเพิ่มขึ้น	3.54	0.95	มาก
3. มีจำนวนลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น	3.63	0.94	มาก
4. รักษาลูกค้าเก่าไว้ได้มากขึ้น	3.66	0.92	มาก
ด้านความพึงพอใจของลูกค้า	3.57	0.95	มาก
1. ลูกค้ามีความพึงพอใจต่อธุรกิจในภาพรวม	3.73	0.80	มาก
2. ลูกค้าแนะนำสินค้าหรือบริการแก่คนรอบตัว	3.69	0.87	มาก
3. ลูกค้าจงรักภักดีต่อสินค้ามากขึ้น	3.59	0.84	มาก
ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์	3.57	0.95	มาก
1. สามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีกับคู่ค้าทางธุรกิจ	3.52	0.82	มาก



2. ช่วยส่งเสริมให้ความสัมพันธ์กับคู่ค้าและผู้จัดจำหน่ายวัตถุดิบดีขึ้น	3.47	0.86	มาก
3. ความสัมพันธ์กับคู่ค้าและผู้จัดจำหน่ายวัตถุดิบมีแนวโน้มยั่งยืน	3.47	0.86	มาก
เฉลี่ยโดยรวม	3.54	0.91	มาก

3.ดัชนีความกลมกลืนของตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์และผลประกอบการของกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบ น็อคดาวน์ (Knock Down Furniture)

ตารางที่ 3 แสดงเมทริกซ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ของรูปแบบการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (ECA)

องค์ประกอบ	ECA 1	ECA 2	ECA 3	ECA 4
ECA 1	1.00			
ECA 2	0.44**	1.00		
ECA 3	0.60**	0.70**	1.00	
ECA 4	0.36**	0.52**	0.55**	1.00
$\bar{X}$	3.69	3.11	3.42	2.94
S.D.	0.99	1.22	1.14	1.16

Bartlett's test of Sphericity = 653.163, df = 6, p-value < 0.001, KMO = 0.758

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01



4.ผลการวิเคราะห์เส้นทาง

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในรูปแบบเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์

ตัวแปรผล																			
ตัวแปรเหตุ	ECA						PEC												
	TE		IE		DE		TE		IE		DE								
CEO	0.28**		(0.14)		-		0.28* (0.14)		0.33* (0.16)		0.33** (0.16)		-						
INE	0.61**		(0.13)		-		0.61** (0.13)		0.72** (0.15)		0.72** (0.15)		-						
EXE	0.18**		(0.07)		-		0.18** (0.07)		0.22** (0.08)		0.22** (0.80)		-						
CEC	0.19*		(0.08)		-		0.19* (0.08)		0.22** (0.10)		0.22* (0.10)		-						
ECA			-				0.17** (0.11)		-		1.17**		(0.11)						
ค่าสถิติ : Chi-Square = 146.31, df = 133, P-value= 0.20303, CFI = 1.00, GFI = 0.97, AGFI = 0.94, RMSEA = 0.015 และ SRMR = 0.0334																			
ตัวแปร	CEO1	CEO2	CEO3	INE1	INE2	INE3	EXE1	EXE2	EXE3	EXE4	CEC1	CEC2	CEC3	CEC4	CEC5				
ความเที่ยง	0.32	0.46	0.57	0.22	0.45	0.67	0.20	0.69	0.44	0.10	0.66	0.70	0.66	0.58	0.52				
ตัวแปร	INFO	TRAN	INCU	SUPC	EFFE	SALE	CUST	DERL											
ความเที่ยง	0.86	0.63	0.76	0.39	0.70	0.76	0.58	0.35											
สมการโครงสร้างของตัวแปร							ECO A					PEC							
R-SQUARE							0.43					0.60							
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร																			
ตัวแปรแฝง			ECA			PEC			CEO			INE			EXE		CEC		
ECA			1.00																
PEC			0.49			1.00													
CEO			0.48			0.57			1.00										
INE			0.61			0.72			0.83			1.00							
EXE			0.48			0.56			0.61			0.53			1.00				
CEC			0.55			0.64			0.76			0.71			0.73			1.00	

5.การปรับตัวแบบ

ภาพที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในรูปแบบเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์



อภิปรายผล

เพื่อให้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยแยกตามสมมติฐานการวิจัย ได้ดังนี้

(1) คุณลักษณะของผู้บริหารมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ (Knock Down Furniture) สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 แสดงทราบถึงคุณลักษณะของผู้บริหาร ผ่านความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะเกี่ยวกับธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ และความเป็นนักนวัตกรรมแล้ว ย่อมส่งผลโดยตรงทางบวกหรือส่งเสริมให้มีการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ในธุรกิจมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการที่อยู่ในธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ (Knock Down Furniture) ซึ่งมีส่วนทำให้ผู้ประกอบการต้องมีความเป็นนักนวัตกรรมสูง ต้องคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ รวมถึงช่องทางในการจัดจำหน่าย

ผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Edwin & Peter (2014) ที่ค้นพบว่า ทักษะคิดต่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมของผู้บริหารมีผลกระทบต่อการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ในธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ (Knock Down Furniture) ในประเทศไทย เป็นต้น

(2) สภาพแวดล้อมภายในองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ (Knock Down Furniture) สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าผู้ประกอบการมีการรับรู้สภาพแวดล้อมภายในองค์กรด้านการสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงมีความสำคัญมากที่สุด ดังนั้นพบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยได้ดังกล่าวอยู่ในระดับมาก รองลงมาเป็นความพร้อมขององค์กร และสุดท้ายเป็นความรู้เกี่ยวกับธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการเล็งเห็นว่าการสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ในธุรกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Edwin & Peter (2014) ที่ค้นพบว่า สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ ความสามารถในการจัดหาทรัพยากรขององค์กร บุคลากรที่มีทักษะความสามารถ มีผลกระทบต่อการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ภายในองค์กร

(3) สภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ (Knock Down Furniture) สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ผู้ประกอบการยอมรับว่าองค์กรของตนมีการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์เพื่อความสะดวกในการดำเนินงานกับคู่ค้าได้ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า และเพื่อความสะดวกในการดำเนินงานกับผู้จำหน่ายวัตถุดิบ โดยผู้ประกอบการยอมรับว่าการสนับสนุนของภาครัฐมีความสำคัญแต่ไม่ใช่ปัจจัยหลักในการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กร เช่นเดียวกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เมื่อพบว่า จากปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของสภาพแวดล้อมนอก ผู้ประกอบการให้ความรุนแรงทางการแข่งขันเป็นปัจจัยอันดับแรก ของสภาพแวดล้อมนอกองค์กรที่ผู้ประกอบการต้องการให้ความสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Iacovou et al. (1995) ที่กล่าวว่า ปัจจัยหลักสำคัญสองประการด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ คือ ความรุนแรงทางการแข่งขัน และความต้องการของลูกค้าและผู้จำหน่ายวัตถุดิบหรือคู่ค้าทางธุรกิจ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Edwin & Peter (2014) ให้การสนับสนุนว่าแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมนอกองค์กร มีผลกระทบต่อการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กร



(4) การใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ (Knock Down Furniture) สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 ผู้ประกอบการให้ความสำคัญคุณลักษณะของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ด้านความสามารถสังเกตเห็นผลมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นด้านความสะดวกในการใช้ ตามด้วยด้านประโยชน์ที่ได้รับ ด้านความเข้ากันได้ และสุดท้าย คือ ด้านความสามารถนำไปทดลองใช้ เมื่อผู้ประกอบการเห็นเป็นรูปธรรมแล้วจึงจะส่งผ่านไปยังด้านความง่ายต่อการใช้งานทั้งต่อพนักงานและลูกค้า เมื่อมีส่วนมีครบถ้วนแล้ว ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hussinet al. (2008) พบว่าความสามารถนำไปทดลองใช้ส่งผลกระทบต่อการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ (Knock Down Furniture) ในประเทศไทย กล่าวโดยสรุปคือความสามารถสังเกตเห็นผลส่งผลกระทบต่อการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ในธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ (Knock Down Furniture) ในประเทศไทย มาเป็นอันดับแรก เนื่องจากผู้ประกอบการต้องการเห็นผลที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนของการนำธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ไปประยุกต์ใช้ในธุรกิจตัวเอง

(5) การใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลประกอบการจากใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ (Knock Down Furniture) สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมภายในองค์กรเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาเป็นคุณลักษณะของผู้บริหาร ตามด้วยคุณลักษณะของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ และสุดท้ายเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพแวดล้อมภายในองค์กรเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ในธุรกิจ ถ้าสภาพแวดล้อมภายในองค์กรไม่พร้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จากงานวิจัยของ Kreameret al. (2005) พบว่า การใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อการเติบโตทางการตลาด ยอดขาย ความพึงพอใจของลูกค้า คุณภาพการบริการ และประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งรายได้ขององค์กร การเติบโตทางการตลาด ยอดขาย ความพึงพอใจของลูกค้า คุณภาพการบริการ (การพัฒนาความสัมพันธ์) และประสิทธิภาพขององค์กร ก็ล้วนเป็นผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ทั้งนั้น ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ในธุรกิจมีผลต่อผลประกอบการที่เกิดขึ้นในอนาคตได้



สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาโดยจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ ผู้บริหารกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย สามารถนำผลการวิจัยมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะผลการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย แบบองค์รวม จากผลการวิจัยพบว่า การใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้ผลประกอบการจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1.1 ผู้ประกอบการหรือผู้บริหารระดับสูง ควรคำนึงถึงกำหนดคุณลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบด้านการนำธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้ในองค์กร

1.2 ผู้ประกอบการ ผู้บริหารระดับสูง ผู้ที่มีความรับผิดชอบหรือพนักงาน ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กรต้องคำนึงถึง สภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่ประกอบไปด้วยการสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูง ความพร้อมขององค์กร และความรู้เกี่ยวกับธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของพนักงาน

1.3 ผู้ประกอบการ ผู้บริหารระดับสูง ผู้ที่มีความรับผิดชอบและพนักงาน ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กรต้องคำนึงถึง สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรที่ประกอบไปด้วย ความต้องการของลูกค้า ความต้องการของผู้จำหน่ายวัตถุดิบ ความรุนแรงทางการแข่งขัน และการสนับสนุนจากภาครัฐ

1.4 ผู้ที่มีความรับผิดชอบดูแลด้านธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กร และพนักงาน ผู้ปฏิบัติงาน ต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กร ที่ประกอบไปด้วย ประโยชน์ที่ได้รับจากการประยุกต์ใช้ ความสะดวกในการใช้ และความสามารถในการทดลองใช้ โดยผู้รับผิดชอบด้านธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ต้องสร้างคุณลักษณะของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถมองเห็นผลให้ได้มากที่สุด

1.5 ผู้ประกอบการ หรือผู้บริหารกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทยที่มีการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากจะต้องให้ความสำคัญในการดูแลกำกับกิจกรรมธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการสื่อสาร การจัดการคำสั่งซื้อ การประสานงานกับผู้จำหน่ายวัตถุดิบ และการอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้า นอกจากนี้จำเป็นต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ตามด้วยการสร้างความตระหนักถึงการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์แก่ผู้บริหาร รวมถึงการสร้างคุณลักษณะของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ที่ดีที่



สามารถมองเห็นถึงประโยชน์ของการนำมาใช้ในธุรกิจขององค์กร ใส่ใจในความสะดวกสบายที่ลูกค้าจะได้รับจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์

1.6 ผู้ประกอบการ หรือผู้บริหารกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย ควรให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ไม่ว่าจะเป็น คู่แข่ง ลูกค้า ผู้จัดจำหน่ายวัตถุดิบ หรือหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากพฤติกรรมการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานหรือบุคคลเหล่านี้มีผลกระทบหรือกระตุ้นให้กลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย ควรมีการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น

1.7 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นทางนักพัฒนาระบบ ธนาคาร หน่วยงานภาครัฐหรือผู้กำหนดนโยบายด้านธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ควรให้ความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย เนื่องจากเป็นกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษา สำรวจแนวโน้ม และติดตามผลการดำเนินกิจกรรมธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรนำรูปแบบการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce Business) นี้ไปใช้ศึกษาในกลุ่มธุรกิจอื่น ๆ เพื่อยืนยันความสัมพันธ์ที่ค้นพบว่ายังคงเหมือนหรือแตกต่างไปจากกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย

2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีด้านการศึกษาเพิ่มเติมถึงปัจจัยเหตุด้านอื่น ๆ เช่น ปัจจัยด้านงบประมาณในการลงทุนธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ปัจจัยด้านการแข่งขันเสรี ปัจจัยด้านกฎระเบียบหรือกฎหมาย ปัจจัยด้านภาษี ปัจจัยสังคมเมืองหรือชนบท ปัจจัยด้านความปลอดภัยของระบบธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ที่อาจมีความสัมพันธ์ต่อผลประกอบการอันเกิดจากการใช้ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ในธุรกิจ

3. การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงรูปแบบการดำเนินธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์แบบน็อคดาวน์ ในประเทศไทย ว่าเป็นรูปแบบใดบ้าง



เอกสารอ้างอิง

- Creswell, J.W. and Clark, V.L. (2007). Designing and Conducting Mixed Methods Research. Thousand Oaks: Sage Publications Inc.
- Edwin, A. M. & Peter, M. J. (2014). Drivers and Inhibitors to E-Commerce Adoption among SMEs in Nigeria. Journal of Emerging Trends in Computing and Information Sciences, 5(3), 192-199.
- Lacovou, Charalambos L, Benbasat, Izak, Dexter, Albert S. (1995). Electronic data interchange and small organizations: Adoption and impact of technology. MIS Quarterly. Minneapolis, 19(4), 465.
- Hussin, H., Noor, R. M., & Suhaimi, M. A. (2008). Perceived Attributes of E-Commerce and the Adoption Decision: The Case of Malaysian SMEs. Jurnal Teknologi Maklumat & Multimedia, 5, 107-125
- Kraemer, K. L., Gibbs, J. & Debrick, J. (2005). Impacts of Globalization on E-Commerce Use and Firm Performance: A Cross-Country Investigation. The information society, 21, 323-340.

ความร่วมมือทางวิชาการในระดับนานาชาติภายในเครือข่าย
มหาวิทยาลัยอาเซียน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย*
INTERNATIONAL ACADEMIC CORPORATION WITHIN ASEAN
UNIVERSITY NETWORK (AUN): A CASE STUDY OF UNIVERSITIES
IN THAILAND

พงศธร แก้วมณี¹ และ สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์²

Pongsathon Kaewmanee¹ and Samrit Yossomsakdi²

¹⁻²คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹⁻²Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Chonburi, Thailand

Corresponding author E-mail: pongsathonk@go.buu.ac.th

Received 21 July 2023; Revised 7 August 2023; Accepted 25 August 2023

บทคัดย่อ

ในการวิจัยนี้เรื่อง ความร่วมมือทางวิชาการในระดับนานาชาติภายในเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2) เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายทางวิชาการของมหาวิทยาลัยไทยในภูมิภาคอาเซียน และ 3) เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินการของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และศึกษาเปรียบเทียบมหาวิทยาลัยไทยที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก

* พงศธร แก้วมณี และ สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. (2566). ความร่วมมือทางวิชาการในระดับนานาชาติภายในเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(4), 98-113.

Pongsathon Kaewmanee and Samrit Yossomsakdi. (2023). International Academic Corporation Within Asean University Network (Aun): A Case Study of Universities in Thailand. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 3(4), 98-113.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2023.36>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

ผลการศึกษา พบว่า 1) หน่วยงานของไทยและอาเซียนที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับระบบการอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาของไทย ได้แก่ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และสำนักงานเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน 2) รูปแบบการสร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน เป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่มีจุดเริ่มต้นมาจากการผลักดันของภาครัฐ 3) การดำเนินงานของ AUN อาศัยที่ประชุมของสถาบันที่เป็นสมาชิกเป็นหลัก และ 4) การเข้าร่วมเป็นสมาชิก AUN ได้กลายเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการเปิดประตูสู่ความเป็นสากล โดยสถาบันที่เข้าร่วมจะมีความพร้อมสำหรับการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในแทบทุกด้าน แต่นิสิต/นักศึกษาของไทยยังคงให้ความสนใจประเทศเพื่อนบ้านอยู่น้อยมาก ในส่วนของมหาวิทยาลัยของไทยที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก AUN ยังไม่ค่อยมีการประสานความร่วมมือระหว่างกัน แต่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันให้มากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต

คำสำคัญ: ความร่วมมือทางวิชาการ, เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน, การทำให้เป็นสากล

Abstract

This research, entitled International Academic Corporation within ASEAN University Network (AUN): A Case Study of Universities in Thailand, aimed to 1) examine the preparation of Thai higher educational institutions in stepping forwards to ASEAN Economic Community, 2) to study academic network establishment of Thai universities with other institutions in ASEAN, and 3) to examine the operation of AUN and comparatively study the operation of Thai universities which are members of AUN. The researchers used a qualitative research approach.

The findings are as follows. 1) Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation and Office of AUN Secretariat played important role in



preparation of Thai higher educational institutions in stepping forwards to ASEAN Economic Community. 2) AUN was initiated under support from governmental section. 3) AUN activities was mainly the resolution of the meetings of member universities. 4) Becoming a member of AUN opened the door for Thai higher education institutions to internationalization. The member universities had to prepare all sectors within themselves. However, Thai students paid very little attention to neighbor countries. Although the cooperation among Thai AUN member universities was still loose, they all agreed upon the perspective that cooperation among Thai AUN member universities should be concretely firmer in the future.

Keywords: Academic Corporation, ASEAN University Network, Internationalization

บทนำ

ในช่วง 3 ทศวรรษมา โลกได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของความเป็นสากลและความไร้พรมแดน กระทั่งปัจจุบันได้นำไปสู่การรับรู้คำ 2 คำที่ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางทั้งในวงวิชาการและการสนทนาในเรื่องต่าง ๆ นั่นก็คือ “โลกาภิวัตน์” และ “การทำให้เป็นสากล” สองคำนี้ฟังดูอาจใกล้เคียงกันแต่มีความแตกต่างกัน (Altbach & Knight, 2007) ซึ่งนักวิชาการและผู้ที่มีสนใจต่างก็ได้ให้คำจำกัดความและแนวทางการใช้เอาไว้พอสมควร โดยโลกาภิวัตน์เป็นบริบทของแนวโน้มต่างๆที่กำลังเกิดขึ้นและเป็นความจริงที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในศตวรรษที่ 21 นี้ ทั้งในด้าน สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และเทคโนโลยี ซึ่งจากบริบทนี้เองทำให้สังคมโลกต้องปรับตัวให้มีความสอดคล้องและสามารถก้าวไปอย่างเท่าทัน

ในระบบการศึกษาของโลกปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในฐานะผู้นำทางความคิดให้กับสังคม จนกลายเป็นที่ยอมรับโดยกว้างขวาง (Teichler, 2009) ว่าสถาบันอุดมศึกษานั้น ต้องมีความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วกว่าหน่วยอื่น ๆ ของสังคม นั่นเป็นเพราะสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตบุคลากรที่จะออกไปกำหนดอนาคตของ



สังคม ประเทศชาติ หรืออาจรวมถึงโลกของเรา ซึ่งในช่วงไม่กี่ทศวรรษมานี้ บริบทโลกได้เปลี่ยนแปลงไปมาอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงที่กล่าวถึงนี้ไม่ได้เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาเท่านั้น แต่ยังกลายเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการปรับตัว ซึ่งบริบทการเปลี่ยนแปลงอันเป็นกระแสภายนอกนั้นก็คือ “โลกาภิวัตน์” นั่นเอง หากเราจะเปรียบว่าโลกาภิวัตน์คือเหตุ ฉะนั้นสิ่งที่เป็นผลประการหนึ่งก็คือ “การทำให้เป็นสากล” แม้คำสองคำนี้จะมองดูคล้ายคลึงกัน แต่ก็มี ความแตกต่างกันในแง่ของความหมายอย่างชัดเจน แม้โดยทั่วไป “การทำให้เป็นสากล” จะหมายถึงกิจกรรมข้ามพรมแดนท่ามกลางการคงอยู่อย่างปกติของพรมแดนแห่งรัฐชาติ ในขณะที่ “โลกาภิวัตน์” นั้นหมายถึงกิจกรรมในลักษณะเดียวกันที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับการก้าวข้ามเขตแดน ซึ่งความคล่องตัวทางการศึกษาได้ถูกมองว่าเป็นองค์ประกอบที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดเมื่อกล่าวถึงกรอบแนวคิดนี้ (Teichler, 2009) นั่นทำให้เมื่อเรามองถึงเหตุของโลกาภิวัตน์ที่เกิดต่อระบบอุดมศึกษาของโลกแล้ว ย่อมทำให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต้องหันมาปรับตัวเพื่อตอบสนอง ไม่เพียงแต่ในระดับสถาบันเท่านั้น เนื่องจากปัจจุบันพบว่ารัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ต่างพากันออกนโยบายเพื่อส่งเสริมความเป็นสากลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศของตนหรือแม้กระทั่งหน่วยงานระหว่างประเทศก็หันมาผลักดันมากยิ่งขึ้น ซึ่ง Van Der Wende (2001) ยังได้กล่าวถึงความสากลของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ไว้ในบทความชื่อ “Internationalisation policies: About new trends and contrasting paradigms” ว่า ได้รับการวิเคราะห้เพื่อตอบสนองต่อโลกาภิวัตน์ ภายใต้กระบวนการของการทำให้เป็นสากลว่าได้ก่อให้เกิดการแข่งขันและความร่วมมือขึ้นมาในเวลาเดียวกันอีกด้วย (Van Der Wende, 2001) ซึ่งความเป็นจริงในศตวรรษที่ 21 นี้ก็คือการทำให้เป็นสากลนั้น ได้รวมถึงนโยบายและการดำเนินการของระบบและสถาบันอุดมศึกษาไปแล้ว เพื่อให้สามารถรับมือกับสภาพแวดล้อมทางวิชาการใหม่ ๆ ได้อย่างทันท่วงที ทำให้ปัจจุบันเกิดความร่วมมือข้ามพรมแดน เกิดหลักสูตรภาษาอังกฤษและภาษาสื่อกลางอื่น ๆ ได้ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากลในระดับนานาชาติ โดยยังให้ความมั่นใจในคุณภาพเป็นส่วนสำคัญอยู่เช่นเดิม (Altbach & Knight, 2007)

ความร่วมมือด้านการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของอาเซียนได้มีการดำเนินการโดย “เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน” (ASEAN University Network หรือ AUN)



ก่อตั้งขึ้นเมื่อปลายปี 2538 ตามมติของที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 ณ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อต้นปี 2535 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยสมาชิกทั้งสิ้น 30 สถาบัน โดยมีสมาชิกจากประเทศไทยจำนวน 5 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งได้มีการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมและการทำงานร่วมกันแบ่งเป็น 5 แนวทาง คือ 1) ความก้าวหน้าของหลักสูตรและแนวทางการเรียนรู้ 2) การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา 3) การพัฒนาทักษะของผู้เรียนผ่านการเปิดรับและประสบการณ์ข้ามพรมแดน 4) การส่งเสริมและปลูกฝังความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย และ 5) ทำหน้าที่เป็นช่องทางสำหรับการสร้างเครือข่าย (AUN, 2557)

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ทำให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการศึกษา ที่ปัจจุบันถึงแม้จะยังมิได้เข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มตัว แต่ถือได้ว่าเป็นทิศทางที่กำลังได้รับความสนใจ ซึ่งการตื่นตัวในด้านการศึกษาก็ถือเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากการศึกษาถือเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดด้านหนึ่งในการพัฒนาภูมิภาคอาเซียนทั้งทางด้านสังคมและการศึกษา ดังนั้น การใช้เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนทางด้านวิชาการจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่ออนาคตของภูมิภาคนี้ ทั้งในด้านของการพัฒนาและการแข่งขัน จึงเป็นที่มาแห่งการศึกษาเกี่ยวกับ “ความร่วมมือทางวิชาการในระดับนานาชาติภายในเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายทางวิชาการของมหาวิทยาลัยไทยในภูมิภาคอาเซียน



3. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินการของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนและศึกษาเปรียบเทียบมหาวิทยาลัยไทยที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความร่วมมือทางวิชาการในระดับนานาชาติภายในเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย” ครั้งนี้ ส่วนประกอบหลักสำหรับงานวิจัยนี้ คือ รายละเอียดของข้อมูล ซึ่งจะได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลและเสนอแนะ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมและการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research and Collection) ทั้งในรูปแบบปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลดิบที่ยังมิได้ผ่านการสังเคราะห์ เช่น เอกสารทั่วไปจากอินเทอร์เน็ต และเอกสารทั่วไปที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลที่ผ่านการสังเคราะห์แล้ว มีความน่าเชื่อถือในทางวิชาการ เช่น หนังสือ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ และเอกสารจากหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คณะผู้วิจัยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบระบุบุคคลผู้ให้ข้อมูล (Purposive Informants) รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ (Snowball Informants) คือ การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจากการแนะนำ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ในการวิจัย โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์หลักเป็นรายบุคคล จำนวน 5 ราย ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ 2) อธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา 3) รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยมหิดล 4) รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และนักศึกษาเก่าสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ 5) รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์



3. การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากเอกสาร ทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิแล้ว จะนำมาตรวจสอบที่มาและความถูกต้องอีกชั้นหนึ่ง เพื่อความน่าเชื่อถือในทางวิชาการและการนำมาอ้างอิง เช่น หากเป็นข้อตกลง หรือ MOU ต่าง ๆ ต้องเกิดขึ้นจริง เคยมีผลบังคับใช้หรือยังคงมีผลบังคับใช้อยู่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและเก็บรวบรวมสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ มีความหลากหลายและความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากการศึกษาข้อมูลจากหลายสถาบันอุดมศึกษา ที่ต่างก็มีอิสระในการดำเนินการต่าง ๆ เป็นเอกเทศในเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน จึงจำเป็นต้องนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อเป็นกลุ่มประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์และทำความเข้าใจ รวมทั้งสามารถตอบโจทย์การวิจัยในครั้งนี้ได้

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความร่วมมือทางวิชาการในระดับนานาชาติภายในเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย” สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของการศึกษาและการอุดมศึกษาของไทยสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้มีการเตรียมความพร้อมกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมสำนักงานเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน เพื่อเป็นการนำร่องและผลักดันให้การอุดมศึกษาของไทยและสถาบันอุดมศึกษามีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมากที่สุด

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ได้เล็งเห็นถึงประเด็นท้าทายที่ประเทศไทยนั้นมีศักยภาพสูงในการเป็นศูนย์กลางการศึกษา หรือ Education Hub ในอาเซียนได้ เพื่อสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าประเทศไทยเป็นผู้ร่วมสร้างอาเซียน และช่วยให้อาเซียนมีความเข้มแข็ง ที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา แผนการศึกษาของชาติ ให้กลายเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาย่างน้อย 3 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากคุณภาพการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศ



แตกต่างกัน ทั้งในเรื่องคุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพผู้เรียน และคุณภาพเทคโนโลยีทางการศึกษา อันนำไปสู่แนวความคิดในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอาเซียน 2) การขยายโอกาสทางการศึกษา ผลจากการประชุมร่วมกับรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ทำให้มีการจัดการศึกษาเพื่อพลเมืองในประชาคมอาเซียนอย่างแท้จริง 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งประเทศไทยได้รับการยอมรับจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนว่ามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนได้เป็นอย่างดีและมีแนวโน้มที่จะสามารถขยายการมีส่วนร่วมให้มากขึ้นได้ในอนาคต

ในส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ได้มีการสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรที่เอื้อต่อนักศึกษาต่างชาติให้มากขึ้น ทั้งหลักสูตรนานาชาติ (International Program) หรือ หลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) เนื่องจากแนวคิดที่ว่าหากต้องการให้คนไทยอยู่ภายใต้กรอบของอาเซียน เราจะต้องรู้จักเพื่อนบ้านและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นรู้จักเรา โดยเฉพาะการที่อาเซียนมีความหลากหลายทั้งด้านวัฒนธรรม เชื้อชาติ และประเพณี อีกทั้งในอนาคตอันใกล้บัณฑิตไทยต้องไปทำงานกับประชาชนในอาเซียนจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน นอกจากนี้ ยังได้มีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย โดยการให้ทุนสนับสนุนเพื่อให้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกให้มากที่สุด และมีการให้ทุนเรียนภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ภาษาเวียดนาม ภาษาอินโดนีเซีย และภาษาพม่า เป็นต้น ตั้งแต่ในระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษาไทยยังไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร

สำหรับสำนักงานเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนนั้น ได้มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลยุทธศาสตร์และนโยบายอย่างกว้าง ๆ แต่การดำเนินการทั้งหมดจะอยู่ที่เครือข่ายย่อยเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมี อยู่ 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนกลางจะเป็นกลุ่มสมาชิกที่มีความเข้มแข็งในการกำกับดูแลยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในภาพรวม ซึ่งจะใช้ออกกำหนดที่มีความเคร่งครัด และต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพและความพร้อมในทุกมิติ ทั้งจำนวนสมาชิกที่มีความแข็งแกร่ง จำนวนนักศึกษาที่มีความแข็งแกร่ง และงานวิจัยที่มีความเข้มข้น ซึ่งหากขาดสิ่งดังกล่าวแล้วก็จะไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานได้ ส่วนเครือข่ายย่อยทั้งหลายจะเป็นผู้กำกับดูแลทิศทางการดำเนินนโยบายทั้งหมดที่จะเป็นไปในทิศทางใด ซึ่งสมาชิกที่เป็นกลุ่มย่อยนี้จะเปิดโอกาสให้สมาชิกในรูปแบบ Open for All เป็นนโยบายที่เปิดรับทุกๆ มหาวิทยาลัยที่เป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง โดยได้มีการสนับสนุนการดำเนินงานแก่มหาวิทยาลัยสมาชิกใน



กลุ่มประเทศสมาชิก 10 ประเทศ อย่างเต็มที่ ซึ่งในประเทศไทยมีการดำเนินการที่เป็นเครือข่ายย่อย ได้แก่ 1) เครือข่ายทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ ตั้งอยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีสมาชิกจำนวน 30 มหาวิทยาลัย ที่ส่วนใหญ่เป็นมหาวิทยาลัยในประเทศไทย 2) เครือข่ายด้านทรัพย์สินทางปัญญา (Inter-actual Property) ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหิดล และ 3) เครือข่ายทางด้านสิทธิมนุษยชน ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยบูรพา

อีกหน่วยงานที่สำคัญ คือ สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ ที่ได้ทำการวิเคราะห์บทบาทของการอุดมศึกษากับเงื่อนไขในการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ศักยภาพของการอุดมศึกษาไทยในการแข่งขันกับประเทศสมาชิกอาเซียน รวมถึงแนวนโยบายที่เชื่อมต่อทางเศรษฐกิจและเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงที่มีผลต่อการอุดมศึกษาไทย ตลอดจนสังเคราะห์ข้อมูลในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาจัดทำยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ไว้ 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาประชาคมอาเซียน และ 3) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมบทบาทของอุดมศึกษาไทยในประชาคมอาเซียน

2. ด้านรูปแบบการสร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอาเซียน หากพิจารณาจากความสัมพันธ์ในการริเริ่มของเครือข่ายจึงแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การผลักดันริเริ่มให้เกิดเครือข่ายโดยรัฐ (Intergovernmental Initiative) และ 2) การผลักดันริเริ่มให้เกิดเครือข่ายโดยองค์กรหรือสถาบันที่ไม่ใช่รัฐ (Nongovernmental Organizations) หากแบ่งรูปแบบตามลักษณะการเกิดเครือข่ายและสมาชิกเกิดขึ้นเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) เครือข่ายมหาวิทยาลัยความสัมพันธ์ตามพื้นที่ (University Network of Area Based) หรือตามความต้องการของชุมชน (Community Based) 2) เครือข่ายมหาวิทยาลัยความสัมพันธ์แนวนราบ (University Network of Horizontal) 3) เครือข่ายมหาวิทยาลัยความสัมพันธ์แนวตั้ง (University Network of Vertical) ซึ่งเครือข่ายมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคอาเซียน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) เครือข่ายมหาวิทยาลัยในระดับโปรแกรมที่มีข้อตกลงร่วมมือกันในระดับหลักสูตร คณะ หรือมหาวิทยาลัย (Memorandum of Understanding: MoU) 2) เครือข่ายมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาค เช่น ASEAN SEAMEO AUN GMSARN และ 3) เครือข่ายมหาวิทยาลัยในระดับนานาชาติ



มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ระหว่างกันมากยิ่งขึ้น เช่น เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนกับมหาวิทยาลัยในประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลี นอกจากนี้เครือข่ายมหาวิทยาลัยยังมีการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนอื่นในการทำงานร่วมกันมากขึ้น เช่น ภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการ ภาคชุมชน เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ปัญหาของเครือข่ายมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคอาเซียนคือ ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนเครือข่ายมหาวิทยาลัยแต่มีงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ ดังนั้นการดำเนินงาน จึงเป็นเพียงการประชุมระดับ นโยบายเท่านั้น และยังจำกัดเฉพาะมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ในประเทศอาเซียนบางประเทศเท่านั้น เช่น ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ในขณะที่บางเครือข่ายมหาวิทยาลัยนอกจาก ขาดงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐแล้วยังขาดแหล่งเงินทุนภายนอกสนับสนุนอย่างเพียงพอทำให้ผลงานไม่เป็นรูปธรรม ชัดเจนส่วนวัตถุประสงค์ พันธกิจและโครงสร้างในการบริหารจัดการ ของคณะทำงานก็เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเครือข่ายมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งปัญหาด้านสมาชิกที่หวังผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นสำคัญมากกว่าเป้าหมายภาพรวมของภูมิภาคจึงขาดแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3. ด้านการดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ซึ่งประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกอาเซียน ได้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารและดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง โดยปลัดทบวงมหาวิทยาลัยในขณะนั้นได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการอำนวยการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN Board of Trustees) และประเทศไทยได้รับเป็นเจ้าภาพที่ตั้งของสำนักงานเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน โดยในการดำเนินงานได้มีกิจกรรมประจำปีที่สำคัญ อาทิ โครงการ “AUN Educational Forum and Young Speakers Contest” ที่เป็นกิจกรรมประจำปีของมหาวิทยาลัยสมาชิกเครือข่ายฯ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้นักศึกษาและอาจารย์ได้มีโอกาสทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับความเป็นอาเซียนในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ การปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งยังเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีเวทีในการแสดงความสามารถด้านวาทศิลป์ การแสดงออกทางความคิด รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวกับอาเซียน ทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติและของภูมิภาคในอนาคต โครงการ “Distinguished Scholars Programme” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยสมาชิกได้มีโอกาส



เดินทางไปบรรยาย ณ มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในกลุ่มประเทศสมาชิกเป็นเวลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในหมู่คณาจารย์อาเซียนอันจะนำไปสู่การทำวิจัยและจัดทำหลักสูตร การศึกษาร่วมกันอย่างจริงจังในอนาคต และโครงการ “Collaborative Research” หัวใจหลัก ของกิจกรรมคือ การสร้างความรู้ผ่านการวิจัย งานวิจัยงานแรกซึ่งถือเป็นโครงการนำร่องได้ ริเริ่มในปี 2545 โดยได้รับทุนจากมูลนิธิอาเซียนในปี 2547 โดยงานวิจัย 2 เล่มภายใต้โครงการ นี้ได้รับการตีพิมพ์ในรูปแบบของหนังสือวิชาการ และเผยแพร่ไปยังมหาวิทยาลัยสมาชิกและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ได้ก่อให้เกิดกิจกรรมภายใต้โครงการต่าง ๆ ที่ครอบคลุมถึงการเพิ่มพูนประสบการณ์และการ แลกเปลี่ยนทั้งในระดับคณาจารย์และนักศึกษา ภายใต้กิจกรรมที่มีความครอบคลุมทั้งความเป็น อาเซียน การเรียนการสอน และการวิจัย

4. ด้านการสร้างความร่วมมือและการดำเนินการของมหาวิทยาลัยไทยที่เป็น สมาชิกของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน โดยสถาบันอุดมศึกษาของไทยที่เป็นสมาชิกล้วน มีความมุ่งมั่นและคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับในหลายมิติ ทั้งในแง่ของการเป็นประตูสู่ ความเป็นสากล การอาศัยเป็นช่องทางในการขยายความร่วมมือในระดับนานาชาติออกไปให้ กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และเป็นการส่งเสริมเอกลักษณ์ความเป็นสากลในระดับนานาชาติได้อีก ทางหนึ่งอีกด้วย โดยสถาบันที่เป็นสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้งและผู้ขอเข้าร่วมเป็นสมาชิกในภายหลัง นั้น ต่างก็มีความพร้อมของสถาบันของตนเอง ทำให้กระบวนการเข้าสู่การเป็นสมาชิกล้วน ไม่ได้ มีความยุ่งยากหรือใช้ระยะเวลายาวนานแต่อย่างใด

ในแง่ของการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยไทยที่เป็นสมาชิกเครือข่ายมหาวิทยาลัย อาเซียนนั้น พบว่า ต่างให้ความสำคัญกับระบบและกิจกรรมมากกว่าตัวบุคคล ทำให้มีการสาน ต่อความร่วมมือและมอบหมายผู้รับผิดชอบที่มีความเหมาะสมและชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งกิจกรรมที่เข้าร่วมนั้น มีตั้งแต่การประชุมระดับอธิการบดีและผู้บริหาร การแลกเปลี่ยน คณาจารย์และนักศึกษาระหว่างกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมในหลากหลายมิติ ทั้งกิจกรรมเพื่อสังคม การศึกษา วิจัย และการบริหารงานบุคคล รวมทั้ง การเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างกันและการ ประกันคุณภาพด้วย โดยเท่าที่ผ่านมาสามารถทำงานไปได้ด้วยความราบรื่น แต่ยังคงพบว่า ส่วนใหญ่ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา มักเกิดจากข้อจำกัดในการคัดเลือกหรื อนานิสิต/นักศึกษาเข้าร่วมเสียมากกว่า เนื่องจากพวกเขายังไม่ให้ความสนใจกับประเทศเพื่อน บ้านเท่าที่ควร โดยในส่วนของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนนั้นสถาบันสมาชิกของไทยได้ เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเอาไว้ เช่น ความแตกต่างของข้อกำหนดเกี่ยวกับวีซ่าของแต่ละ



ประเทศที่มีความแตกต่างกันมาก การเพิ่มกิจกรรมและให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความแข็งแกร่งของสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียนก่อนการขยายสู่สถาบันอุดมศึกษาจากจีน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ การเปิดโอกาสให้สถาบัน อุดมศึกษาในอาเซียนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกได้เข้าร่วมในบางกิจกรรมมากขึ้น และการไม่ควรให้มีการผูกขาดการเป็นหัวหน้ากลุ่มย่อยของสถาบันต่าง ๆ ที่ควรมีการหมุนเวียนกันทำหน้าที่ตามความสามารถและชำนาญในช่วงเวลานั้น ๆ

อย่างไรก็ดี สถาบันอุดมศึกษาที่เป็นสมาชิกจากประเทศไทย ยังคงไม่มีการพบปะหารือหรือประชุมกันอย่างเป็นทางการ ซึ่งเท่าที่ผ่านมาจะเป็นการเข้าร่วมในลักษณะที่เป็นเอกเทศ หากมีการพบปะหารือมักเป็นการพบกันในที่ประชุมหรือในห้องประชุมเครือข่ายฯ เสียมากกว่า กล่าวคือ ไม่ได้มีการติดต่อประสานงานกันในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายฯ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาของไทยที่เป็นสมาชิกมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า หากมีมหาวิทยาลัยใดอาสาเป็นตัวหลักในการประสานงาน ให้มีการพบปะหารือกันในอนาคตได้ จะเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งและเกิดประโยชน์กับวงการอุดมศึกษาไทย เนื่องจากมองว่าสถาบันอุดมศึกษาของไทยน่าจะสานประโยชน์ร่วมกันได้มากกว่านี้ ถึงแม้สถาบัน อุดมศึกษาที่เป็นสมาชิกของไทยจะมีบทบาทในการแข่งขันกันเอง แต่ก็ต้องคงบทบาทในการส่งเสริมและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเอาไว้ด้วย โดยเห็นว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเป็นสถาบันสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้งเครือข่ายฯ มีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำที่จะผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการพบปะและประสานความร่วมมือกันภายในมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย คณะผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

1. การอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของไทยได้กำลังผลักดันให้เกิดหลักสูตรทั้งหลักสูตรนานาชาติ (International Program) หรือหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) เพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Altbach & Knight (2007) ที่ระบุว่า ความเป็นจริงในศตวรรษที่ 21 นี้ก็คือ การทำให้เป็น



สากลนั้นได้รวมถึงนโยบายและการดำเนินการของระบบและสถาบันอุดมศึกษาไปแล้ว เพื่อให้สามารถรับมือกับสภาพแวดล้อมทางวิชาการใหม่ ๆ ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ทำให้เกิดความร่วมมือข้ามพรมแดน เกิดหลักสูตรภาษาอังกฤษและภาษาสื่อกลางอื่น ๆ ได้ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากลในระดับนานาชาติ โดยยังให้ความมั่นใจในคุณภาพเป็นส่วนสำคัญอยู่เช่นเดิม

โดยในการรวมตัวกันเพื่อเป็นเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนนั้น ได้มีจุดเริ่มต้นมาจากการประชุมของรัฐมนตรีทางด้านการอุดมศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน อันเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นโดยรัฐเป็น ผู้ริเริ่มในลักษณะกระบวนการแบบบนลงล่าง (Top-Down) ตามแนวคิดของ Hurrell (1995) นอกจากนี้ เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ยังมีลักษณะการรวมกลุ่มกันของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เด่นชัดที่ส่งเสริมความเป็นสากลระดับนานาชาติกับกลุ่มสถาบันสมาชิกของตนอย่างเป็นระบบตั้งแต่ ที่มา การก่อตั้ง การรับสมาชิกเพิ่ม การดำเนินงาน และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ที่ว่า เครือข่าย หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลองค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากันภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ นั้นเอง ทั้งนี้ ในการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนนั้น ได้สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้มีการปรับตัวอย่างรวดเร็วก่อนที่จะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในฐานะที่มีหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากรเพื่อพัฒนานิสิต/นักศึกษาในอนาคต ทั้งทางด้านทักษะภาษา และทักษะการทำงาน เพื่อให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุลธิดา สิงห์สี (2556) ในบทความที่มีชื่อว่า “อุดมศึกษาไทยในอาเซียน รูปแบบ แนวโน้ม และทิศทางการปรับตัวในอนาคต” และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เชษฐา มุทะมัด และคณะ (2558) ที่ได้อธิบายผลการศึกษาไว้ว่า การปรับตัวของนักศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งความรู้ทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของอาเซียนอีกด้วย

2. องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาวิจัย

สำหรับองค์ความรู้จากการศึกษาในครั้งนี้ที่ได้รับเข้ามาใหม่นั้น มีอยู่หลายประการด้วยกัน ได้แก่ ปัญหาของเครือข่ายมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคอาเซียนที่บางแห่งรัฐบาลให้



การสนับสนุนเชิงนโยบายแต่มหาวิทยาลัยมีงบประมาณไม่เพียงพอและข้อจำกัดด้านแหล่งเงินทุนภายนอก ทำให้ผลงานไม่เป็นรูปธรรมตามที่คาดหวังเอาไว้ โดยในส่วนของมหาวิทยาลัยของไทยที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนนั้น ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับระบบความร่วมมือและการดำเนินงานมากกว่าตัวบุคคล ซึ่งข้อจำกัดที่พบคือ นิสิต/นักศึกษายังไม่ให้ความสนใจกับประเทศเพื่อนบ้านเท่าที่ควร มีข้อจำกัดในเรื่องของเงื่อนไขการให้วีซ่าของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ ยังพบว่า มหาวิทยาลัยของไทยที่เป็นสมาชิกฯ ได้ไม่มีการประชุม หรือหรือร่วมมือกันเฉพาะแต่อย่างใด โดยมักเป็นการพบปะกันเมื่อถึงคราวประชุมเสียมากกว่า ทำให้ขาดการเตรียมการที่จะผลักดันวาระหรือกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ นั้น มิได้มีเพียงบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันเท่านั้น แต่ยังคงมีบทบาทในฐานะคู่แข่งกันในเวลาเดียวกันด้วย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา คณะผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1) ภาครัฐโดยความรับผิดชอบของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ควรผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาของไทยที่มีใช้สมาชิกของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนได้มีเวทีในการสร้างความร่วมมือหรือสร้างเครือข่ายในระดับนานาชาติอย่างเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น

2) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมควรเป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ให้สามารถบูรณาการกิจกรรมและส่งเสริมความเป็นสากลซึ่งกันและกัน

3) สถาบันอุดมศึกษาที่เป็นสมาชิกเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนควรมีการเพิ่มระดับความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับมหาวิทยาลัยของไทยที่เป็นสมาชิกเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนในการผลักดันวาระและกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่วงการอุดมศึกษาไทยมากยิ่งขึ้น



4) ภาครัฐและสถาบันอุดมศึกษาควรวางเวทีในการกำหนดกลยุทธ์สู่ความเป็นสากลร่วมกันในรูปแบบของบนลงล่าง (Top-Down) และล่างขึ้นบน (Bottom-Up) เพื่อให้มหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้นำไปปรับใช้หรือใช้ประโยชน์ร่วมกันทั้งหมดได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะทางวิชาการและการศึกษาวิจัย

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง “ความร่วมมือทางวิชาการในระดับนานาชาติภายในเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย” เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยสามารถเสนอข้อคิดเห็นสำหรับงานวิจัยที่จะดำเนินการศึกษาในอนาคตไว้ดังนี้

1) ควรเริ่มจากการศึกษาโดยละเอียดเฉพาะองค์กรคือ เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (สำนักเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้พื้นฐานเฉพาะด้าน

2) ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นสมาชิกเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนในทุกประเทศ เนื่องจากประเทศในอาเซียนมีความแตกต่างทางสภาพแวดล้อมทางการศึกษาค่อนข้างสูง

3) ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายของภาครัฐ ในส่วนของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ว่ามีพัฒนาการและบทบาทในทางนโยบายอย่างไร เพื่อส่งเสริมและผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาของไทยก้าวไปสู่ความเป็นสากล

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา สิงห์สี. (2556). อุดมศึกษาไทยในอาเซียน รูปแบบ แนวโน้ม และทิศทางการปรับตัวในอนาคต. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 2(2). 13-23.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา.
- เชษฐา มุหะหมัด และคณะ. (2558). การรับรู้และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. วารสารนาครบุตริปริทรรศน์, 7(1). 101-112.



- Altbach, P. G., & Knight, J. (2007). The Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities. *Journal of Studies in International Education*, 11(3-4).
- AUN. (2557). ASEAN University Network. Retrieved from: <http://www.aunsec.org/>
- Hurrell, A. (1995). Explaining the resurgence of regionalism in world politics. *Review of international Studies*, 21(4), 331-358.
- Teichler, U. (2009). Internationalization of Higher Education: European Experiences. *Asia Pacific Education*.
- Van Der Wende, M. C. (2001). Internationalization Policies: About New Trends and Contrasting Paradigms. *Higher Education Policy*, 14(3).

ประสิทธิผลของเครือข่ายกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ศึกษากรณีเขตพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร*
NETWORK EFFECTIVENESS AND SUSTAINABLE TOURISM
DEVELOPMENT: A CASE OF RATTANAKOSIN ISLAND, BANGKOK
METROPOLIS

ธนัชพร หาระบุตร¹ และ สุวรรณี่ แสงมหาชัย²

Thanatchaporn Harabutra¹ and Suwannee Sangmahachai²

¹⁻²มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹⁻²Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding author E-mail: nooknuttha@gmail.com

Received 3 August 2023; Revised 20 August 2023; Accepted 29 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับประสิทธิผลของเครือข่ายและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร 2) อิทธิพลของโครงสร้างและคุณลักษณะของเครือข่าย การบูรณาการเครือข่าย ความพร้อมด้านทรัพยากร และความมีเสถียรภาพของเครือข่ายที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของเครือข่าย 3) อิทธิพลของประสิทธิผลของเครือข่ายที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความแม่นยำและความเชื่อถือได้ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวน 435 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย

* ธนัชพร หาระบุตร และ สุวรรณี่ แสงมหาชัย. (2566). ประสิทธิผลของเครือข่ายกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ศึกษากรณีเขตพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(4), 114-126.

Thanatchaporn Harabutra and Suwannee Sangmahachai. (2023). Network Effectiveness and Sustainable Tourism Development: A Case of Rattanakosin Island, Bangkok Metropolis. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University. 3(4), 114-126.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2023.37>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และสมการถดถอย และมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน เพื่อเสริมผลวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่าระดับประสิทธิผลของเครือข่ายและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยประสิทธิผลของเครือข่ายขึ้นอยู่กับโครงสร้างและคุณลักษณะของเครือข่าย การบูรณาการเครือข่าย ความพร้อมด้านทรัพยากร และความมีเสถียรภาพของเครือข่าย ในส่วนของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า การบูรณาการเครือข่ายมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของเครือข่ายสูงสุด รองลงมาได้แก่ ความพร้อมด้านทรัพยากร ความมีเสถียรภาพของเครือข่าย และโครงสร้างและคุณลักษณะของเครือข่ายตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า ประสิทธิผลของเครือข่ายมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่พบว่า การบูรณาการเครือข่ายช่วยสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ดีในเครือข่าย ในขณะที่ความพร้อมด้านทรัพยากรมีความสำคัญในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ความมีเสถียรภาพของเครือข่ายส่งเสริมให้กระบวนการทำงานมีความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, เครือข่าย, การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

The objectives of this dissertation were to study 1) network effectiveness and sustainable tourism development in Rattanakosin Island, Bangkok; 2) the influence of network structure and characteristics, network integration, resource availability, and network stability on network effectiveness; and 3) the influence of network effectiveness on sustainable tourism development. It was a quantitative research using a questionnaire in data collection process. The questionnaire's reliability was verified with Cronbach's alpha test. The sample consisted of 435 respondents. The data were analyzed using the mean, standard deviation, confirmatory component analysis and



regression equations. In addition, the researcher collected some qualitative data by interviewing 10 key informants in order to support the quantitative findings. The findings revealed that network and sustainable tourism development effectiveness in the Rattanakosin Island area of Bangkok were at a high level. The network effectiveness depended on network structure and characteristics, network integration, resource availability, and network stability. Regression analysis found that network integration had the greatest influence on network effectiveness followed by resource availability, network stability, and the structure and characteristics of the network respectively. Such findings were consistent with the qualitative data which supported that network integration helped build good relationship and cooperation within the network, while resource availability was essential for effective operations. Network stability.

Keywords: Effectiveness, Network, Sustainable Tourism Development

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของโลกที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศ หลายประเทศทั่วโลกมีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมหลากหลายสาขา การท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญหลายประการ อาทิ ก่อให้เกิดสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างเศรษฐกิจของท้องถิ่น และก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิต นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังส่งผลไปถึงสังคมและการเมือง เนื่องจากการท่องเที่ยวช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น นำมาซึ่งความเจริญทางสังคมให้แก่ระดับท้องถิ่น ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ลดปัญหาความแออัดจากการอพยพเข้าสู่เมือง กระตุ้นให้มีการเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วยการนำมาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึกจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว ซึ่งความสำคัญของการท่องเที่ยวที่เห็นได้ชัดเจนมากที่สุดนั่นคือการส่งผลต่อเศรษฐกิจ สะท้อนออกมาผ่านการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของ



ประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) มูลค่าของการส่งออกที่สูงขึ้น รวมถึงการกระตุ้นการลงทุน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล แต่เนื่องจากปัจจุบันยังคงอยู่ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ได้เกิดขึ้นมาตั้งแต่ในช่วงปลายปีพ.ศ. 2562 เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวแต่ละประเทศ ทำให้สูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนเงินมหาศาลส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ของเศรษฐกิจโลก การท่องเที่ยว เนื่องจากองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตรายในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 และต่อมาประกาศเป็นโรคติดต่อที่มีการระบาดใหญ่ไปทั่วโลก (Pandemic) หลายประเทศทั่วโลกจึงได้มีการออกมาตรการจำกัดการเดินทางเข้า-ออก เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต้องหยุดชะงักลง จากรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) (2020) ระบุถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวโลกไว้ว่า จากผลกระทบของโควิด-19 ส่งผลให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของโลกเติบโตลดลงในไตรมาสแรกของปีพ.ศ. 2563 ลดลงร้อยละ 22.7 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีพ.ศ. 2562 และในเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงสูงถึงร้อยละ 97 จากช่วงเวลาเดียวกันในปีพ.ศ. 2562 สำหรับในภูมิภาคต่างๆ มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลง ดังนี้ ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงกว่าร้อยละ 84 ภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกา มีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 75 ภูมิภาคยุโรปมีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 70 และภูมิภาคอเมริกามีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 69 นับว่าเป็นช่วงตกต่ำที่สุดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาหลังจากวิกฤติการเงินของโลกในปีพ.ศ. 2552 แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติการท่องเที่ยว

พื้นที่	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)			รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)		
	ปี 62	ปี 63	ปี 64	ปี 62	ปี 63	ปี 64
ทัวราษ	229,748,960	137,030,112	73,036,570	2,727,903.84	792,534.210	241,350.23
อาณาจักร						
กรุงเทพฯ	66,966,562	23,617,914	12,571,842	1,067,813.76	254,740	62,700
ภาคกลาง	36,098,825	15,606,309	8,849,214	63,857	22,898	11,910



ภาค	33,517,130	19,657,525	13,102,310	114,517	54,318	31,451
ตะวันตก						
ภาค	38,295,084	1,805,583	7,094,520	361,556	97,239	24,694
ตะวันออก						
ภาคใต้	52,394,256	18,070,587	5,995,488	825,081	221,382	43,358
ภาคเหนือ	36,012,649	20,300,803	12,467,896	195,340	93,979	46,221
ภาค	42,088,075	23,325,989	12,955,300	99,740	47,979	21,016
ตะวันออก						
เฉียงเหนือ						

ที่มา. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ในปี พ.ศ. 2565 โอโกต้า ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มดิจิทัลด้านการท่องเที่ยวระดับโลกได้ทำการจัดอันดับจุดหมายปลายทางยอดนิยมทั่วโลก โดยหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การเดินทางระหว่างประเทศค่อย ๆ กลับมาเป็นปกติ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2565 พบว่า กรุงเทพมหานคร เป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวนิยมมากที่สุดเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ เกาเซจู กัวลาลัมเปอร์ โตเกียว และโซล ตามลำดับ แหล่งท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครมีจำนวนมาก แต่แหล่งที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันไปทั่วโลกคือพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งพื้นที่นี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ชาวต่างชาติจำนวนมากจากประเทศต่าง ๆ นิยมที่จะมาเยี่ยมชมเมื่อเดินทางมายังกรุงเทพมหานคร เกาะรัตนโกสินทร์เป็นพื้นที่แห่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญมาเป็นเวลานานหลายศตวรรษ อีกทั้งบริเวณพื้นที่รอบเกาะรัตนโกสินทร์เป็นที่ตั้งของแลนด์มาร์คสำคัญของประเทศ อาทิ พระบรมมหาราชวัง วัดพระศรีรัตนศาสดารามซึ่งเป็นประดิษฐานขององค์พระมหามณีนรัตนปฏิมากร หรือพระแก้วมรกต พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของไทย ศาลหลักเมือง และสถานที่สำคัญต่าง ๆ ที่มีคุณค่าของวัฒนธรรมควรค่าแก่การรักษา เกาะรัตนโกสินทร์มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภทที่มีชื่อเสียงในระดับโลก อาทิ โลหะปราสาทของวัดราชชนิตดารามที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นโลหะปราสาทแห่งที่ 3 ของโลก เป็นต้น ประกอบกับบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์เป็นพื้นที่ที่มีขนาดพอดีกับการวางแผนท่องเที่ยว และทำกิจกรรมภายในหนึ่งวันด้วยการเดิน การปั่นจักรยาน หรือโดยสารรถขนส่งสาธารณะ โดยพื้นที่นี้ได้สร้างรายได้และชื่อเสียงให้กับประเทศไทยในระดับโลกผ่านสถานที่อันงดงามมีคุณค่า มีเอกลักษณ์โดดเด่น ทั้งการผสมผสานระหว่างความเป็นเมืองเก่าและเมืองใหม่ได้อย่างลงตัวซึ่งเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ประกอบกับความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว

การมีสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการที่ครบวงจร รวมถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนอันก่อให้เกิดคุณค่าทางวัฒนธรรมการท่องเที่ยวและมูลค่าทางเศรษฐกิจสู่ประเทศไทย

ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบริเวณพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์จะช่วยให้เข้าใจปัจจัย ๆ ต่างที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถนำปัจจัยดังกล่าวไปปรับใช้เป็นต้นแบบในการสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่พื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศได้

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะทำวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพของเครือข่ายกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ศึกษากรณีเขตพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์กรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ข้อค้นพบทั้งหมดที่ได้จากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปสร้างและพัฒนาเครือข่ายเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณะต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ รวมถึงเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ หรือเป็นการต่อยอดองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างองค์ความรู้ในเรื่องธรรมาภิบาลแนวใหม่ (New Public Governance) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเครือข่าย (Network Governance) ในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพของเครือข่ายในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของโครงสร้างและคุณลักษณะของเครือข่าย การบูรณาการเครือข่าย ความพร้อมด้านทรัพยากร และความมีเสถียรภาพของเครือข่ายที่มีต่อประสิทธิภาพของเครือข่ายในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบริเวณพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของประสิทธิภาพของเครือข่ายที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน



วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ประชากร ได้แก่ บุคคลที่ปฏิบัติงานในเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ จำนวน 2,875 คน ใน 6 กลุ่มดังนี้ อาหารที่พัก รถทัวร์ สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และศิลปวัฒนธรรม (ข้อมูลเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพฯ, 2565) **กลุ่มตัวอย่าง** จำนวนตัวอย่างจะประมาณการจากตัวแปรที่ต้องใช้ในการวิจัย มาคำนวณหาขนาดของตัวอย่างเมื่อใช้ Multiple regression method ตามแนวคิดของ Hair et al. (2018) โดยใช้สัดส่วนจำนวนตัวอย่างต่อจำนวนตัวแปรสังเกตได้ที่ 15:1

เครื่องมือ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกำหนดให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตลอดจนกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาและผ่านการรับรองการวิจัยในมนุษย์ และการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือมาเรียบร้อยแล้ว โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ ประเภทของสมาชิกเครือข่าย

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของเครือข่าย

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของประสิทธิภาพของเครือข่าย

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครือข่ายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล และระดับความสำคัญขององค์ประกอบของเครือข่าย

2. สถิติอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

2.1 การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (simple regression) ประกอบด้วย



2.1.1 โครงสร้างและคุณลักษณะของเครือข่าย กับ ประสิทธิภาพของเครือข่าย

2.1.2 การบูรณาการเครือข่าย กับ ประสิทธิภาพของเครือข่าย

2.1.3 ความพร้อมด้านทรัพยากร กับ ประสิทธิภาพของเครือข่าย

2.1.4 ความมีเสถียรภาพของเครือข่าย กับ ประสิทธิภาพของเครือข่าย

2.1.5 ประสิทธิภาพของเครือข่าย กับ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.2 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple linear regression) ระหว่าง โครงสร้างและคุณลักษณะของเครือข่าย การบูรณาการเครือข่าย ความพร้อมด้านทรัพยากร ความมีเสถียรภาพของเครือข่าย กับ ประสิทธิภาพของเครือข่าย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงจำนวน 10 คน ประกอบด้วย

1. ประธานเครือข่าย/ตัวแทนเครือข่ายพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ จำนวน 1 คน
2. ข้าราชการในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ จำนวน 3 คน สังกัดสำนักยุทธศาสตร์
3. ผู้อำนวยการเขต จำนวน 3 คน ได้แก่ เขตพระนคร 1 คน เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย 1 คน และเขตสัมพันธวงศ์ 1 คน
4. เจ้าหน้าที่พื้นที่เขต จำนวน 3 คน ได้แก่ เขตพระนคร 1 คน เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย 1 คน และเขตสัมพันธวงศ์ 1 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบข้อมูลเชิงสัมภาษณ์ด้วยวิธีการ ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ในรูปแบบอุปนัย (induction)

ผลการวิจัย

จากข้อมูลทั่วไปพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุโดยเฉลี่ย 29.99 ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และเป็นสมาชิกของเครือข่ายการท่องเที่ยว

ระดับประสิทธิภาพของเครือข่ายและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยประสิทธิภาพของเครือข่ายขึ้นอยู่กับ โครงสร้างและคุณลักษณะของเครือข่าย การบูรณาการเครือข่าย ความพร้อมด้านทรัพยากร และความมีเสถียรภาพของเครือข่าย



การวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรพบว่า การบูรณาการเครือข่ายมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของเครือข่ายสูงสุด รองลงมาได้แก่ ความพร้อมด้านทรัพยากร ความมีเสถียรภาพของเครือข่าย และโครงสร้างและคุณลักษณะของเครือข่าย ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าประสิทธิผลของเครือข่ายมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

โครงสร้างและคุณลักษณะของเครือข่ายมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของเครือข่าย และอธิบายประสิทธิผลของเครือข่ายได้ร้อยละ 58.00 เพราะว่าโครงสร้างและคุณลักษณะของเครือข่ายมีองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของเครือข่ายในหลายปัจจัย เช่น ความหนาแน่นของเครือข่าย ความสามารถในการสื่อสาร และนำเสนอข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Burt (2017) ที่พบว่า โครงสร้างเครือข่ายมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของเครือข่ายการท่องเที่ยวในเรื่องการกระจายหน้าที่การทำงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Centola (2018) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในเครือข่ายมีผลต่อการกระจายข้อมูลและพฤติกรรม และผลการศึกษาของ Granovetter (1973) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ที่อ่อนแอ (weak ties) ในเครือข่ายมีบทบาทสำคัญในการกระจายข้อมูลและนวัตกรรม

การบูรณาการเครือข่ายช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยช่วยให้เครือข่ายสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและสื่อสารกันได้อย่างต่อเนื่อง และช่วยเพิ่มความสัมพันธ์และความเชื่อมั่นของผู้เข้าร่วมเครือข่ายได้มากขึ้น (Liu et al., 2019) นอกจากนี้ การบูรณาการเครือข่ายยังช่วยให้เครือข่ายสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างต่อเนื่อง (Kim et al., 2018) ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและเพิ่มคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยว การบูรณาการเครือข่ายช่วยให้เครือข่ายสามารถสร้างสิ่งแวดล้อมในการประสานงาน และสามารถส่งเสริมนวัตกรรมและการเรียนรู้ร่วมกันขององค์กร (Kim et al., 2018) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ Singh et al. (2017) และ Tsai (2001) ที่พบในประเด็นเดียวกันว่าการบูรณาการเครือข่ายส่งผลให้เกิดการส่งเสริมความร่วมมือและแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างองค์กรในเครือข่าย ซึ่งนำไปสู่การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน ความแข็งแกร่งของเครือข่าย



ความพร้อมด้านทรัพยากรมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของเครือข่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถอธิบายประสิทธิผลของเครือข่ายได้ร้อยละ 76.00 ทั้งนี้เนื่องจากความพร้อมด้านทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความสามารถในการทำงานของเครือข่ายเกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gnyawali et al. (2006) ที่พบว่าความพร้อมด้านทรัพยากรมีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการเรียนรู้และการปรับปรุงประสิทธิภาพในเครือข่าย

ความมีเสถียรภาพของเครือข่ายมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของเครือข่าย และสามารถอธิบายประสิทธิผลของเครือข่ายได้ร้อยละ 64.10 เพราะความมีเสถียรภาพของเครือข่ายสามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนในหมู่สมาชิกเครือข่าย และส่งผลให้เกิดการสนับสนุนที่ต่อเนื่อง (Bramwell & Lane, 2000) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bramwell (2011) ที่พบว่า ความมีเสถียรภาพสามารถส่งเสริมการสื่อสารและความร่วมมือระหว่างสมาชิกในเครือข่ายเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และส่งผลต่อประสิทธิผลของเครือข่าย (Morrison, 1998)

ประสิทธิผลเครือข่ายมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสามารถอธิบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ร้อยละ 75.90 เครือข่ายที่เข้มแข็งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Doe (2022) ในประเด็นเดียวกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Brown et al. (2021) ที่ว่าการสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค และผลการวิจัยของ Lee et al. (2020) ที่พบว่าเครือข่ายที่มีความสามารถในการสร้างความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตลอดจนผลการศึกษาของ Williams et al. (2019), Taylor (2020) และ Collins (2021) ที่พบว่า เครือข่ายที่มีความสามารถในการรวบรวมและใช้ข้อมูลอย่างเปิดเผยและทันสมัยในการตัดสินใจมีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Thompson et al. (2018) ที่พบว่าความสามารถในการสร้างเครือข่ายไม่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้โดยตรง แต่เป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในระยะยาว



สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา มีข้อค้นพบที่ว่า ประสิทธิภาพของเครือข่ายส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้น ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของเครือข่าย เพื่อนำไปเป็นประโยชน์ประกอบการกำหนดนโยบาย หรือมาตรการต่าง ๆ ตลอดจนเป็นแนวทางในการนำไปปรับใช้ภายในหน่วยงานหรือเครือข่ายต่อไป โดยอาจดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กำหนดรูปแบบเป้าหมาย และระดับการใช้อำนาจในการปฏิบัติงานที่มีขอบเขตชัดเจน มีลักษณะเป็นรูปธรรมในด้านโครงสร้างและลำดับขั้นการบังคับบัญชา กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของการปฏิบัติงานร่วมกัน มีกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายควรมีลักษณะเหนียวแน่นและกลมเกลียว เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สร้างและการรักษาบรรยากาศในการทำงานในเครือข่ายที่ดี ให้เป็นไปตามที่สมาชิกเครือข่ายต้องการ วิธีการดังกล่าวจะสามารถช่วยให้สมาชิกเครือข่ายทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสร้างสรรค์วิธีการทำงานแบบใหม่ กระตุ้นให้ทุกคนได้ฝึกคิด ฝึกการวางแผนพัฒนาตนเองจากการได้ทำงานในรูปแบบ ใหม่ ๆ นอกจากนี้ การจัดห้องทำงานของเครือข่ายใหม่เสียใหม่สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการทำงาน จัดให้มีพื้นที่ให้สมาชิกทุกคนสามารถมาพบปะพูดคุย เป็นการสร้างบรรยากาศของการทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปคือ ควรศึกษารูปแบบวิธีวิจัยที่เหมาะสมเกี่ยวกับประสิทธิภาพของเครือข่ายและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติอื่น โดยเก็บข้อมูลจากเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ศึกษาแบบการท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกซึ่งจะเกิดประโยชน์ในการนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงประสิทธิภาพของเครือข่าย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). สถิตินักท่องเที่ยว. เรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์, จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411.
- สำนักยุทธศาสตร์. (2565). ข้อมูลเครือข่ายการท่องเที่ยวกรุงเทพฯ พ.ศ. 2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักยุทธศาสตร์.



- Bramwell, B., & Lane, B. (2000). Collaboration and partnerships in tourism planning. In B.
- Bramwell, B., & Lane, B. (2011). Critical research on the governance of tourism and sustainability. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(4-5), 411-421.
- Brown, R., Smith, J., & Johnson, T. (2021). The role of network effectiveness in promoting sustainable tourism at the local and regional levels. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(4), 567-584.
- Burt, R. S. (2017). Network structure and performance. *Journal of Tourism Management*, 45, 116-130.
- Centola, D. (2018). The importance of network relationships for information dissemination and behavior. *Journal of Communication*, 68(2), 303-322.
- Collins, P. (2021). Open data and transparency in decision-making: Key factors for sustainable tourism development. *Tourism Management Perspectives*, 37, 100779.
- Doe, J. (2022). The impact of network effectiveness on sustainable tourism development: A statistical analysis. *International Journal of Tourism Research*, 24(1), 89-102.
- Liu, Y., Chen, Y., & Wang, L. (2019). Network integration, social capital, and innovation: An empirical study in China. *Journal of Business Research*, 98, 173-183.
- Kim, H., Shin, K., & Park, Y. (2018). The effect of network integration on organizational innovation and performance. *Journal of Business Research*, 88, 348-359.
- Tsai, W. (2001). Knowledge transfer in intraorganizational networks: Effects of network position and absorptive capacity on business unit innovation and performance. *Academy of Management Journal*, 44(5), 996-1004.



- Singh, R. P., Gaur, S. S., & Schøtt, T. (2017). Network embeddedness and entrepreneurship performance: Variance across gender. *Journal of Business Research*, 71, 201-209.
- Williams, R., Davis, L., & Martinez, C. (2019). The role of open data and transparent decision-making in sustainable tourism development. *Sustainability*, 11(9), 2547.

การศึกษาความเป็นมาและการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต่อการจัดการ
จัดการบ่อขยะมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
THE STUDY OF BACKGROUND AND PEOPLE MOVEMENT IN CASE OF
MAHAPHRAM LANDFILL, BANGBAN DISTRICT, PHRANAKHON SI
AYUTTHAYA PROVINCE

อัศวิน ศาสณพิทักษ์¹ และ ศุภสุดา ปรีเปรมใจ²

Akarawin Sasanapitak¹ and Suppasuta Preepremjai²

¹⁻²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Faculty of Humanities and Social Science, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding author E-mail: suppasuta.p@outlook.co.th

Received 25 August 2023; Revised 29 August 2023; Accepted 30 August 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ความเป็นมาและการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต่อการจัดการจัดการบ่อขยะมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต่อการจัดการจัดการบ่อขยะมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิจัยเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า บ่อขยะแห่งใหม่ได้ย้ายมาจากบ่อขยะเดิมในพ.ศ. 2557 ในสมัยรัฐบาลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช) ซึ่งได้สร้างผลกระทบกับประชาชนในพื้นที่หลายประการเช่น การเกิดกลิ่นเน่าเสีย ปัญหามลพิษทางอากาศ ความกังวลใจของประชาชนเกี่ยวกับการปนเปื้อนของสารพิษ และการเกิดไฟไหม้ในบ่อขยะ เป็นต้น ในส่วนของการ

* อัศวิน ศาสณพิทักษ์ และ ศุภสุดา ปรีเปรมใจ. (2566). การศึกษาความเป็นมาและการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต่อการจัดการจัดการบ่อขยะมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(4), 127-139.

Akarawin Sasanapitak and Suppasuta Preepremjai. (2023). The Study of Background and People Movement in Case of Mahaphram Landfill, Bangban District, Phranakhon Si Ayutthaya Province. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 3(4), 127-139.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2023.38>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



เคลื่อนไหวของประชาชนพบว่า 1) ประชาชนรวมตัวกันแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อต่อต้านการ
สร้างบ่อขยะ 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร่วมมือกันเพื่อเจรจาทอรองกับรัฐบาล 3) การ
จัดเวทีแสดงความคิดเห็นโดยความร่วมมือกับภาควิชาการต่างๆ 4) การแสดงออกผ่าน
สื่อช่องทางต่างๆ รวมทั้งการจัดเวทีสาธารณะทั้งในและนอกพื้นที่

คำสำคัญ: การเคลื่อนไหวของประชาชน, บ่อขยะมหาพราหมณ์

Abstract

The article aims to study 1) The background and people movement in case of Mahaphram Landfill, Bangban, District Phranakhon Si Ayutthaya province. 2) To study the community's reactions and responses to the waste management situation at the Mahaphram Landfill, Bangban, District Phranakhon Si Ayutthaya province.

The research employed the qualitative research methods based on in-depth interviews and documentary research techniques. The study showed that these landfill was moved from the old landfill in 2014, during the government of the National Council for Peace and Order (NCPO). It make an impact on people in many areas such as rotten smell problem, air pollution problem, concerns about toxic contamination and, and fires in the landfill. In case of people movement, it was found that 1) people gathered to express symbolically against the construction of landfills 2) local governments have joined forces to negotiate with the government 3) organizing forums in cooperation with various academic networks and, 4) expression through various media channels including organizing public forum both inside and outside the area.

Keywords: People movement, Mahaphram Landfill

บทนำ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นพื้นที่เมืองหลวงเก่าของประเทศไทย และยังมี ความสำคัญเป็นพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์ของโลกได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเมืองมรดกโลก (World Heritage City) จากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งชาติแห่ง สหประชาชาติ หรือ UNESCO (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542) ภายใต้ชื่อ “นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองบริวาร” ทำให้สถานะของการ พัฒนาภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นไปในทิศทางบวก กล่าวคือมีนักท่องเที่ยวเข้ามา ท่องเที่ยวในจังหวัดแห่งนี้ราวปีละ 6 ล้านคน ซึ่งสร้างรายได้ให้กับการท่องเที่ยวของประเทศปี ละ 6,380 ล้านบาท (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565)

อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งของการพัฒนานั้น จังหวัดพระนครศรีอยุธยาก็พบ ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาขยะ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ของประชาชน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้ UNESCO ออกประกาศเตือนรัฐบาลไทยว่าหาไม่เร่งบริหารจัดการกับปัญหา ที่เกิดขึ้นนี้ อาจจะถดถอยพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจากการเป็นเมือง มรดกโลก (พรพรรณ โปร่งจิตร์, 2561) โดยอาจจะกล่าวได้ว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมและการจัดการ ขยะ นับเป็นประเด็นสำคัญที่อาจจะทำให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาถูกถดถอยจากการ เป็นเมืองมรดกโลก

อำเภอบางบาลเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีพัฒนาการทาง ประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยอยุธยา ในด้านภูมิศาสตร์ คลองบางบาล-มหาพราหมณ์ ด้าน ตะวันตกเฉียงเหนือ นอกเกาะเมืองอยุธยา เคยเป็นคลองใหญ่ในสมัยอยุธยาที่ใช้เป็นทางสัญจร และเดินทัพไปมา โดยเชื่อมกับแม่น้ำสายหลักก็คือ แม่น้ำน้อย และแม่น้ำเจ้าพระยา มีผู้คนอยู่ อาศัยตลอดสมัยอยุธยา ดังจะเห็นได้จากซากโบราณสถาน เช่นวัดร้าง ซากอาคาร ใบเสมา ที่ เป็นหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนอันสืบเนื่องกันมาตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงปัจจุบัน (มติชน ออนไลน์, 2560) ในด้านการปกครอง ภายหลังสมัยอยุธยา พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตแขวงรอบกรุง โดยในสมัยรัชกาลที่ 5 ภายหลังจากมีการปรับปรุงการปกครองในด้านต่าง ๆ ได้มีการประกาศ ออกโหนดให้ราษฎรอย่างต่อเนื่อง และได้มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ทำ ให้พื้นที่นี้ถูกแบ่งเขตการปกครองจากแขวงเสนาน้อยตอนเหนือกับแขวงเสนาใหญ่ตอน ตะวันออก เป็นอำเภอเสนาใน ซึ่งเป็นหนึ่งในอำเภอของท้องที่กรุงเก่า 11 อำเภอในสมัยนั้น (วรรณศิริ เดชะคุปต์ ปรีดี พิศภูมิวิถิ, 2554) จนกระทั่งเมื่อภายหลังการเปลี่ยนแปลงการ



ปกครอง 2475 ซึ่งมีการจัดระบบราชการใหม่ จึงได้จัดตั้งอำเภอเสนาใน เป็นอำเภอบางบาล เมื่อพ.ศ.2483 (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542)

พื้นที่อำเภอบางบาล จัดเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการปลูกข้าวอย่างกว้างขวาง รวมทั้งยังมีการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สำคัญคือการทำอิฐ และพื้นที่นี้ยังพบทรายจำนวนมากมหาศาลซึ่งถูกกระแสน้ำไหลมาทับถมเป็นเวลานาน จึงมีธุรกิจการทำบ่อทรายเป็นจำนวนมากจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ดังกล่าวนี้ ทำให้มีประชากรอยู่อาศัยหนาแน่นขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากการเกิดขึ้นของสุขาภิบาลมหาพราหมณ์ ในอำเภอบางบาลขึ้นเมื่อ พ.ศ.2534 (ราชกิจจานุเบกษา, 2534) โดยในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการประกาศโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน และเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่ตำบลมหาพราหมณ์ เพื่อการชลประทานและการสร้างทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3263 (ราชกิจจานุเบกษา, 2534) จะเห็นได้ว่าพื้นที่อำเภอบางบาลเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของจังหวัดมาโดยตลอด ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ต้องประสบปัญหานานานับประการ อัครวิทย์ ศาสนพิทักษ์ (2565) ได้สรุปภาพอนาคตที่อาจจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่แห่งนี้ โดยอาจจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) กิจกรรมภาคเกษตรกรรมอาจจะถูกแทนที่โดยกิจกรรมภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจบริการ

2) การจ้างงานในพื้นที่ลดน้อยลงเนื่องจากประชาชนในพื้นที่ออกไปประกอบอาชีพอื่นนอกพื้นที่

3) ปัญหามลพิษทวีความรุนแรงขึ้นและส่งผลกระทบโดยตรงกับสุขภาพอนามัยของคนในท้องถิ่น

4) คาดการณ์ว่าในระยะเวลาอีก 20 ปี ความเป็นเมืองอาจจะเข้ามาสู่พื้นที่แห่งนี้ จนไม่สามารถแยกออกได้ว่าพื้นที่นี้เคยมีสภาพความเป็นชุมชนชนบทมาก่อน

จากที่กล่าวมา จะพบว่าพื้นที่แห่งนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต จากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งหนึ่งในโครงการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างผลกระทบให้เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่อำเภอบางบาลมากที่สุดนั่นก็คือ การเกิดขึ้นของโครงการบ่อขยะมหาพราหมณ์ ดังนั้น บทความนี้จึงมีความมุ่งหวังเพื่อศึกษาความเป็นมาและการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต่อกรณีการจัดการบ่อขยะมหาพราหมณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของการจัดการบ่อขยะมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต่อกรณีการจัดการบ่อขยะมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากบุคคลที่ให้ข้อมูลหลัก ด้วยวิธีการวิจัยภาคสนามเพื่อสำรวจข้อมูลชุมชนจากผู้แทนภาคส่วนในชุมชนที่หลากหลาย (Multi-Stakeholder) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย 1) ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ผู้แทนจากผู้นำชุมชน กำนันและผู้ใหญ่บ้าน และ 3) ผู้แทนจากองค์กรภาคประชาสังคม โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลทั่วไป และกำหนดข้อคำถามสำคัญในงานวิจัย นอกจากนี้ยังมีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ตำบลมหาพราหมณ์ และนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัย

1) ความเป็นมาของการจัดการบ่อขยะมหาพราหมณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในอดีตนั้นพื้นที่บ่อขยะที่รองรับปริมาณขยะของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านป้อมในอำเภพระนครศรีอยุธยา มีขนาดพื้นที่ 30 ไร่โดยเริ่มใช้งานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 โดยมีลักษณะเทขยะกองกับพื้นโดยตรง (Open Dumping) ไม่มีการควบคุมปริมาณและระบบการระบายของเสีย รวมทั้งการจัดการสารปนเปื้อนที่อาจจะทำให้เกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อมได้ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี และศุภวรรณ ภิรมย์ทอง, 2558) จนในที่สุดบ่อขยะแห่งนี้ได้ขยายปริมาณจนเกินกว่าศักยภาพของพื้นที่ที่จะรับไว้ กล่าวกันว่าปริมาณขยะในพื้นที่แห่งนี้มีลักษณะเป็นภูเขาที่มีความสูงเท่ากับตึก 3 ชั้น ประชาชนกลุ่มแรกที่ได้รับผลกระทบจากบ่อขยะแห่งนี้คือกลุ่มประชาชน “หมู่บ้านคิดถึง” ซึ่งเป็นหมู่บ้านจัดสรรบริเวณใกล้เคียงบ่อขยะแห่งนี้ ประชาชนกลุ่มนี้ประสบปัญหาที่เป็นผลมาจากบ่อขยะแห่งนี้ ทั้งปัญหามลพิษทางกลิ่นที่เกิด



จากสิ่งเน่าเสีย ปัญหาสุขอนามัย และที่รุนแรงที่สุดคือการเกิดไฟไหม้ในพื้นที่บ่อขยะ โดยเกิดขึ้นในวันที่ 3 พฤษภาคม 2557 โดยเพลิงไหม้เกิดขึ้นในบริเวณกลางบ่อขยะรวมทั้งมีทางเข้าออกเพียงทางเดียว จึงทำให้เพลิงไหม้ขยายตัวอย่างรวดเร็วและควบคุมได้ยาก ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงราว 4 ชุมชนต้องอพยพออกจากพื้นที่

ในเวลาต่อมา วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2557 ในรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และเป็นหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการขยะและของเสียอันตราย จึงได้มีมติอนุมัติให้กระทรวงมหาดไทย ออกแผนพัฒนา “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทางนโยบายประชารัฐภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย โดยสนับสนุนให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นหนึ่งในจังหวัดนำร่องของการแก้ไขปัญหาขยะ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาวิกฤตขยะมูลฝอยตกค้างสะสม และปัญหากำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องของจังหวัดเป็นการเร่งด่วนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศด้วยการรัฐประหารในขณะนั้น ได้จัดหาพื้นที่ที่จะเป็นบ่อขยะแห่งใหม่ โดยเลือกเอาพื้นที่ราชพัสดุบริเวณฝั่งตรงข้ามพื้นที่บ่อขยะเดิม (บ้านป้อม) ซึ่งมีขนาด 372 ไร่ 2 งาน 29 ตารางวา รองรับปริมาณขยะได้วันละ 540 ตัน โดยอยู่ในพื้นที่ตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาจัดสร้างเป็นบ่อขยะแห่งใหม่ โดยอยู่ห่างจากบ่อขยะแห่งเดิมประมาณ 5 กิโลเมตร และกำหนดนโยบายการพัฒนาในอนาคตให้พื้นที่ดังกล่าว เป็นศูนย์จัดการขยะมูลฝอยต้นแบบจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งโครงการสร้างโรงผลิตกระแสไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงขยะอีกโครงการด้วย พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ราชพัสดุซึ่งเป็นบ่อสำหรับทิ้งของโรงงานสุราเดิม ในพื้นที่เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาได้นำมาทิ้งส่วแล้ว จึงทำให้ลักษณะของพื้นที่เป็นบ่อโพงเหมาะต่อการนำขยะมาถม หน่วยงานภาครัฐและภาคท้องถิ่นเริ่มขนย้ายขยะจากบ่อขยะเดิมบ้านป้อม ไปถมในพื้นที่บ่อขยะใหม่มหาพราหมณ์ซึ่งอยู่บริเวณฝั่งตรงกันข้าม ส่วนบ่อขยะเดิมก็ยังคงพบเห็นร่องรอยการเป็นพื้นที่ทิ้งขยะอยู่ในปัจจุบัน

ในระยะเริ่มแรกของการก่อสร้างในพื้นที่บ่อขยะ ภาครัฐได้วาดภาพอนาคตในชุมชนใกล้เคียงว่า จะพัฒนาพื้นที่บ่อขยะแห่งนี้ให้เป็นศูนย์จัดการขยะต้นแบบจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นต้นแบบแห่งการจัดการกับปัญหาขยะแบบครบวงจร อย่างไรก็ตาม

ผลที่ตามมากลับไม่ได้เป็นไปอย่างที่คิดไว้ กล่าวคือตลอดระยะเวลาของการเกิดขึ้นของบ่อขยะแห่งนี้ สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่ตลอดเวลา ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบได้แก่ ปัญหากลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ ปัญหาสุขอนามัยที่เกิดจากการปนเปื้อนของสารพิษจากขยะ และปัญหาไฟไหม้จากบ่อขยะ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจปัญหาขยะที่กลายเป็นข่าวของมูลนิธิบูรณะนิเวศ (อ้างถึงใน ThaiPublica, 2557) โดยพบว่า ในปีพ.ศ.2557 มีเหตุการณ์ไฟไหม้บ่อขยะที่เกิดขึ้นในประเทศไทยรวม 15 ครั้ง และประเทศไทยยังมีปัญหาขยะอื่นๆ เช่น บ่อขยะส่งกลิ่นเหม็นรบกวนชุมชน น้ำจากบ่อขยะไหลลงแหล่งน้ำสาธารณะ การลอบทิ้งขยะ ทั้งขยะทั่วไปและกากอุตสาหกรรมในที่ดินสาธารณะและที่ดินส่วนตัว เป็นต้น

ราวต้นปี พ.ศ.2560 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนในกรณีบ่อขยะมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เริ่มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเกิดความรุนแรงของกลิ่นจากบ่อขยะส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นเป็นวงกว้าง และมีความวิตกกังวลว่าจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น หรืออาจทำให้เกิดผลเสียจากการปนเปื้อนของมลพิษจากบ่อขยะสู่พื้นที่ชุมชน ในขณะที่ภาคสื่อสารมวลชนที่ดำเนินการอยู่ในขณะนั้น ยังไม่สามารถนำเสนอข้อมูลความเดือดร้อนของประชาชนได้มากนัก เนื่องจากอยู่ในช่วงการบริหารงานของรัฐบาล คสช. ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมสื่ออย่างเด็ดขาด ในเวลานั้น นายสนธิ คชวัฒน์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ชมรมนักวิชาการสิ่งแวดล้อมไทย และเลขาธิการสมาคมอนามัยสิ่งแวดล้อมไทย ได้แสดงความวิตกกังวลต่อความรุนแรงของบ่อขยะมหาพราหมณ์ ในกรณีที่เกิดน้ำท่วมในพื้นที่อาจมีความเสี่ยงต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนใกล้เคียง กล่าวคือ หากเกิดน้ำท่วมหรือฝนตกหนักในพื้นที่บ่อขยะ จะทำให้เกิดน้ำชะกากขยะที่มีเชื้อโรค สารอินทรีย์ โลหะหนัก และสารพิษ ในปริมาณสูง ซึ่งมีอันตรายมากต่อการอุปโภคบริโภคน้ำของประชาชน

ในช่วงปี พ.ศ.2564 เกิดสถานการณ์น้ำท่วมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีข้อกังวลว่าน้ำอาจจะท่วมไปถึงพื้นที่บ่อขยะแห่งนี้ โดยหากเกิดขึ้นจริงก็จะมีโอกาสสูงที่จะทำให้เกิดการรั่วไหลของสารพิษจากบ่อขยะลงสู่ชุมชนใกล้เคียงได้ ต่อเนื่องมาจนถึงปีพ.ศ. 2565 อำเภอบางบาล 13 จาก 16 อำเภอ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้เกิดสถานการณ์น้ำท่วม จนในที่สุดต้องประกาศให้เป็นเขตพื้นที่ภัยพิบัติใน 9 อำเภอ โดยหนึ่งในพื้นที่นั้นคืออำเภอบางบาล ซึ่งเป็น



พื้นที่ตั้งของบ่อขยะมหาพราหมณ์ ดังนั้น จากสถานการณ์ดังกล่าวยิ่งทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความวิตกกังวลว่าอาจมีความเป็นไปได้ที่น้ำอาจจะเข้ามาท่วมในพื้นที่บ่อขยะ ซึ่งทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารพิษสารเคมี และสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ และก่อให้เกิดอันตรายต่อแหล่งน้ำที่ประชาชนนำมาอุปโภคและบริโภค

ยิ่งไปกว่านั้น ในวันที่ 25 เมษายน 2566 เกิดเหตุไฟไหม้บ่อขยะดังกล่าวเป็นเวลาติดต่อกัน 5 วัน เนื่องจากการสะสมของก๊าซมีเทนในบ่อขยะทำให้บ่อขยะมีอุณหภูมิที่สูงขึ้น และเกิดไฟไหม้ในบ่อขยะเป็นพื้นที่ 70 ไร่ ส่งผลกระทบโดยตรงกับประชาชนใน 6 ตำบลพื้นที่ใกล้เคียง และมีประชาชนมากกว่า 700 คน ที่ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงเวลาดังกล่าว ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ตรวจพบค่าฝุ่นละออง PM 2.5 เกินค่ามาตรฐาน ซึ่งเป็นอันตรายโดยตรงต่อประชาชนในพื้นที่ โดยคาดว่าหนึ่งในสาเหตุของปัญหาดังกล่าว มีสาเหตุมาจากการเกิดไฟไหม้ของบ่อขยะมหาพราหมณ์ (ประชาชาติธุรกิจ ,2566)

2) การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต่อกรณีการจัดการบ่อขยะมหาพราหมณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เนื่องจากการดำเนินการสร้างบ่อขยะตำบลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการดำเนินการของรัฐบาลที่มาจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งได้ใช้อำนาจตามมาตรา 44 ในการดำเนินการจัดสร้างบ่อขยะดังกล่าว ซึ่งการดำเนินการในเริ่มแรกนั้นมิได้มีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น การจัดประชาคม หรือกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคท้องถิ่นแต่อย่างใด ทำให้เกิดกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อเรียกร้องให้เกิดกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐจากประชาชนในพื้นที่

เมื่อเกิดบ่อขยะขนาดใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่ท้องถิ่น ผู้ที่ได้รับผลกระทบหลักอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือประชาชนในท้องถิ่น โดยกลุ่มประชาชนในพื้นที่ได้พัฒนาและก่อตัวเป็นเครือข่ายชุมชนเพื่อเรียกร้องสิทธิ จากผลกระทบที่ได้รับจากการเกิดขึ้นของบ่อขยะแห่งนี้ โดยการต่อต้านหรือการเรียกร้องสิทธิที่ได้รับผลกระทบมีดังต่อไปนี้

1) เกิดการรวมตัวกันต่อต้านการสร้างบ่อขยะ โดยประชาชนท้องถิ่นส่วนหนึ่งร่วมกันแต่งชุดดำเพื่อไว้อาลัยให้กับชุมชนตนเอง และแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความไม่เห็นด้วยกับการสร้างบ่อขยะแห่งนี้



2) เกิดการรวมตัวกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อให้เกิดการเจรจาต่อรองกับรัฐบาล

3) แกนนำชาวบ้านเริ่มแสวงหาภาคีเครือข่ายภาควิชาการ โดยได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีในการให้ความช่วยเหลือจากเทคโนโลยี และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่ให้การช่วยเหลือด้านการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น

4) มีการชุมนุมเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับการสร้างบ่อขยะแห่งนี้ โดยผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ รวมทั้งการจัดเวทีสาธารณะทั้งและพื้นที่และนอกพื้นที่

อภิปรายผล

ปัญหาขยะ นับว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกจังหวัด โดยหน่วยทางปกครองที่ในระดับท้องที่และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีกระบวนการจัดการกับปัญหาขยะด้วยกันทั้งสิ้น ตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 – 2564) ที่ผ่านมา ซึ่งแผนแม่บทดังกล่าว เป็นการจัดทำแผนการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของจังหวัดในภาพรวม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ เพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีกรอบแนวคิดหลักตามหลักการ 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) เพื่อให้เกิดการใช้น้อย การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ การกำจัดขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายแบบศูนย์รวม และการแปรรูปผลิตพลังงาน รวมถึงความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2559) โดยขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้หนึ่งในวิธีการจัดการกับปัญหา คือ การจัดสร้างบ่อขยะ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อให้กับประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงพื้นที่บ่อขยะอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ดังกรณีของบ่อขยะมหาพราหมณ์ ซึ่งเป็นอีกกรณีศึกษาหนึ่งที่มีการจัดสร้างโดยใช้อำนาจของภาครัฐในการดำเนินการ

แน่นอนว่าคงไม่มีใครอยากตื่นขึ้นมาแล้วพบว่ามีกองขยะขนาดใหญ่อยู่บริเวณหน้าบ้าน เช่นเดียวกับประชาชนในอำเภอบางบาล ซึ่งได้แสดงความไม่เห็นด้วยในการจัดสร้างบ่อขยะแห่งนี้ โดยมีการแสดงออกและรวมตัวกันในหลายวิธี เช่น การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์โดยการแต่ง



ชุดคำ การประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง การแสวงหาเครือข่ายด้านวิชาการเพื่อเข้ามาช่วยเหลือและบรรเทาปัญหาในท้องถิ่น และการชุมนุมในเวทีสาธารณะต่างๆ

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ในปัจจุบันประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงบ่อขยะเริ่มยอมรับว่า ในอนาคตต่อไปจากนี้คงไม่สามารถย้ายบ่อขยะแห่งนี้ออกไปจากพื้นที่ได้ โดยประชาชนต้องการการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นกรณีพิเศษ เช่น

1. ความช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรม เช่น การชดเชยหรือสวัสดิการทางสังคม เป็นต้น
2. ความช่วยเหลือทางกิจกรรมสาธารณสุขเชิงรุก เช่น การตรวจสุขภาพพิเศษ การจัดอนามัยในชุมชน เป็นต้น
3. การสร้างมาตรฐานความปลอดภัยในพื้นที่บ่อขยะ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าบ่อขยะจะไม่มีมลพิษปนเปื้อนสารพิษที่อาจจะเป็นอันตรายกับประชาชนได้
4. การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ โดยเป็นความรู้ด้านสุขอนามัยที่ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงบ่อขยะจำเป็นต้องรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมหรือการดำเนินงานของภาครัฐที่จะเกิดขึ้นกับบ่อขยะแห่งนี้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

หากเปรียบเทียบจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เมืองกรุงเก่า) เป็นกรุงเทพมหานคร (เมืองหลวงปัจจุบัน) จะเห็นได้ว่าอำเภอบางบาลก็อาจจะเปรียบเสมือนเขตปริมณฑลซึ่งเป็นจังหวัดรอบกรุงเทพฯ ที่บ่อยครั้งต้องแบกรับปัญหาและผลกระทบไว้ในพื้นที่ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ในเขตเมืองหลวง ดังนั้น จะเห็นได้ว่านโยบายของรัฐในการพัฒนาพื้นที่หนึ่ง อาจส่งผลกระทบต่ออีกพื้นที่หนึ่งก็เป็นได้ ซึ่งนอกเหนือจากหน่วยงานภาครัฐที่จะต้องจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นแล้ว อาจจะต้องอาศัยความร่วมมือของภาคประชาชนประกอบด้วย โดยการผลักดันให้สังคมเป็นหุ้นส่วนของภาครัฐจะมีผลสำคัญต่อการช่วยจัดบริการสาธารณะ หรือมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ทั้งนี้การขับเคลื่อนสังคมให้เกิดการเป็นหุ้นส่วนภาครัฐได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมต้องมีกลไกการตรวจสอบความรับผิดชอบในการทำงานของภาครัฐโดยภาคประชาชน



จะเห็นได้ว่ากลไกการตรวจสอบอำนาจของรัฐของประชาชนในอำเภอบางบาล ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่การเกิดขึ้นของโครงการบ่อขยะ เรื่อยมาจนถึงความกังวลใจเกี่ยวกับน้ำอาจจะท่วมบ่อขยะ และกรณีไฟฟ้าบ่อขยะ ซึ่งในทุกช่วงระยะได้มีการขับเคลื่อนกลไกการตรวจสอบอำนาจของรัฐด้วยการจัดเวทีสาธารณะ การยื่นข้อเสนอมหรือข้อร้องเรียนให้กับหน่วยงานภาครัฐ และการจัดงานเสวนาหาทางออก ซึ่งสิ่งที่น่าสนใจของกรณีศึกษานี้คือ มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้มีความสำคัญและส่งผลกระทบกับประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่น และต้องสร้างการมีส่วนร่วมในภาคประชาชนท้องถิ่น

ผลของการขับเคลื่อนของภาคประชาชนดังกล่าว แม้ว่าจะไม่สามารถย้ายบ่อขยะแห่งนี้
ออกไปนอกพื้นที่ได้ แต่สิ่งที่ได้รับกลับมาจากกระบวนการขับเคลื่อนของภาคประชาชนใน
ท้องถิ่นแห่งนี้คือ เกิดความสามัคคีของคนในท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อันเนื่องจากการ
ได้รับผลกระทบร่วมกัน ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกันภายในท้องถิ่น นอกจากนี้ ผลของการ
ขับเคลื่อนของภาคประชาชนนอกเหนือจากความสามัคคีในท้องถิ่นแล้ว กลไกการขับเคลื่อน
ของภาคประชาชนยังเป็นส่วนสำคัญ ในการเรียกร้องให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตของ
ประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น ซึ่งมาในรูปแบบสวัสดิการ หรือการช่วยเหลือที่ภาครัฐมอบให้องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้การช่วยเหลือ

ท้ายสุดนี้ จะเห็นได้ว่ากลไกการตรวจสอบการดำเนินการของภาครัฐโดยประชาชนจากกรณีศึกษาดังกล่าวนี้นี้ เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยใช้วิธีการแบบดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นการจัดเสวนา การร่วมหารือ ซึ่งในปัจจุบันมีวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมหรือการขับเคลื่อนของประชาชน โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ซึ่งมีศักยภาพในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อีกช่องทางหนึ่ง



เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ.2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 9 ก. แผนผังแนบท้าย (19 มกราคม 2560).
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 -2564). (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: แอคทีฟพริ้นท์.
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2565). รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะ มูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ.2565.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุฯ. (2542). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานคร: มปท., 17-18, 56.
- นันทิยา หินนันท บวรวิทย์ เป็รื่องวงศ์ และสุวิทย์ นิ่มน้อย. (2558). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมดูแลบ่อขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 12(2), 182-193.
- ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งสุขาภิบาลมหาพราหมณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2534. (2534, 7 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 188 ตอนที่ 177. 37.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2566). ไฟไหม้บ่อขยะ ต.มหาพราหมณ์ อ.บางบาล เหตุค่าฝุ่น PM 2.5 อยุธยาเกินมาตรฐาน. เรียกใช้เมื่อ 28 เมษายน 2566 จาก <https://www.prachachat.net/economy/news-1276163>
- พรพรรณ โปร่งจิตร์. (2561). นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองบริวาร: การถอดถอนจากการเป็นมรดกโลก. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 21(1), 148 - 158.
- พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ พ.ศ.2534. (2534. ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่ม 108 ตอนที่ 170 หน้า 11 (27 กันยายน 2534).



- ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ. (2563). คู่มือการบริหารจัดการขยะแบบ “พลเมืองยุคใหม่ ชุมชนไร้ถัง”. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- มติชนออนไลน์. (2560). คลองบางบาล คือแม่น้ำเจ้าพระยา (สายเดิม) และคลองมหาพราหมณ์ อ.บางบาล ออยุธยา. เรียกใช้เมื่อ 24 กรกฎาคม 2566 จาก http://www.mathichn.co.th/prachachuen/news_513203.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี และศุภวรรณ ภิรมย์ทอง. (2558). การจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, 8(2), 7-29.
- วงศ์วรรณ บุญวัฒน์. (2562). การนำนโยบายการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไปปฏิบัติ. ใน ปริญญาณีพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณสิริ เตชะคุปต์ และปรีดีพิศ ภูมิวิถี. (2554). กรุงเก่าเล่าเรื่อง. (พิมพ์ครั้งแรก). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน. 132.
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2558). มาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม. 11(2), 76-89.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). รายงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2565. สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- อัครวินท์ ศาสนพิทักษ์. (2565). ฉากทัศน์ชุมชนเทศบาลตำบลมหาพราหมณ์อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา : มุมมองจากหลากหลายภาคส่วนในท้องถิ่น. วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา, 14(1), 117-126.
- ThaiPublica. (2557). กรณีบ่อขยะ “แพรกษา” สู่วาระแห่งชาติการจัดการขยะของประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 30 มิถุนายน 2566 ใน <https://thaipublica.org/2014/08/praksa-1/>.

สถานภาพของความรู้เรื่อง “ประชาธิปไตยไทย”

ระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2564*

THE BODY OF KNOWLEDGE FOR THAI DEMOCRACY DURING 2006 – 2021

ทวีป มหาสิงห์

Taweep Mahasingh

มหาวิทยาลัยพะเยา

University of Phayao, Thailand

Corresponding author E-mail: Taweep.ma@up.ac.th

Received 21 July 2023; Revised 7 August 2023; Accepted 25 August 2023

บทคัดย่อ

ประชาธิปไตยไทยเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 แต่ยังคงพบว่ามีความไม่มั่นคง พบว่าระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2564 ที่มีการรัฐประหารเกิดขึ้นถึง 2 ครั้ง งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจงานการศึกษา งานวิจัย งานเขียนเชิงวิชาการเกี่ยวกับประชาธิปไตยไทยระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2564 รวมถึงประเมินสถานภาพของงานเขียนเหล่านี้ ด้วยวิธีการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร โดยจำกัดขอบเขตของเอกสารที่ถูกเผยแพร่เป็นภาษาไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2564 จากการศึกษาพบกลุ่มงานเขียนที่สามารถจัดประเภทออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มงานเขียนเกี่ยวกับพัฒนาการของการเมืองไทย กลุ่มงานเขียนเกี่ยวกับระบอบการปกครองและสถาบันการเมือง และกลุ่มสุดท้ายงานเขียนเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยงานเขียนเหล่านี้ได้ฉายภาพให้เห็นว่า ความผันผวนและการปรับตัวของระบบของการเมืองไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2564 เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นผลมา

* ทวีป มหาสิงห์. (2566). สถานภาพของความรู้เรื่อง “ประชาธิปไตยไทย” ระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2564. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย, 3(4), 140-157.

Taweep Mahasingh. (2023). The Body of Knowledge for Thai Democracy During 2006 – 2021. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University. 3(4), 140-157.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2023.39>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>



จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 แม้ว่าในช่วง 15 ปีนี้ประชาธิปไตยจะมีลักษณะของการถดถอย แต่ความล้มเหลวเหล่านี้กลับมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ประชาธิปไตยไทยมีความเข้มข้นมากขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ: งานเขียนเกี่ยวกับประชาธิปไตย, พัฒนาการการเมืองไทย, ระบอบ, สถาบันการเมือง, การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

Abstract

Thailand is uncertain democracy although it was started since 1932. There are 2 coups during 2006 - 2021. This research aimed to survey and assess Thai democratic literature during 2006 - 2021. Documentary research was carried out as the methodology. The findings revealed that there are three groups of Thai democratic literature: development of Thai politics, the regime and political institution, and political movement and political change. This literature project the unconsolidated Thai democracy during 2006 - 2021: 2 coups and 6 governments. Moreover, this is the Thai political change as a result of the economy and social has changed since 1997. Although Thai democracy has been recession for 15 years, it will make radical democracy in Thailand.

Keywords: Democratic Literature, Development of Thai Politics, Regime, Political Institution, Political Change

บทนำ

สถานการณ์ประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน หลังการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 แม้จะมีการเลือกตั้งเกิดขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 แต่กลับพบว่ามิมีรัฐบาลที่นายกรัฐมนตรีไม่ได้เป็น ส.ส. ขณะที่รูปแบบการปกครองถูกมองว่ามีลักษณะระบอบกึ่งทาง (hybrid regime) หากนับตั้งแต่เหตุการณ์รัฐประหารตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557 แล้ว



นั้น นับว่าเป็นการรัฐประหารที่เกิดขึ้นใกล้เคียงกันโดยใช้ระยะเวลาเพียง 8 ปี ขณะที่ก่อนหน้านี้การเมืองไทยได้ห่างหายจากการรัฐประหารมาแล้วถึง 15 ปี จากปรากฏการณ์ของประชาธิปไตยไทยที่ได้กล่าวถึงข้างต้น โดยเฉพาะการถอยออกจากประชาธิปไตย งานวิจัยนี้จึงมุ่งให้ความสนใจกับประชาธิปไตยไทยในด้านการเป็นองค์ความรู้ชนิดหนึ่งในสังคม ซึ่งมีบทบาทและความสำคัญในฐานะของการผลิตสร้างภาพฉายของความเข้าใจต่อประชาธิปไตยไทยให้เกิดขึ้น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีคำถามที่เกิดขึ้นว่า “สถานะขององค์ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยไทยนับตั้งแต่การรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 - 2564 เป็นอย่างไร”

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสำรวจงานศึกษา งานวิจัย งานเขียนเชิงวิชาการเกี่ยวกับประชาธิปไตยไทยระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2564
2. เพื่อประเมินสถานภาพของงานศึกษา งานวิจัย งานเขียนเชิงวิชาการเกี่ยวกับประชาธิปไตยไทยระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2564

กรอบแนวคิดการวิจัย

พจนานุกรม Oxford concise dictionary of politics & international relations (2018) ให้คำนิยามประชาธิปไตยว่า การปกครองโดยประชาชน (rule by the people) โดยมักจะเชื่อมโยงกับการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ และพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (น. 656) นิยามว่า ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ สำหรับการจัดประเภทของประชาธิปไตย William Ebenstein (1973) ได้จัดประเภทของประชาธิปไตยไว้ 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรกประชาธิปไตยในฐานะสิ่งที่เป็นวิถีชีวิต ซึ่งเป็นลักษณะของประชาธิปไตยที่ผสมผสานอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คนทั้งสอตแทรกอยู่ในพฤติกรรมและวิถีคิด และประเภทที่สองประชาธิปไตยในฐานะเป็นระเบียบทางการเมือง โดยถือว่าการปกครองที่นับได้ว่าประชาชนอยู่ในฐานะของผู้มีวุฒิภาวะสามารถเลือกตัวแทนของตนได้อย่างเสรี V. O. Key, Jr. (1967) ได้ขยายความถึงสถาบันการเมืองว่า สถาบันการเมืองที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่ของประชาธิปไตยได้แก่ รัฐบาล กลไกของรัฐและระบบราชการ กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง สถาบันการเลือกตั้ง ดังนั้นงานวิจัยนี้ได้สร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยออกเป็นสองประเภท ได้แก่ ประชาธิปไตยในฐานะเป็นระเบียบ



ทางการเมือง ซึ่งแสดงออกผ่านระบอบการปกครองและสถาบันทางการเมือง และประชาธิปไตยในฐานะสิ่งที่เป็นวิถีชีวิต ซึ่งแสดงออกผ่านทางวิถีชีวิต การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้คือการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสารเกี่ยวกับงานศึกษา งานวิจัย และงานเขียนเชิงวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยไทยตามกรอบข้างต้น โดยขอบเขตจะเป็นเอกสารภาษาไทยที่กล่าวถึงเหตุการณ์ทางการเมืองและประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในระหว่างวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 – 19 กันยายน พ.ศ. 2564 และถูกเผยแพร่เป็นภาษาไทยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยจะเรียบเรียงผลการวิเคราะห์และการอภิปรายโดยใช้วิธีการพรรณนา (Description)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นใหญ่ประกอบไปด้วย เหตุการณ์การเมืองไทย ในช่วง พ.ศ. 2549 – 2564 งานเขียนเกี่ยวกับพัฒนาการของการเมืองไทย งานเขียนเกี่ยวกับระบอบและสถาบันการเมือง และงานเขียนเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย

1.การเมืองไทยในช่วง พ.ศ. 2549 – 2564

การเมืองไทยในช่วง 15 ปีนี้พบกับความผันผวนและไร้เสถียรภาพอย่างมาก กล่าวคือ เกิดการรัฐประหารรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยการนำของพลเอกสนธิ บุญรัตกิ้นและมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 พร้อมกับประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 และรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2550 พร้อมกับแต่งตั้งพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญได้มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคพลังประชาชนชนะการเลือกตั้ง เกิดการตั้งรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ได้ และรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ตามมา จนกระทั่งศาลรัฐธรรมนูญมีมติตัดสินยุบพรรค



พลังประชาชน จึงมีการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาอีกครั้งแต่เป็นการย้ายเข้าในการจัดตั้งรัฐบาลโดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์

หลังจากนั้นรัฐบาลอภิสิทธิ์ได้ประกาศยุบสภาในวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 และจัดการเลือกตั้งในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้งและนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จนกระทั่งรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรจากปัญหาการเสนอร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องมาจากการชุมนุมทางการเมืองหรือเรียกว่าเป็น พ.ร.บ.ฉบับสุดท้าย โดยจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 แต่ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งได้ ทำให้ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เกิดความตึงเครียดเพิ่มมากขึ้น ต่อมาในวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก รวมถึงเปิดการเจรจาโดยแกนนำทั้งสองฝ่าย จนกระทั่งวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ได้ประกาศยึดอำนาจในนามของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยกเลิกรัฐธรรมนูญ และประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 และพ.ศ. 2560 พร้อมกับมีการประกาศให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ผลการเลือกตั้งพรรคพลังประชาชนได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หลังการเลือกตั้งยังมีการเคลื่อนไหวต่อต้านจากกลุ่มต่าง ๆ เนื่องจากถูกมองว่าเป็นรัฐบาลที่ขาดความชอบธรรมและมีความต่อเนื่องจากของกลุ่มรัฐประหาร

2.งานเขียนเกี่ยวกับพัฒนาการของการเมืองไทย

2.1 การรัฐประหาร พ.ศ. 2549

งานเขียนในส่วนนี้มีการอธิบายพัฒนาการของประชาธิปไตย โดยอาศัยแนวทางการศึกษาแบบประวัติศาสตร์ เริ่มจากงานเขียนของสุธาชัย ยิ้มประเสริฐได้อธิบายสถานะทางประวัติศาสตร์ของการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ในงานเขียนชื่อเดียวกันนี้ โดยชี้ให้เห็นว่าการรัฐประหารครั้งนี้เป็นสิ่งที่ทำให้การเมืองไทยถอยหลัง ขณะที่รัฐประหารกับการเมืองไทยได้เกิดขึ้นมาแล้ว 11 ครั้ง (นับถึงรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549-ผู้วิจัย) ขณะที่เพียงรัฐประหารเดียวที่ถือเป็นกระบวนการก้าวหน้าที่จะช่วยให้ระบอบประชาธิปไตยดำเนินต่อไปได้คือ รัฐประหาร 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476 สำหรับรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 นั้นสุธาชัยประเมินว่าเป็นการถอยหลังเข้าคลอง ขณะเดียวกันเกษียร เตชะพีระได้อธิบายลักษณะและพัฒนาการของรัฐประหาร พ.ศ. 2549 ไว้ในงานที่ชื่อ “รัฐประหารกับ

ประชาธิปไตยไทย” ว่ารัฐประหารเป็นของคู่กับการเมืองไทย โดยพยายามรักษาสິงที่เรียกว่า “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ซึ่งรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 นั้นเพื่อต้องการยุติระบอบทักษิณ นอกจากนี้ในประเด็นเรื่องของการระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เกษียร ยังได้อธิบายไว้ในงานเขียนเรื่อง “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข: ที่มาและที่ไป” เช่นกันว่าการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ได้สะท้อนวิถี “ใหม่” ทางการเมืองที่ชนชั้นนำเดิมปรองดองกับประชาธิปไตยในกระบวนการรับมือกับการท้าทายจากระบอบทักษิณ เพื่อรักษาระบอบเดิมให้คงไว้

ส่วนธงชัย วินิจจะกุลในงานที่ชื่อว่า “ข้ามไม่พ้นประชาธิปไตยแบบหลัง 14 ตุลา: ประชาธิปไตยแบบใสสะอาดของอภิชนกับการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549” และพิชญ์ พงษ์สวัสดิ์เรื่อง “การรัฐประหาร รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 คือการทำให้พลเมืองกลายเป็นไพร่” ได้ประเมินเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ว่าเป็นผลมาจากการมองการเมืองในเรื่องของคนดีอันเป็นผลมาจากพัฒนาการของการเมืองไทยก่อนหน้านี้ นั้น กล่าวคือธงชัยมองว่าสาระสำคัญของประชาธิปไตยไทยหลัง 14 ตุลาคืออำนาจของประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีความสะอาดสุจริต โดยถือว่าเรื่องของความสะอาดสุจริตกับอำนาจของประชาชนเป็นเรื่องเดียวกัน หรือเรียกว่า “ประชาธิปไตยใสสะอาด” ส่วนพิชญ์ พงษ์สวัสดิ์กล่าวถึงลักษณะของระบอบการเมืองที่เกิดขึ้นจากการรัฐประหารในครั้งนี้ว่าเป็น “การเมืองสมานพันธ์แบบเทวดาในฐานะระบอบการเมืองภายหลังการรัฐประหาร” โดยที่ “ปฏิบัติการทางอำนาจที่สำคัญภายหลังรัฐประหารเกิดขึ้นผ่านกระบวนการ “สร้างคนดีภายใต้กฎที่เลว” และภายใต้กระบวนการประสานผลประโยชน์ (power assimilation) อันเป็นหัวใจในการแสวงหาความร่วมมือระหว่างรัฐกับกลุ่มพลังสำคัญในทางการเมือง” (น. 82)

2.2 ความขัดแย้งและการรัฐประหาร 2557

งานเขียนของจิราภรณ์ คำจันทร์เรื่อง “ประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่น” สรุปลักษณะของประชาธิปไตยไทยได้ว่า การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยของไทยนั้นมีลักษณะที่ในบางครั้งเกิดขึ้นจากชนชั้นนำและในบางครั้งเกิดจากมวลชน ขณะที่กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญนั้นมักถูกรอบงำจากชนชั้นนำ แต่ก็ยังพบบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเคลื่อนไหวใหญ่ ๆ ทางการเมือง ส่วนบทบาทของทหารในการเมืองไทยก็พบว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดรัฐประหารและทำให้เกิดกระบวนการออกจากประชาธิปไตยอยู่เสมอ และสุดท้ายรัฐธรรมนูญ



ฉบับปี พ.ศ. 2560 ยังพบปัญหาในเรื่องของการเป็นรัฐธรรมนูญที่เห็นพ้องต้องกันและปัญหาในเรื่องของการออกแบบสถาบันการเมืองที่ยังขาดหลักการเชื่อมโยงกับประชาชนซึ่งมีแนวโน้มว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังไม่สามารถสร้างความมั่นคงให้ประชาธิปไตยไทยได้

เสกสรรค์ ประเสริฐกุลได้ทำความเข้าใจปัญหาของประชาธิปไตยไทยในงานเรื่อง “ประชาธิปไตยสยามยุค: แง่คิดเกี่ยวกับความขัดแย้งและพัฒนาการของระบอบการเมืองในประเทศไทย” ว่าความวุ่นวายทางการเมืองจากการเคลื่อนไหวของมวลชนและการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 และ 2557 รวมทั้งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 นั้น เริ่มมีการกลับมาของชนชั้นนำภาครัฐที่มีเจตจำนงที่จะอยู่ยาวโดยผ่านการเมืองระบบรัฐสภา ซึ่งฝ่ายตนเองออกแบบอย่างได้เปรียบ ขณะเดียวกันเอนก เหล่าธรรมทัศน์เสนอมุมมองประชาธิปไตยไทยในอีกด้านหนึ่งจากงานเรื่อง “เค้าโครงความคิดพินิจประชาธิปไตยไทย” ว่า “เราควรใช้ความเป็นจริงและพลังที่เป็นจริงของสังคมมาพิจารณาการเมืองไทยโดยไม่ยึดติดกับทฤษฎีมากเกินไป” (น. 169) ดังนั้นประชาธิปไตยที่จะประสบความสำเร็จได้ต้องขึ้นอยู่กับเนื้อหาของสังคม วัฒนธรรมของคนในประเทศที่ออกแบบประชาธิปไตยให้มีความสอดคล้องกับคูลกำลังและคูลทางวัฒนธรรมที่เป็นจริงของประเทศ

ขณะที่เกษียร เตชะพีระทำความเข้าใจระบอบที่เกิดขึ้นจากการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 ในงาน “ความขัดแย้งทางชนชั้นกับการเมืองมวลชนรอยัลลิสต์ ความย้อนแย้งของกระบวนการสร้างประชาธิปไตยกับพระราชอำนาจนำในสังคม” โดยแสดงให้เห็นจากมุมมองประวัติศาสตร์เปรียบเทียบว่า ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดจากทักษิณขึ้นสู่อำนาจกับระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นผลมาจากการเกิดขึ้นของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจและการเปิดเสรีทางการเงิน การขยายตัวของทุนใหญ่โลกาภิวัตน์กับชนชั้นกลางระดับล่างในชนบทและในเศรษฐกิจนอกระบบของเมือง นอกจากนี้เกษียร เตชะพีระได้ตั้งข้อสังเกตถึงการทำความเข้าใจระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญของไทย หลังรัฐประหาร พ.ศ. 2557 ว่าสามารถสร้างมุมมองใหม่เพื่อสร้างความเข้าใจไว้ในงานเรื่อง “สาธารณรัฐจำลองกับเสมือนสมบูรณาญาสิทธิสองแนวโน้มฝักใฝ่ที่ขัดแย้งกันในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญไทย” ด้วยการเสนอให้ทดลองมองในมุมของการเกิดขึ้นของกระแสทางการเมือง 2 กระแสที่กว้างไปมาในการเมืองไทย ได้แก่ “สาธารณรัฐจำลอง (Disguised Republic)” หากเชื่อว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ขณะที่กระแสหลังเรียกว่า “เสมือนสมบูรณาญาสิทธิ” (Virtual Absolutism) ซึ่งมีลักษณะอำนาจอธิปไตยควรเป็นของสถาบันกษัตริย์

3.งานเขียนเกี่ยวกับระบอบและสถาบันการเมืองไทย

3.1 ระบอบการปกครองไทย

งานเขียนในส่วนแรกกล่าวถึงการรัฐประหารที่ส่งผลต่อระบอบประชาธิปไตยไทยดังนี้ ธเนศวร์ เจริญเมือง ได้กล่าวถึงรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2459 ที่ส่งผลต่อระบอบการปกครองไทยไว้ในงานเรื่อง “รัฐประหาร 19 กันยายนกับอนาคตประชาธิปไตย” กล่าวคือการทำรัฐประหารเพื่อต้องการที่จะล้มระบอบทักษิณ แต่ในอีกด้านนั้นมันส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยต้องล้มลุกคลุกคลานเรื่อยมา ส่วนโยชิฟูมิ ทามาตะ ในงานเขียนเรื่อง “รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารในกองทัพพบกับการแทรกแซงการเมืองในประเทศไทย” การรัฐประหารครั้งนี้เป็นการแทรกแซงทางการเมืองอย่างเปิดเผยอีกครั้งนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา การแทรกแซงของทหารไทยจึงเป็นการจมปลักอยู่กับที่ และน่าจะเข้ามาแทรกแซงต่อไปเรื่อย ๆ อีกในอนาคต ขณะที่เกษียร เตชะพีระ มองถึงรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ที่ส่งผลต่อประชาธิปไตยไทย ในงานเรื่อง “ทิศทางการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550” ว่ารัฐธรรมนูญน่าจะส่งผลในทิศทางที่ตรงกันข้ามกับประชาธิปไตยหลายประการ ส่วนรัฐประหาร พ.ศ. 2557 ที่ส่งผลกระทบต่อระบอบฯ นั้น สุกลักษณ์ กาญจนขุนดี ในงานเขียน “ประชาธิปไตยลายพราง แบบแผนทางการเมืองของทหารพม่าและไทย” ได้ทำการเปรียบเทียบการครองอำนาจโดยกองทัพของพม่าและไทย พบว่าคณะรัฐประหารของไทยมีขั้นตอนการรัฐประหารที่คล้ายกับครั้งก่อน ๆ แต่มีลักษณะที่เด่นชัดคือการสานต่อพันธกิจที่ชุดก่อนทำไว้ไม่สำเร็จ โดยเพิ่มความเข้มข้นของการที่ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น

ส่วนงานเขียนที่พยายามจะอธิบายถึงลักษณะของระบอบทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 ได้แก่งานของประจักษ์ ก้องกีรติและวีรยุทธ กาญจน์ชูฉัตร เรื่อง “ระบอบประยุทธ์ การสร้างรัฐทหารและทุนนิยมช่วงขึ้น” ประจักษ์และวีรยุทธได้เรียกลักษณะของระบอบที่เกิดขึ้นว่า “ระบอบประยุทธ์” ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ-สังคมเน้นถึงโครงสร้างทางการเมืองและความสัมพันธ์ทางอำนาจแบบใหม่ที่กองทัพได้สร้างขึ้น ส่วนที่สองกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ-ธุรกิจที่มีการปรับความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างคณะผู้ยึดอำนาจกับกลุ่มบรรษัทธุรกิจสัญชาติไทย-จีน นอกจากนี้สุกลักษณ์ กาญจนขุนดีได้ขยายต่อจากงานศึกษาของประจักษ์และวีรยุทธไว้ในงานเรื่อง “ระบอบ(ที่ใหญ่กว่า)ประยุทธ์ ข้อพิจารณาสถาบันกษัตริย์และกองทัพในเมืองไทย” ว่ากองทัพเป็นผู้สร้างระบอบใหม่นี้โดยอาศัยอำนาจดิบ



จากรัฐประหาร อ้างอิงความชอบธรรมจากสถาบันกษัตริย์ และใช้กลไกราชการทั้งทหารและพลเรือนเป็นตัวขับเคลื่อนระบอบ

นอกจากนี้ยังพบงานเขียนที่พยายามอธิบายถึงลักษณะของระบอบอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ได้แก่งานของธงชัย วินิจกูลกล่าวถึงความขัดแย้งกรณีมาตรา 112 ว่าสะท้อนภาพของสังคมไทยในงานเรื่อง “ระบอบสังคมการเมืองที่ขัดแย้งการเปลี่ยนแปลงคืออันตรายที่แท้จริง” สำหรับวิกฤตการเมืองไทยที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ก่อนรัฐประหาร 2549 สาเหตุมาจากการไม่ยอมปรับตัวของชนชั้นนำเดิมทั้งที่สังคมไทยได้เปลี่ยนไปและมีพลังใหม่ทางการเมืองที่หนุนประชาธิปไตย จึงกลับพบว่ามีความสภาวะที่พยายามจะอุดหนุนการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการใช้มาตรา 112 เป็นเครื่องมือค้ำจุนระบอบที่ขัดแย้งความเปลี่ยนแปลง ซึ่งก็คือสภาวะที่เรียกว่า Hyper-royalism จนสุดท้ายกลายเป็นจุดหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตในสังคมไทย ธงชัยยังได้ขยายความไปถึงลักษณะของระบอบการเมืองที่เรียกว่าประชาธิปไตยแบบกษัตริย์นิยมของไทยในงาน “ประชาธิปไตยแบบกษัตริย์นิยมของไทย ประวัติ กลไก และภาวะวิกฤติ” เพื่ออธิบายการรัฐประหารของไทยในปี 2557 ว่ามีลักษณะแบบกษัตริย์นิยม ซึ่งธงชัยมองว่า “เป็นรูปแบบหนึ่งของประชาธิปไตยแบบชี้นำ (guided democracy)” (น. 104) และงานของชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ เรื่อง “ประชาธิปไตยไทยเรียบง่ายและงดงาม?” ได้เสนอให้มีการพิจารณาประชาธิปไตยไทยว่าควรมี การมองประชาธิปไตยที่มีองค์ประกอบที่ซับซ้อนขึ้น การตระหนักว่าประชาธิปไตยเปราะบางต้องร่วมกันถนอมรักษา

3.2 สถาบันการเมืองไทย

เริ่มจากสถาบันรัฐธรรมนูญ เข้มทอง ต้นสกุลรุ่งเรืองกล่าวถึงรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ปี พ.ศ. 2560 เรื่อง “วุ่นวายของรัฐธรรมนูญไทยฉบับที่ 20” กล่าวถึงความยุ่งยากและวุ่นวายของรัฐธรรมนูญนับตั้งแต่การร่างรัฐธรรมนูญ และความล้มเหลวเนื่องจากเกิดจากจุดผิดพลาดจากที่ผู้ร่างโทษความเลวร้ายทางการเมืองว่าเกิดจากนักการเมือง และไม่ยอมรับถึงเรื่องความชอบธรรมขององค์กรตุลาการและองค์กรอิสระ รวมถึงจุดผิดพลาดที่ว่าเป้าหมายของรัฐธรรมนูญที่ถูกสร้างขึ้นมารับมือกับรัฐบาลหลังการเลือกตั้ง โดยให้คสช. มีอำนาจทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อไป

ส่วนสถาบันการเลือกตั้ง เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์เขียนไว้ในงาน “ประชาธิปไตยบนทางแพร่ง” กล่าวถึงผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 นับว่าเป็นการคืนอำนาจให้แก่ประชาชนของรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร โดยตั้งข้อสังเกตว่าการเลือกตั้งเป็นเพียงวิธีการหนึ่งของความเป็นประชาธิปไตย และมองว่าสังคมไทยหลังการเลือกตั้งก็ยังคงมีร่องรอย

ความขัดแย้งที่พร้อมจะนำไปสู่ความแตกแยกและแตกหัก และเกษียร เตชะพีระกล่าวถึงการเลือกตั้งในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ผ่านข้อเขียน Pessimism of the the intellect, Optimism of the will: Reflections on Thailand's 2019 General Election โดยมองว่าการเลือกตั้งครั้งนี้มีส่วนสัมพันธ์กับการเมืองในหมู่ชนชั้นนำในลักษณะของ “นาฏกรรมโกลาหล (theater of chaos)” ส่วนงานของเอกสิทธิ์ หนูหนักดีมีมุมมองต่อการเลือกตั้งในปี 2562 เชื่อมโยงกับชนชั้นนำ ในงานเรื่อง “ระบอบประชาธิปไตยอันเป็นปฏิปักษ์กับเสียงข้างมาก” พบว่าชนชั้นนำไทยนั้นมีแนวทางการปฏิบัติดังที่พบเห็นมาตั้งแต่ในอดีตที่ภารกิจของชนชั้นนำไทยคือการตัดแปลงความจริงให้เอื้ออำนวยต่อการดำรงอยู่ของพวกเขา

และในส่วนสุดท้ายคืองานเขียนที่กล่าวถึงสถาบันตุลาการและองค์กรอิสระ โยชิฟุมิ ทามาตะในงาน “ประชาธิปไตย การทำให้เป็นประชาธิปไตย และการออกจากประชาธิปไตย” ว่าการรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 เพื่อทำลายรัฐบาลที่มีเสถียรภาพสูง ด้วยการหันไปพึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ และด้วยการยกบทบาทของสถาบันศาลให้มีบทบาทมากกว่าสถาบันนิติบัญญัติและบริหาร ส่วนเออเจนี เมริโอกกล่าวถึงการใช้อำนาจของสถาบันการเมืองใน “รัฐเรือนลึกในไทย พระราชอำนาจ และศาลรัฐธรรมนูญ (พ.ศ. 2540 - 2558)” ว่าในการเมืองไทยรัฐเรือนลึกประกอบด้วยคณะบุคคลของรัฐที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง โดยเน้นไปที่ฝ่ายตุลาการ นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่ได้ขยายอำนาจของฝ่ายตุลาการ จึงทำให้การแทรกแซงทางการเมืองของฝ่ายตุลาการเข้าไปอยู่ในรัฐธรรมนูญและกลายเป็นสถาบัน

4.งานเขียนเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย

4.1 การเคลื่อนไหวทางการเมือง

งานของอรรถจักร สัตยานุรักษ์ ในงานเขียนเรื่อง “ประชาธิปไตย” คนไทยไม่เท่ากัน” กล่าวถึงความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นว่าเป็นความขัดแย้งที่มีรากฐานมาจาก “ปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อันฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย โดยบทบาทของกลุ่มชนชั้นนำและนักการเมืองฝ่ายต่าง ๆ ทำให้ปัญหาความขัดแย้งขยายออกไปทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้างอย่างที่ยากจะหาทางออกได้” (น. 8) ส่วนงานที่เขียนเกี่ยวกับคนเสื้อเหลือง-เสื้อแดงนั้น อภิชาติ สถิตนิรามัย ยุคติ มุกตาวิจิตรและนิติ ภาวิครพันธุ์ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของสังคมการเมืองไทยในรอบยี่สิบปีทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง และอุดมการณ์ซึ่งก่อให้เกิดการเติบโตขึ้นของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคม ทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมืองไทย



ในงานวิจัยเรื่อง “ทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย” ผลการศึกษาพบว่าฝ่ายเสื้อแดงนั้นมีการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อปกป้องกติกาการเมืองแบบเลือกตั้ง ส่วนฝ่ายเสื้อเหลืองต่อสู้ทางการเมืองเพื่อลดความชอบธรรมของการเลือกตั้ง ส่วนป็นแก้ว เหลืองอร่ามศรี ในงานเรื่อง “เสื้อแดงกับขบวนการสร้างประชาธิปไตยชนบท” ได้อธิบายถึงลักษณะของคนเสื้อแดงว่า “เป็นขบวนการทางสังคมที่น่าสนใจหลายประการด้วยกัน แม้ว่าจะมีฐานะเป็นขบวนการสังคม/การเมือง ที่มีแหล่งกำเนิดจากชนบท ขบวนการเสื้อแดงกลับไม่ได้เกาะเกี่ยวกันด้วยความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจของชนชั้นดังเช่นขบวนการชาวนาและการต่อสู้เรื่องที่ดินและค่าเช่านาในทศวรรษ 2510-2520” (น .7) และในงาน “จากรากหญ้าสู่ประชาธิปไตย 100%” ของวัฒนา สุกัญศีล ได้เสนอประเด็นสำคัญในการถกเถียงเรื่องประชาธิปไตยคือคำถามที่ว่าประเทศ/สังคมไทยมีความพร้อมสำหรับการปกครองแบบประชาธิปไตย

นอกจากนี้ยังพบงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม กปปส. ของประจักษ์ ก้องกีรติที่ได้ประเมินวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มในงานเรื่อง “การลดทอนความเป็นมนุษย์ พื้นที่ทางศีลธรรมและความรุนแรง จาก “ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป” ถึง “กำจัดเสื้อเหลืองหน้าผ่นดิน”” ว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่มีเป้าหมายการต่อสู้ทางการเมืองที่แตกต่างกัน และการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มด้วยภาพการเป็น “คนดี” ผ่านกรอบศีลธรรม ซึ่งประจักษ์นิยามว่าเป็น “การเมืองของคนดี (politics of good men)” ส่วนกนกรัตน์ เลิศชูสกุล ได้เขียนไว้ในงาน “สงครามเย็น (ใน) ระหว่างโบว์ขาว” กล่าวถึงการชุมนุมโดยนักเรียน นิสิต นักศึกษาหลากหลายโรงเรียนและมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ โดยเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “คนรุ่นโบว์ขาว (White Ribbon Generation)” คือคนรุ่นที่เติบโตร่วมสมัยกับขบวนการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่ช่วงปี พ.ศ. 2563 พวกเขาเกิดและเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตซึ่งทำให้พวกเขามีโลกทัศน์ที่ต่างจากคนรุ่นก่อน จึงเป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้ง ทางออกของปัญหาคือเรียนรู้จากกรณีที่เกิดขึ้นทั่วโลกและยอมรับปัญหาของคนแต่ละรุ่นเพื่อหาทางออก

4.2 การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

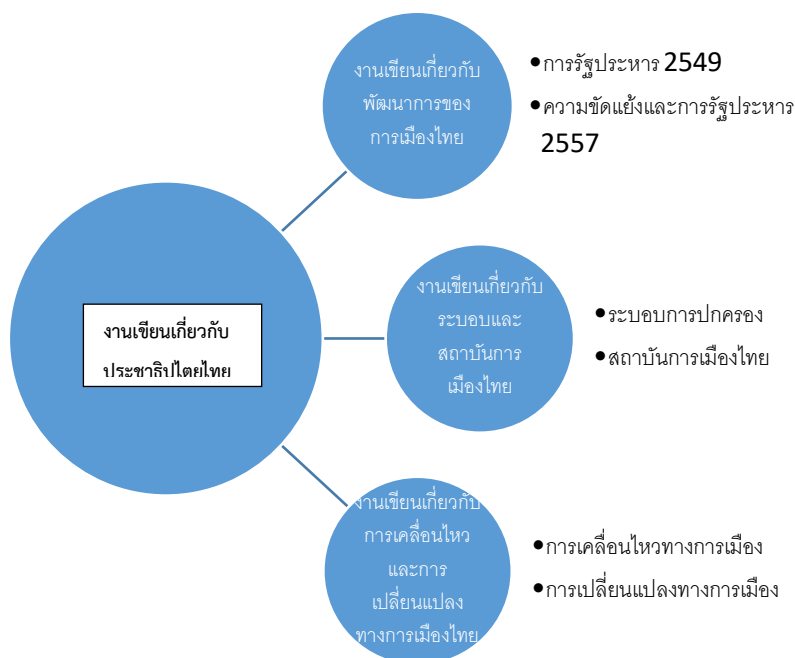
เวียงรัฐ เนติโพธิ์ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในมิติของการสร้างเครือข่ายทางการเมืองและวัฒนธรรมผ่านโครงสร้างการอุปถัมภ์ในงานเขียนเรื่อง “หีบบัตรกับบุญคุณ การเลือกตั้งและการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายอุปถัมภ์” พบว่ามีปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเริ่มตระหนักถึงสิทธิของตนกับอำนาจการเมืองไม่ว่าจะเป็น การเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในภาคชนบท และการเปลี่ยนผ่านจากสังคมชาวนาสู่สังคมหลังชาวนาทำให้ประชาชนผูกพันอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของนโยบายของรัฐมากขึ้น แต่



เมื่อเกิดเหตุการณ์รัฐประหารในระดับประชาชนพบว่าแบบแผนการตัดสินใจในการเลือกตั้งนั้นเปลี่ยนไปจากเดิม และแบบแผนนี้จะพัฒนาไปอย่างชัดเจนมากขึ้น อันเป็นผลมาจากความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย ประชาชนมีความเข้าใจและตื่นตัวมากขึ้นเพราะการรับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายมากขึ้น รวมถึงการกระจายอำนาจส่งผลต่อความสำคัญของการเมืองในชีวิตประจำวัน

อภิปรายผล

งานวิจัยพบว่าประชาธิปไตยไทยในช่วงปีพ.ศ. 2549 – 2564 เป็นช่วงที่ประชาธิปไตยไทยมีลักษณะถดถอย เพราะต้องเผชิญกับเหตุการณ์รัฐประหารถึง 2 ครั้ง ยังรวมถึงความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลถึง 6 รัฐบาล พร้อม ๆ กับความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้ได้ก่อเกิดงานเขียนเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยไทยซึ่งสามารถจัดแบ่งออกเป็นสามกลุ่ม ดังปรากฏในแผนภาพด้านล่างนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายถึงลักษณะของงานเขียนเหล่านี้ไว้ให้ทราบด้วยกัน กล่าวคือ



แผนภาพ : การจัดประเภทงานเขียนเกี่ยวกับประชาธิปไตยไทยระหว่างปี 2549 - 2564



ประการที่หนึ่ง ตามกรอบการวิจัยสามารถจัดแบ่งลักษณะประชาธิปไตยออกเป็น ประชาธิปไตยในฐานะเป็นระเบียบทางการเมือง พบในงานเขียนเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมืองของไทย และงานเขียนเกี่ยวกับระบอบและสถาบันการเมืองไทย ส่วนประชาธิปไตยในฐานะสิ่งที่เป็นวิถีชีวิตนั้นพบในงานเขียนเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย

ประการที่สอง งานเขียนเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมืองของไทย งานกลุ่มนี้พบได้ทั้งจากงานของนักรัฐศาสตร์และนักประวัติศาสตร์ ซึ่งเน้นไปที่เหตุการณ์รัฐประหารที่เกิดขึ้นทั้ง 2 ครั้ง งานกลุ่มนี้มักจะอธิบายลักษณะของพัฒนาการประชาธิปไตยไทยในลักษณะที่ประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยไทยเป็นเส้นตรงโดยเริ่มที่เหตุการณ์ โดยมีจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ประชาธิปไตยมีความไม่ตั้งมั่นและมีการกลายเป็น/ถอยออกของประชาธิปไตยอยู่เสมอ จนนำไปสู่การประเมินสถานะของการรัฐประหารทั้ง 2 ครั้งว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาธิปไตยถดถอย ไม่ว่าจะเป็นงานของสุธาชัย พิษณุ จิราภรณ์ เสกสรรค์ เกษียร ขณะที่งานของธงชัยและพิษณุได้ขยายความให้เห็นว่าสาเหตุของการเกิดขึ้นของรัฐประหารนั้นมาจากกรอบการมองการเมืองของคนไทยที่ต้องแสวงหา “คนดี” และ “ประชาธิปไตยใสสะอาด” นอกจากนี้ยังพบมุมมองที่ต่างออกไปจากมุมมองในกรอบเดิม ๆ อย่างงานของเกษียรที่และเอนก และสุดท้ายจากเขียนเขียนเหล่านี้ได้ประเมินว่าการรัฐประหารจะส่งผลให้โครงสร้างทางการเมืองหลังรัฐประหารถอยหลังและถอยห่างออกจากประชาธิปไตยมากขึ้น

ประการที่สาม งานเขียนเกี่ยวกับระบอบและสถาบันการเมืองไทย พบได้ทั้งในงานเขียนของนักรัฐศาสตร์และนักประวัติศาสตร์ พบว่ารัฐประหารทั้งสองครั้งได้ส่งผลต่อประชาธิปไตยของในในทางลบมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นการประเมินของธเนศวร สุภลักษณ์ หรือเกษียร นอกจากนี้ในงานเขียนของทามาตังชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับรัฐบาลสำหรับนิยามของระบอบการปกครองประชาธิปไตยของไทยนั้นมักจะถูกเรียกว่า “ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” แต่ความขัดแย้งทางการเมืองและรัฐประหารทั้งสองครั้งได้มีส่วนทำให้เกิดลักษณะใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นระบอบประยุทธ์ของประจักษ์และวีรยุทธ ระบอบที่ใหญ่กว่าประยุทธ์ของสุภลักษณ์ หรือระบอบประชาธิปไตยแบบกษัตริย์นิยมของธงชัย จึงอาจกล่าวได้ว่าระบอบที่เกิดขึ้นหลังรัฐประหารมีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก

สำหรับสถาบันการเมืองไทยกลับพบว่าการรัฐประหารทั้งสองครั้งไม่ได้มีส่วนช่วยสร้างสถาบันการเมืองให้เข้มแข็ง แต่กลับพบว่ามีคามพยายามเข้าไปแทรกแซงและใช้สถาบัน

การเมืองเหล่านั้นเป็นเครื่องมือในการควบคุมทิศทางการเมืองที่ตนต้องการ ดังปรากฏในงานของเอกสิทธิ์ ทามะตะ หรือเมรีโอ แม้ว่าจะมีความพยายามในการกลับเข้าสู่วิถีของประชาธิปไตยแต่ก็กลับพบว่าการตัดตอน/ดัดแปลงสถาบันทางการเมืองเหล่านั้นให้ออกมาผิดเพี้ยนจากสิ่งที่ควรจะเป็นตามหลักการ ดังเช่น รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง สถาบันตุลาการ หรือองค์กรอิสระ ดังปรากฏในงานของเข้มทอง เกรียงศักดิ์ เกษียร ทามะตะ และเมรีโอ

ประการที่สี่ งานเขียนเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย พบได้จากงานเขียนของนักรัฐศาสตร์ นักสังคมวิทยา และนักมานุษยวิทยา งานเขียนกลุ่มนี้ศึกษาการเมืองและประชาธิปไตยในลักษณะของการมีพลวัตเกิดขึ้น โดยเฉพาะช่วงเวลา 15 ปี นับเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญอันหนึ่งของประวัติศาสตร์การเมืองไทย เพราะเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองขึ้นหลายกลุ่ม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างและความสัมพันธ์ของตัวแสดงและเครือข่ายทางการเมืองเกิดขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับสังคม วัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วงก่อนหน้านี้ ดังปรากฏในงานเขียนของอรรถจักร และของอภิชาติ ยุกติ และนิติ ปิ่นแก้ว วัฒนา ประจักษ์ และกนกรัตน์ ส่วนงานเขียนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนั้นพบในงานของเวียงรัฐที่ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ของตัวแสดงทางการเมืองภายใต้ระบบทางการเมือง โดยเฉพาะในเรื่องของการเลือกตั้ง อันเป็นภาพฉายให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นของประชาธิปไตยไทย

ประการสุดท้าย พบว่าทั้งสามกลุ่มนี้ไม่ได้มีเนื้อหาที่แยกขาดออกจากกันอย่างชัดเจน หากพิจารณาเนื้อหาของงานเขียนเหล่านี้กลับมีการกล่าวถึงกันและเชื่อมโยงกันอยู่ ภาพรวมของงานเขียนเหล่านี้จึงให้ภาพฉายที่ว่า ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคมไทยทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองตั้งแต่ทศวรรษก่อนหน้านี้ จึงจำเป็นต้องมีการปรับระบบการเมืองเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ซึ่งมีทั้งการทำรัฐประหาร การสร้าง/แทรกสถาบันการเมือง รวมถึงการเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อต่อสู้/เรียกร้องให้ข้อเสนอของตนได้รับการพิจารณาในระบบการเมือง จนเกิดลักษณะของระบอบการเมืองที่มีลักษณะพิเศษอันเกิดจากการผสมระหว่างประชาธิปไตยกับคุณลักษณะอื่น ๆ ของไทย



สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องประชาธิปไตยไทยในครั้งนี้เป็นเพียงแค่การเริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ ที่ยังไม่ครอบคลุม ด้วยข้อจำกัดจากกรอบการวิจัยจึงศึกษาเพียงงานเขียนที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2564 นอกจากนี้ยังจำกัดเฉพาะงานเขียนที่ถูกเผยแพร่ในภาษาไทยเท่านั้น สำหรับข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป คือการขยายช่วงระยะเวลาที่จะศึกษาจะช่วยให้เห็นภาพการทำงานของประชาธิปไตยหลังรัฐประหารได้ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงสามารถที่จะศึกษาในประเด็นนี้โดยขยายทั้งในส่วนระยะเวลา หรือเอกสารที่ใช้ศึกษา รวมถึงการศึกษาไปถึงประเด็นอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอีกด้วย.

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2564). สงครามเย็น(ใน)ระหว่างโบว์ขาว. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551, มกราคม-เมษายน). ประชาธิปไตยบนทางแพร่ง. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 6(1), 55-66.
- เกษียร เตชะพีระ. (2550). รัฐประหารกับประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- เกษียร เตชะพีระ. (2551). ทิศทางการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550. ใน ทางแพร่งและพวงหาม: ทางผ่านสู่ประชาธิปไตยไทย (น. 467-471). กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- เกษียร เตชะพีระ. (2554, มกราคม-มีนาคม). ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่มาที่ไป. ฟาเดียวกัน, 9(1), 89-114.
- เกษียร เตชะพีระ. (2559, พฤษภาคม-ธันวาคม). ความขัดแย้งทางชนชั้นกับการเมืองมวลชนรอยัลลิสต์ ความย้อนแย้งของกระบวนการสร้างประชาธิปไตยกับพระราชอำนาจนำในสังคมไทย. ฟาเดียวกัน, 14(2), 13-37.
- เกษียร เตชะพีระ. (2562). Pessimism of the intellect, Optimism of the will: Reflections on Thailand's 2019 General Election. ใน อดีต ปัจจุบัน อนาคตประชาธิปไตยไทย (น. 3-16). กรุงเทพมหานคร: ศยามปริทัศน์.
- เกษียร เตชะพีระ. (2564, กรกฎาคม-ธันวาคม). สาธารณรัฐจำแลงกับเสมือนสัมบูรณาญาสิทธิสองแนวโน้มฝังแฝงที่ขัดแย้งกันในระบอบราชาธิปไตย. ฟาเดียวกัน, 19(2), 9-31.



เข็มทอง ต้นสกุลรุ่งเรือง. (2560, กรกฎาคม-ธันวาคม). เรื่องวุ่นวายของรัฐธรรมนูญไทยฉบับที่ 20. ฟาเดียวกัน, 15(2), 31-39.

จิราภรณ์ คำจันทร์. (2562). ประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่น. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2562). ประชาธิปไตยไทย-เรียบง่ายและงดงาม?. ใน อดีต ปัจจุบัน อนาคตประชาธิปไตยไทย (น. 17-34). กรุงเทพมหานคร: ศยามปริทัศน์.

ธงชัย วินิจจะกูล. (2550). ข้ามน้ำข้ามไฟประชาธิปไตยแบบหลัง 14 ตุลา: ประชาธิปไตยแบบใสสะอาดของอภิชนกับการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549. ใน รัฐประหาร 19 กันยายน รัฐประหารเพื่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (น. 30-57). กรุงเทพมหานคร: ฟาเดียวกัน.

ธงชัย วินิจจะกูล. (2556). ระบอบสังคมการเมืองที่ขัดฝืนการเปลี่ยนแปลงคืออันตรายที่แท้จริง. ใน ประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่เหนือการเมือง (น. 257-288). นนทบุรี: ฟาเดียวกัน.

ธงชัย วินิจจะกูล. (2563). ประชาธิปไตยแบบกษัตริย์นิยมไทย ประวัติ กลไกทำงาน และภาวะวิกฤต. ใน รัฐราชาชาติ (น. 101-131). นนทบุรี: ฟาเดียวกัน.

ธเนศวร เจริญเมือง. (2554). รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 กับอนาคตของประชาธิปไตยไทย. ใน ประชาธิปไตยในสังคมไทย (19 กันยายน 2549 - กุมภาพันธ์ 2553) (น. 44-65). เชียงใหม่: คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2559, พฤษภาคม-ธันวาคม). การลดทอนความเป็นมนุษย์ พื้นที่ทางศีลธรรม และความรุนแรง “จากฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป” ถึง “กำจัดเสี้ยนหนามแผ่นดิน”. ฟาเดียวกัน, 14(2), 39-75.

ประจักษ์ ก้องกีรติและวีรยุทธ กาญจนชูมิตร. (2561, กรกฎาคม-ธันวาคม). ระบอบประยุทธ์ การสร้างรัฐทหารและทุนนิยมแบบช่วงชั้น. ฟาเดียวกัน, 16(2), 7-40.

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2556). เสือแดงกับขบวนการสร้างประชาธิปไตยของชนบท. ใน อดีต ปัจจุบัน อนาคตประชาธิปไตยไทย (น. 7-32). เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552

พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2550). “การรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 คือการทำให้พลเมืองกลายเป็นไพร่”. ใน รัฐประหาร 19 กันยายน รัฐประหารเพื่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (น. 204-229). กรุงเทพมหานคร: ฟาเดียวกัน.



- โยชิฟูมิ ทามาตะ. (2557, มกราคม-มิถุนายน). รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารในกองทัพกับการแทรกแซงการเมืองในประเทศไทย. ฟ้าเดียวกัน, 12(2-3), 187-244.
- โยชิฟูมิ ทามาตะ. (2551, ตุลาคม-ธันวาคม). ประชาธิปไตย การทำให้เป็นประชาธิปไตยและการออกจากประชาธิปไตย. ฟ้าเดียวกัน, 6(4), 98-139.
- ลิขิต อีร์เวคิน. (2553). การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัฒนา สุกันต์ศิลป์. (2555). จากการเมืองรากหญ้า สู่ประชาธิปไตย 100%. ใน การเมืองประชาธิปไตยไทยในท้องถิ่นภาคเหนือ (น. 215-254). เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เวียงรัฐ เนติโพธิ์. (2565). ทับซ้อนกับบุญคุณ การเมืองการเลือกตั้งและการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายอุปถัมภ์. เชียงใหม่: ศูนย์อาเซียนศึกษา.
- สุธาสัย ยิ้มประเสริฐ. (2550). ฐานะทางประวัติศาสตร์ของการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549. ใน รัฐประหาร 19 กันยา รัฐประหารเพื่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (น. 204-229). กรุงเทพมหานคร: ฟ้าเดียวกัน.
- สุกัลลักษณ์ กาญจนขุนดี. (2557, มกราคม-มิถุนายน). ประชาธิปไตยลายพราง. ฟ้าเดียวกัน, 12(2-3), 159-184.
- สุกัลลักษณ์ กาญจนขุนดี. (2562, พฤษภาคม-ธันวาคม). ระบอบ(ที่ใหญ่กว่า)ประยุทธ์ ข้อพิจารณาสถาบันกษัตริย์และกองทัพในเมืองไทย. ฟ้าเดียวกัน, 17(1), 9-27.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2562). ประชาธิปไตยสยามยุค: แง่คิดเกี่ยวกับความขัดแย้งและพัฒนาการของระบอบการเมืองในประเทศไทย. ใน อดีต ปัจจุบัน อนาคตประชาธิปไตยไทย (น. 147-166). กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย, ยุกติ มุกดาวิจิตร และนิติ ภาวครพันธ์. (2556). ทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย. เชียงใหม่: เชียงใหม่: แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรรถจักร สัตยานุรักษ์. (2557). “ประชาธิปไตย” คนไทยไม่เท่ากัน. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- เอกสิทธิ์ หนูหนักดี. (2562, พฤษภาคม-สิงหาคม). ระบอบประชาธิปไตยอันเป็นปฏิปักษ์กับเสียงข้างมาก. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 8(2), 69-90.



เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2562). คำโครงความคิดพินิจประชาธิปไตยไทย. ใน อดีต ปัจจุบัน อนาคตประชาธิปไตยไทย (น. 167-196). กรุงเทพฯ: ศยามปริทัศน์.

เออเจนี เมรีโอ. (2559, มกราคม-เมษายน). รัฐเร้นลึกในไทย พระราชอำนาจ และศาล รัฐธรรมนูญ (พ.ศ. 2540-2558). ฟ้าเดียวกัน, 14(1), 13-46.

Brown, G. W., McLean, I. & McMillan, A., Garrett W., McLean, Iain & McMillan, Alistair. (2018). The concise Oxford dictionary of politics. Oxford: Oxford University Press.

Key, J. R., V. O. (1967). Politics, Party, and Pressure Groups. New York: Thomas Y. Crowell.

William, E. (1973). Today's Isms. New Jersey: Prentice-hall.

พรรคการเมืองในการผลักดันนโยบายพืชกัญชาภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพเศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียวของรัฐบาล

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา*

POLITICAL PARTIES IN PUSHING FOR CANNABIS PLANT POLICY UNDER THE CONCEPT OF BIOECONOMY CIRCULAR ECONOMY AND GREEN ECONOMY OF THE GOVERNMENT OF GENERAL PRAYUT CHAN-O-CHA

นิพนธ์ เครื่องสนุก¹, นัฐชานันท์ วงศ์มูลธิกร², พิมพวัลย์ ศรีบุญ³ และ จักรพันธ์ ลิ้มมังกร⁴

Nippeach Krueangsasuk¹, Nutchanon Wongmoolithikorn², Phimwalan Sribun³

and Jakkraparn Limmangkur⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

¹⁻⁴North- Chiang Mai University, Chonburi, Thailand

Corresponding author E-mail: nippeach@northcm.ac.th

Received 7 August 2023; Revised 25 August 2023; Accepted 30 August 2023

บทคัดย่อ

ปัจจุบันพืชกัญชานับว่าเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในเรื่องของสรรพคุณหลากหลาย โดยเฉพาะใช้ในการทางการแพทย์จึงเป็นพืชที่ให้คุณประโยชน์ในทางกลับกันหากใช้ผิดวิธีอาจเป็นโทษทั้งทางกฎหมายและอันตรายต่อชีวิตฉะนั้นแล้วหากต้องการผลักดันพืชกัญชาให้ถูกต้องและนำมาใช้อย่างถูกวิธีจึงต้องได้รับการแก้ไขในทางกฎหมายร่วมด้วย

* นิพนธ์ เครื่องสนุก, นัฐชานันท์ วงศ์มูลธิกร, พิมพวัลย์ ศรีบุญ และ จักรพันธ์ ลิ้มมังกร. (2566). พรรคการเมืองในการผลักดันนโยบายพืชกัญชาภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพเศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียวของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 3(4), 158-175.

Nippeach Krueangsasuk, Nutchanon Wongmoolithikorn, Phimwalan Sribun and Jakkraparn Limmangkur. (2023). Political Parties in Pushing for Cannabis Plant Policy Under the Concept of Bioeconomy Circular Economy and Green Economy of the Government of General Prayut Chan-O-Cha. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University. 3(4), 158-175.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2023.40>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

ดังนั้นบทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการผลักดันนโยบายพืชกัญชาเสรี ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว เป็นการศึกษาจากบทความและตำราเรียนโดยนำมาวิเคราะห์และถกเถียงต่อการบริหารจัดการของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมพืชกัญชาเสรี การวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายพืชกัญชาเสรีของไทย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา เยอรมนี อิสราเอล อูรุกวัย และญี่ปุ่น ตลอดจนผลดีและผลเสียที่เกิดจากนโยบายพืชกัญชาเสรี รวมถึงแนวทางการผลักดันและการปรับปรุงแก้ไขนโยบายกัญชาเสรีในอนาคต พบว่า จากการศึกษา นโยบายกัญชาเสรีรัฐบาลให้ความสำคัญเกี่ยวกับการผลักดันให้กัญชาเป็นพืชทางการแพทย์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจำหน่ายเป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตยารักษาโรคและทางการแพทย์ ก่อให้เกิดกระแสสนับสนุนและความตื่นตัวในการศึกษาของพืชกัญชาจากประชาชน ปัจจุบันทั้งในประเทศและนอกประเทศ ได้ให้การยอมรับในประโยชน์พืชกัญชา อย่างไรก็ตาม การนำนโยบายพืชกัญชาไปสู่การปฏิบัตินั้นมีความซับซ้อนของการที่หน่วยงานนำไปปฏิบัติ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบตามมา เช่น ศักยภาพขององค์กร โดยองค์กรต้องมีความสามารถและความพร้อม ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร งบประมาณ โครงสร้างการบริหาร เทคโนโลยี รวมถึงต้องมีการรับมือกับการต่อต้านและความร่วมมือต่อนโยบาย

คำสำคัญ: นโยบายกัญชาเสรี, พืชทางการแพทย์, BCG Economy Model

Abstract

Nowadays, cannabis plants are widely popular for their various properties, especially for medical use. It is a plant that provides both benefits. On the other hand, if used incorrectly, it can be both legal and dangerous life if you want to push for the right cannabis plant and use it in the right way, it has to be solve in the law as well.

Therefore, This academic article aims to study the liberalization of cannabis plant policy under the concept of bioeconomy. circular economy and green economy It is a study from articles and textbooks analyze and debate on the administration of the Thai government in the promotion of liberalized



cannabis plants. A comparative analysis of the marijuana liberalization policy of Thailand, the United States, the United Kingdom, Canada, Germany, Israel, Uruguay, and Japan, as well as the pros and cons of the marijuana liberalization policy. Including guidelines for pushing and improving the liberalized marijuana policy in the future, it was found that from the study of the liberalized marijuana policy, the government focused on pushing marijuana as a medical plant. The main objective is to sell as raw materials to produce medicines and medical applications. cause a wave of support and awareness of the study of the cannabis plant from the public Currently, both domestically and internationally However, the implementation of a cannabis policy is complicated by the agency's implementation. This may cause consequences such as the potential of the organization. The organization must have the ability and readiness. Whether it is personnel, budget, management structure, technology, including dealing with opposition and policy cooperation.

Keywords: Liberal Cannabis Policy, Medical Plants, BCG Economy Model

บทนำ

พืชกัญชา นับว่าเป็นยาเสพติดชนิดหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดปัญหา ยาเสพติดเรื้อรังในสังคมไทย ทั้งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ในอีกแง่หนึ่ง ตลอดเวลาที่ผ่านมา พรรคการเมือง มีการผลักดันให้เกิดการแก้ไข พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ แต่ในขณะนั้น ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จนกระทั่ง ในปี 2562 นโยบายกัญชาเสรี เป็นการรณรงค์หาเสียงของพรรคภูมิใจไทย ภายหลัง พรรคภูมิใจไทย ได้เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งหัวหน้าพรรคภูมิใจไทย นายอนุทิน ชาญวีรกูล จึงได้ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข (พัฒนปกรณ์ ดอนต์มไพโร, พิพัฒน์ พันมา, มณฑนา ห่อแก้ว และโชติ บดีรัฐ, 2564) ดำเนินการผลักดันนโยบายกัญชาของพรรคภูมิใจไทย ให้เป็นพืชสมุนไพรทางเลือกในทางแพทย์ และการปลูกพืชกัญชาอย่างต่อเนื่อง ในการผลิตยารักษาโรค และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรไทย (นารา หนูแดง, 2565)



ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากกัญชาในการวิจัยและทางการแพทย์ได้ โดยใช้กัญชาทางการแพทย์ในประเทศไทยนั้นมี 2 แนวทาง อันได้แก่ การแพทย์ปัจจุบันและการแพทย์แผนไทย นอกจากนี้ ยังพบว่า การส่งเสริมให้ปลูกกัญชาทางการแพทย์แผนปัจจุบันจะทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจในปี 2563 ประมาณ 63-1,604 ล้านบาท และคาดการณ์ว่าในปี 2568 จะมีผลกระทบทางเศรษฐกิจมูลค่า 315.19-6,038.94 ล้านบาท (รวิสาข์ สุชาโต และคณะ, 2564) ดังนั้น นโยบายรัฐบาลที่ผลักดันให้พืชกัญชาเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ที่มีศักยภาพปัจจัยต่างๆ เนื่องจากสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทุกภาคส่วน จึงมีการส่งเสริมการนำพืชกัญชามาใช้ในเชิงพาณิชย์ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด BCG Economy Model กำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้เติบโตควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน ภายใต้โครงการสนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปพืชกัญชาที่ขับเคลื่อนโดยกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อตอบสนองเศรษฐกิจชีวภาพ Bioeconomy และได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันปกป้องสิ่งแวดล้อมลดปัญหาโลกร้อนซึ่งเป็นเมกะเทรนด์สำคัญของโลก และเป็นโมเดลในการสร้างโอกาสทางการค้าใหม่ ๆ จากความต้องการที่เพิ่มขึ้นทั้งด้านการตลาด พฤติกรรมของผู้บริโภค แก่ผู้ประกอบการไทยทุกระดับ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและยกระดับการแข่งขัน รวมทั้งขยายส่วนแบ่งตลาดในตลาดโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ฉัตรวัฒน์ ชัยณญาณภักดิ์, 2565)

บทความนี้ผู้ศึกษามีความสนใจและได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการผลักดันนโยบายพืชกัญชาภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียวของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และถกเถียงต่อการบริหารจัดการของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมพืชกัญชาเสรี ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายพืชกัญชาเสรีภายใต้ BCG Economy Model การวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายพืชกัญชาเสรีของไทย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา เยอรมนี อิสราเอล อูรูกวัย และญี่ปุ่น ผลดีและผลเสียที่เกิดจากนโยบายพืชกัญชาเสรี รวมถึงแนวทางการผลักดันและการปรับปรุงแก้ไขนโยบายกัญชาเสรีในอนาคต



การบริหารจัดการของรัฐบาลไทยต่อการส่งเสริมนโยบายพืชกาฬยาเสรี

ประเทศไทยนำแนวนโยบายการบริหารจัดการส่งเสริมพืชกาฬยาเสรีให้เป็นพืชทางการแพทย์ของประเทศ เป็นนโยบายสาธารณสุขในด้านสุขภาพของรัฐบาลขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อระบบสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในประเทศ โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีทางเลือกที่ก่อให้เกิดสุขภาพที่ดีของตนเองได้และสามารถเข้าถึงทางเลือกต่าง ๆ ได้ยิ่งขึ้น รัฐบาลไทยภายใต้การบริหารของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงมีการนำ “นโยบายพืชกาฬยาเสรี” โดยเป็นนโยบายรณรงค์หาเสียงของพรรคภูมิใจไทยมาใช้ในเชิงการแพทย์ทางเลือก ซึ่งจะประโยชน์ต่อการรักษาโรคในทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนปัจจุบัน พร้อมทั้งสร้างรายได้แก่ครัวเรือนและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ รัฐบาลยังให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการปลูกพืชกาฬยาได้อย่างเสรีเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบที่นำไปผลิตยารักษาโรค ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงมีกระบวนการดำเนินนโยบายพืชกาฬยาเสรี โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถเข้าถึงยาที่ผลิตมาจากพืชกาฬยาที่ได้รับการรับรองทางการแพทย์ จึงมีการจัดตั้งและมอบหมายให้ “สถานพืชกาฬยาทางการแพทย์” เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการขับเคลื่อนนโยบายพืชกาฬยาเสรี (พัฒนากรณ์ ดอนคุ้มไพร และคณะ, 2564)

การผลักดันนโยบายพืชกาฬยาเสรีของพรรคภูมิใจไทยในฐานะพรรคร่วมรัฐบาลดำเนินไปอย่างต่อเนื่องมีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ในวันที่ 13 กันยายน 2562 มีการเสนอร่างกฎหมาย 2 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ แก้ไขเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติสถาบันพืชยาเสพติดแห่งประเทศไทย เพื่อให้พืชกาฬยาสามารถใช้เป็นพืชทางการแพทย์ โดยประชาชนสามารถปลูกและผลักดันให้เป็นพืชเศรษฐกิจได้ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ 1. การเสนอดัง “สถาบันพืชยาเสพติดแห่งประเทศไทย” เป็นหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบในการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ และพัฒนาพืชยาเสพติด รวมทั้งออกใบอนุญาตให้ประชาชนหรือนิติบุคคลสามารถที่จะปลูก ผลิต การนำเข้าและส่งออกอย่างเป็นระบบ 2. แยก “พืชยาเสพติด” ที่สามารถใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ ออกจาก “สารเสพติด” เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติด ค.ศ.1961 และ ค.ศ.1972 ขององค์การสหประชาชาติที่ไทยเป็นรัฐภาคีอยู่ 3. เพื่อประโยชน์สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ ให้พลเมืองไทยสามารถปลูกได้ไม่เกินครอบครัวละ 6 ต้น เพื่อการบริโภคส่วนบุคคล เพื่อการรักษาทางการแพทย์ ผลิต และการจำหน่าย การกำหนดกรอบนโยบายและแผนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต้องกระทำ

ตามหลักการที่ชัดเจนและปรับปรุงนโยบายให้เหมาะสมต่อบริบทในสังคมไทยจึงต้องมุ่งเน้นไปที่ปัจจัยสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1.การเข้าถึงทางการแพทย์ 2.การจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) 3.ความปลอดภัยต่อสาธารณะ และ 4.การลดความเสี่ยงจากการใช้กัญชา (Risk-bases approach) เป็นสิ่งสำคัญเพื่อใช้เป็นหลักในการขับเคลื่อนนโยบายพืชกัญชาเสรีให้ดำเนินไปได้ในทิศทางเดียวกันและเกิดความสอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง (ดวงหทัยชนก เรืองหนองยาง, 2561)

สามารถสรุปได้ว่า หลังจากที่รัฐบาลไทยได้จัดตั้งนโยบายพืชกัญชาเสรีให้เป็นพืชทางการแพทย์ รัฐบาลจึงให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมในการปลูก ครอบครอง และจำหน่ายพืชกัญชาจากการกำกับดูแลของรัฐบาล อีกทั้งแยกพืชกัญชาออกจากพืชชนิดที่เป็นสารเสพติด และกำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนนโยบายกัญชาเสรีให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาในการดำเนินงานต่อไป

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายกัญชาเสรีภายใต้ BCG Economy Model

การขับเคลื่อนนโยบายกัญชาเสรีภายใต้ BCG Economy Model ประกอบด้วย 3 เศรษฐกิจหลัก ได้แก่ B Bio Economy ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่าเชื่อมโยงถึง Circular Economy ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนโดยคำนึงถึงการนำวัสดุต่างๆ กลับมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ และทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้ อยู่ภายใต้ G Green Economy ระบบเศรษฐกิจสีเขียวซึ่งมุ่งแก้ไขปัญหามลพิษเพื่อลดผลกระทบต่อโลก (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), 2563)

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการต่อยอดภูมิปัญญาและความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป รวมถึงศึกษาวิจัยการใช้กัญชาทางการแพทย์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจนั้น นำไปสู่การขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์จากกัญชาทางการแพทย์ ซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายที่กระทรวงสาธารณสุขเร่งรัดดำเนินการสนับสนุนและส่งเสริมสมุนไพรไทยอย่าง กัญชา กัญชง ให้เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีคุณค่าทางการแพทย์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการบริการและได้ใช้เพื่อสุขภาพอย่างครอบคลุม ให้อยู่ในแผนพัฒนาระบบบริการ (Service Plan) โดยส่งเสริมและพัฒนาการจัดระบบความรู้ พัฒนาแหล่งผลิตและผลิตภัณฑ์สมุนไพร คุ้มครองอนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และเป็นทางเลือก



ให้แก่ประชาชนในการดูแลสุขภาพ ดังนั้น รัฐบาลไทยได้มอบหมายให้กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเป็นผู้ดูแล และจัดทำโครงการขับเคลื่อนกัญชา กัญชง กระพ๋อม ทางแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือกและการแพทย์พื้นบ้านไทยภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาโมเดลเศรษฐกิจ BCG ได้ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายกัญชาเสรีภายใต้ BCG Economy Model

กิจกรรม/ขั้นตอน (หน่วยงานรับผิดชอบ)	ระยะเวลาดำเนินการและการใช้จ่ายงบประมาณ				ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ
	ไตรมาส ที่ ๑	ไตรมาส ที่ ๒	ไตรมาส ที่ ๓	ไตรมาส ที่ ๔	
กิจกรรมที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพวิชาชีพชุมชนปลูกกัญชาทางการแพทย์ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการใช้ทางการแพทย์แผนไทย (สภทพ.)	บันทึกไปยัง พิษณุ				มีแผนการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกพืชกัญชา เพื่อรองรับการผลิตตำรับยาแผนไทยที่มีกัญชา และการกระจายยา ให้เพียงพอต่อความต้องการ
กิจกรรมที่ 2 พัฒนาโรงพยาบาล WHO-GMP เพื่อบริหารจัดการยาสมุนไพรและตำรับยาที่มีคุณภาพสูงในระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ (สธพ.)					โรงพยาบาล WHO GMP มีความพร้อมสามารถผลิตตำรับยาที่มีกัญชา เพื่อรองรับในระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อการใช้
กิจกรรมที่ 3 จัดทำมาตรฐานวัตถุดิบกัญชาและควบคุมกำกับมาตรฐานตำรับยาที่มีคุณภาพสูงกระจายสู่สถานบริการสาธารณสุข เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์แผนไทยที่มีมาตรฐานและปลอดภัย (สภทพ.)					กลุ่มวิชาชีพชุมชนร่วมกับ สธพ. สามารถปลูกและผลิตวัตถุดิบกัญชาทางการแพทย์แผนไทยที่มีคุณภาพและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
กิจกรรมที่ 4 สนับสนุนการขับเคลื่อนการใช้กัญชาทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในด้านบริหารจัดการและวิชาการ (สภทพ.)					มีการประชุมเพื่อขับเคลื่อนการใช้กัญชาทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กิจกรรมที่ 5 สนับสนุนการผลิตตำรับยาที่มีกัญชาให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ทางการแพทย์และครอบคลุมทุกเขตสุขภาพ (สธส.)					มีผลิตภัณฑ์กัญชาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานและเพียงพอต่อผู้รับบริการในหน่วยบริการสังกัดกรมการแพทย์แผนไทยฯ
กิจกรรมที่ 6 จัดทำแนวทางทางกำลังตำรับยาแผนไทยที่มีกัญชาปรุงผสมตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย (สภทพ./สธพ.)					มีผลการศึกษาการตั้งตำรับยาแผนไทยที่มีกัญชาปรุงผสมตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย จำนวน 1 เรื่อง
กิจกรรมที่ 7 ส่งเสริมการนำตำรับยาที่มีกัญชาไปใช้ประโยชน์ในหน่วยบริการสาธารณสุขทุกระดับและต่อเนื่อง เพื่อรองรับการ					มีหลักสูตรการปรุงยาเฉพาะรายคนและแพทย์แผนไทยใน รพ. สธ. ครอบคลุม 150 แห่ง
จัดการคลินิกกัญชาทางการแพทย์แบบบูรณาการและการศึกษาวิจัย (สภทพ.)					
กิจกรรมที่ 8 ศึกษาการใช้น้ำมันกัญชาทางการแพทย์ทางเลือก					มีผลการศึกษาน้ำมันกัญชาทางการแพทย์ทางเลือก จำนวน 1 เรื่อง

ที่มา : สถาบันการแพทย์แผนไทย, 2564

สามารถสรุปได้ว่า การที่จะขับเคลื่อนนโยบายกัญชาเสรีในประเทศไทยให้เป็นเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพได้ จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมทั้งโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนา Solution Platforms/Technology เช่น ฐานข้อมูลของอุตสาหกรรม สร้างความเข้มแข็งด้านสุขภาพของชุมชนด้วยการบูรณาการองค์ความรู้ในท้องถิ่นและจุดแข็งด้าน ความหลากหลายชีวภาพต่อยอดไปสู่การดูแลรักษาสุขภาพแบบองค์รวม โดยพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อยกระดับ การใช้สมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเองและเพื่อความมั่นคงทางสุขภาพ ใช้เทคโนโลยี



สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพของสมุนไพรตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ตั้งแต่การคัดเลือกชนิดพันธุ์ การขยายพันธุ์และพัฒนาพันธุ์เพื่อการปลูกที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่นำไปสู่การพัฒนา และยกระดับสมุนไพรไปสู่มาตรฐานระดับที่เป็นที่ยอมรับ เกิดการพัฒนาต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เพิ่มการสร้างงานพร้อมทั้งเพิ่มความมั่นคงด้านสุขภาพในชุมชนและประเทศชาติ

เปรียบเทียบนโยบายกัญชาเสรีของไทย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา เยอรมนี อิสราเอล อูรุกวัย และญี่ปุ่น

พืชกัญชาเป็นพืชสมุนไพรที่ใช้ประโยชน์กันมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นในทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนปัจจุบันหรือนำมาเป็นส่วนประกอบในอาหาร สำหรับยาแผนไทยยังมีการนำพืชกัญชามาใช้ในการแพทย์เช่นเดียวกัน ในอดีตประเทศต่าง ๆ เคยจัดพืชกัญชาให้อยู่ในหมวดหมู่ยาเสพติดให้โทษ (วีรยา ถาอุปชิต และนุศราพร เกษสมบุญ, 2562) ตามข้อตกลงระหว่างประเทศและกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ภายหลังจึงมีการอนุญาตให้มีการใช้พืชกัญชาในแต่ละประเทศและยังคงมีรายละเอียดรวมทั้งระเบียบข้อบังคับที่แตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่และกฎหมายสูงสุดของประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา เยอรมนี อิสราเอล อูรุกวัย และญี่ปุ่น เป็นต้น ในปัจจุบันมีจำนวน 33 ประเทศทั่วโลกที่มีการอนุญาตให้ใช้พืชกัญชาทางการแพทย์อย่างถูกกฎหมาย และอย่างน้อย 6 ประเทศมีการอนุญาตให้ใช้กัญชาเพื่อสันทนาการได้ (อัญมณี สัจจาสัย, 2564) ซึ่งในแต่ละประเทศมีรายละเอียดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ

ตารางที่ 2 รูปแบบการใช้พืชกัญชาในประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	สารสกัด (cannabinoids)	การใช้แบบพืช สมุนไพร	การใช้เป็นสารสกัด	การกำหนดข้อบ่งใช้ แบบพืชสมุนไพรและ สารสกัด
1. ไทย	dronabinol, cannabidiol	อนุญาต	อนุญาต	จำกัดข้อบ่งใช้
2. สหรัฐอเมริกา	dronabinol, nabilone	รัฐร้อยละ 50 อนุญาต	อนุญาต	จำกัดข้อบ่งใช้ /แตกต่างกันตามรัฐ
3. อังกฤษ	dronabinol, nabilone	อนุญาต	อนุญาต	จำกัดข้อบ่งใช้
4. แคนาดา	<u>nabiximol</u> , nabilone	อนุญาต	อนุญาต	ไม่จำกัดข้อบ่งใช้
5. เยอรมนี	<u>nabiximol</u> , nabilone	อนุญาต	อนุญาต	ไม่จำกัดข้อบ่งใช้
6. อิสราเอล	nabilone	อนุญาต	อนุญาต	จำกัดข้อบ่งใช้
7. อูรุกวัย	dronabinol, nabilone	อนุญาต	อนุญาต	จำกัดข้อบ่งใช้
8. ญี่ปุ่น	-	ไม่อนุญาต	ไม่อนุญาต	อยู่ในช่วงพิจารณา

ที่มา : วีรยา ถาอุปชิต และนุศราพร เกษสมบุญ, 2562



ดังตารางที่ 2 พบได้ว่าประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนาต่างก็มีความพยายามในการนำพืชกัญชามาใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นทางการแพทย์ อาหาร หรือใช้ในทางสันตินาการ จากตารางข้างต้นในแต่ละประเทศมีการกำหนดรูปแบบการใช้พืชกัญชาอย่างชัดเจนและมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของประเทศนั้น ๆ ในปัจจุบันหลายประเทศในโลกเริ่มมีการเปิดรับพืชกัญชามากขึ้น มีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องที่ทำให้หลายประเทศมีแนวโน้มในการจัดการและความคุมพืชกัญชา ทั้งลดความเคร่งครัดในเรื่องของกฎหมาย หรือทำให้พืชกัญชากลายเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายขึ้นมา ซึ่งมีปัจจัยที่หลายประเทศให้ความสำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่ 1.สงครามยาเสพติด หลายประเทศทั่วโลกพืชกัญชาอ่อนปรนกฎหมายอนุญาตให้ประชาชนใช้กัญชาทางการแพทย์หรือเพื่อสันตินาการได้อย่างถูกต้องเพื่อให้ภาครัฐสามารถที่จะควบคุมดูแลและลดการก่ออาชญากรรม รวมถึงนำพืชกัญชามาใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมภายในประเทศ 2.การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นรอบโลก เป็นปัจจัยที่ทำให้หลายประเทศต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 3.เด็กและเยาวชนที่เจ็บป่วย ในอดีตเด็กที่ป่วยถูกปฏิเสธการเข้าถึงพืชกัญชาซึ่งสามารถช่วยรักษาโรคได้ จึงมีการผลักดันให้มีการอนุญาตให้ใช้กัญชาในทางการแพทย์ 4.ตลาดกัญชา เกษตรกรสามารถเข้าถึงการปลูกกัญชาเพื่อการแพทย์มากขึ้น เป็นตลาดและให้ผลกำไรที่ดีอีกทางหนึ่งแก่เกษตรกรและผู้ใช้ประโยชน์จากพืชกัญชาในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันในด้านของนโยบายพืชกัญชาทางการแพทย์ ทั้งด้านกฎหมาย การบังคับใช้ หน่วยงานควบคุมกำกับ รวมถึงข้อห้ามและขออนุญาตของการใช้พืชกัญชา โดยขึ้นอยู่กับบริบทของประเทศนั้น ๆ ในการดำเนินนโยบายการควบคุมของรัฐ



ตารางที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายพืชกัญชาทางการแพทย์ในประเทศไทย สหรัฐอเมริกา อังกฤษแคนาดา เยอรมนี อิสราเอล อูรุกวัย และญี่ปุ่น

ประเทศ	กฎหมาย/ฉบับบังคับใช้	นโยบาย	หน่วยงานควบคุมกำกับ	ข้อห้าม/ข้ออนุญาต
1. ไทย	พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ และพระราชบัญญัติสถานบันพิษยาเสพติดแห่งประเทศไทย	นโยบายกัญชาเสรี	กระทรวงสาธารณสุข	ยาที่ผลิตจากพืชกัญชาโดยได้รับการรับรองทางการแพทย์
2. สหรัฐอเมริกา	State regulations มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ.2539-2560 มลรัฐแรกที่อนุญาตให้ใช้กัญชาทางการแพทย์คือแคลิฟอร์เนีย	รัฐบาลกลางกำหนดให้กัญชาเป็นยาเสพติดควบคุมประเภท 1 (Cass I) และมีกัญชาทางการแพทย์ถูกกฎหมายถึงใน 28 รัฐ และ District of Columbia	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (FDA) Food and Drug Administration (FDA)	แพทย์กำหนดจำนวนปริมาณที่สามารถใช้ได้
3. อังกฤษ	พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้ยาในทางที่ผิด (Misuse of Drugs Act) พ.ศ.2514	พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้ยาในทางที่ผิดฉบับนี้ นับว่าเป็นรากฐานในการพัฒนานโยบายยาเสพติดของประเทศอังกฤษ โดยจำแนกยาเป็นพืชหลักออกเป็น 3 ประเภท	รัฐบาล	สามารถใช้ในทางการแพทย์
4. แคนาดา	Controlled Drugs and Substances Act, Access to Cannabis for Medical Purposes Regulations (Augst 2559) มีผลบังคับใช้ ปี 2542	มีการเข้าถึงกัญชาทางการแพทย์และการวิจัย อาจใช้สำหรับกรณีการคลื่นไส้และอาเจียนรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับเคมีบำบัด โรคมะเร็ง เป็นต้น	กระทรวงสาธารณสุขแคนาดา Health Canada	การผลิต การจำหน่ายและการจำหน่ายกรอบที่ควบคุมด้านเงินจะมีโทษทางอาญา
5. เยอรมนี	Narcotics Law มีผลบังคับใช้ 19 มกราคม พ.ศ.2560	มีการอนุญาตให้ใช้กัญชาทางการแพทย์ได้ในเดือนมีนาคม 2560 แต่ก็ยังมีปัญหาเกี่ยวกับกัญชาทางการแพทย์ในเยอรมนีที่มีราคาสูง	กระทรวงสาธารณสุขและสถาบันแห่งชาติเพื่อการใช้ยาและเครื่องมือแพทย์ (BfArM)	จำกัด จำนวนที่ระบุไว้ในใบสั่งยา
6. อิสราเอล	Hazardous Substances Law มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ.2535	เป็นประเทศแรกของโลกที่พบสารเสพติด THC และ CBD รวมทั้งเป็นประเทศแรกที่อนุญาตทางการแพทย์และการใช้กัญชาทางการแพทย์	IMCA เป็นหน่วยงานกัญชาที่กระทรวงสาธารณสุขอิสราเอลจัดตั้งขึ้น	การลงทะเบียนการประกอบธุรกิจในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรการด้านสุขภาพ
7. อูรุกวัย	Ley No. 19.172 มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ.2556	นโยบายให้มีการปลูกและการซื้อขายกัญชาอย่างถูกต้องตามกฎหมายภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ	IRCCA เป็นหน่วยงานที่ควบคุมกัญชาของประเทศอูรุกวัย	อนุญาตให้เพาะปลูกกัญชาแต่จำกัดในการปลูกได้ครัวเรือนละ 6 ต้น
8. ญี่ปุ่น	อยู่ระหว่างกระบวนการศึกษาผลกระทบของพืชกัญชา	อยู่ระหว่างกระบวนการศึกษาผลกระทบของพืชกัญชา	อยู่ระหว่างกระบวนการศึกษาผลกระทบของพืชกัญชา	อยู่ระหว่างกระบวนการศึกษาผลกระทบของพืชกัญชา

ที่มา : วีรยา ภาอุปชิต และนุศราพร เกษสมบุญ, 2562

สามารถสรุปได้ว่า มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการปลูกและการใช้พืชกัญชาของประเทศต่าง ๆ ข้างต้น เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่น่าสนใจและควรนำมาศึกษาวิเคราะห์ถกเถียง และถอดบทเรียนจากการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละประเทศมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการปลูกและการใช้พืชกัญชาให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ตลอดจนพัฒนาและส่งเสริมทางนโยบายพืชกัญชาต่อไป



ผลดีและผลเสียที่เกิดจากนโยบายกัญชาเสรี

นโยบายกัญชาเสรีถูกนำเสนอในการเลือกตั้งในปี 2562 ของพรรคภูมิใจไทย ทำให้ในขณะนั้นประชาชนเกิดกระแสต่าง ๆ และความตื่นตัวภายในสังคมไทย โดยมีการตั้งคำถามและความกังวลถึงความพร้อม ตลอดจนความเหมาะสมที่จะมีการปลดล็อกพืชกัญชาในประเทศ อย่างไรก็ตาม ผลดีของนโยบายกัญชาเสรีอาจแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายที่มองว่าพืชกัญชามีผลดีมากกว่าผลเสีย โดยพิจารณามุมมองของผู้บริโภคในสังคมไทยว่าสามารถที่จะเข้าถึงพืชกัญชาในทางการแพทย์ได้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการรักษาโรคทำให้ประชาชนได้รับบริโภคพืชกัญชาที่มีคุณภาพมาตรฐานและราคาที่เป็นธรรม ภายใต้ระบบสาธารณสุขโดยการควบคุมจากรัฐบาลรวมถึงเป็นการป้องกันเยาวชนที่เข้าถึงพืชกัญชา ซึ่งมีวิธีการควบคุมเช่นเดียวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบุหรี่ เป็นต้น (เจณิตตา จันทวงษา, 2565) ผลเสียของกัญชาอาจมีด้วยเช่นกันหากกลุ่มที่ลักลอบใช้ ให้กลับเข้ามาสู่วงจรอย่างถูกต้องตามกฎหมายทั้งในมุมมองของรัฐยังเป็นการลดภาระด้านงบประมาณและงานพิจารณาคดีในระบบกระบวนการยุติธรรมทางกฎหมายอาญา อีกทั้งลดจำนวนผู้ต้องขังในคดีการครอบครองพืชกัญชาที่ไม่ใช้วัตถุประสงค์ทางการแพทย์มากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันทางการแพทย์ของประเทศไทยมีความซับซ้อนสูงในการนำระบบพืชกัญชาเข้ามาร่วม ซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยสามระบบ คือ แพทย์แผนปัจจุบัน แพทย์แผนไทยและหมอพื้นบ้าน ที่ไม่ได้เกิดการยอมรับกันและกันและเชื่อมต่อกันเพื่อประโยชน์ของผู้ป่วยอย่างเพียงพอ ทำให้ไม่เอื้อต่อการเข้าถึงบริการเท่าที่ควร ส่งผลให้มีการใช้พืชกัญชาทางการแพทย์นอกระบบจำนวนมากยากต่อการควบคุมดูแล ซึ่งที่สำคัญหากเกิดปัญหาด้านระบบการสร้างองค์ความรู้ทางการแพทย์เกี่ยวกับพืชกัญชาและปัญหาด้านสังคมจากนโยบายกัญชาทางการแพทย์ย่อมส่งผลกระทบเป็นวงกว้างทั้งสังคม เศรษฐกิจและประเทศชาติ (พัฒนปกรณ์ ดอนดุ่มไพรและคณะ, 2564)

โดยสรุปได้ว่า การถกเถียงนโยบายกัญชาเสรียังไม่มีข้อยุติที่ชัดเจน แต่สำหรับนโยบายกัญชาทางการแพทย์นั้นเริ่มเปิดกว้างในการนำพืชกัญชากลับมาสู่สังคมมากขึ้น ดังนั้นรัฐต้องสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนรู้เท่าทันทั้งคุณและโทษของพืชกัญชา ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความพร้อมและความเหมาะสมในการใช้พืชกัญชา แต่รัฐจะต้องมีการดำเนินการอย่างเคร่งครัดให้มีความถูกต้องและชัดเจน เพื่อป้องกันหรือหลีกเลี่ยงการขยายตัวของพืชกัญชาในตลาดที่ผิดกฎหมาย

แนวทางการผลักดันและการปรับปรุงแก้ไขนโยบายกัญชาเสรีในอนาคต

ในปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญในการนำพืชกัญชามาใช้ประโยชน์ ทั้งสารสกัดและส่วนต่าง ๆ ของพืชกัญชา กรณีของประเทศไทย พระครุภูมิไธยก์ได้นำเสนอ นโยบายกัญชา ในการเลือกตั้งปี 2562 ภายใต้สโลแกน “พืชแก้จนของคนไทย นโยบายสร้าง รายได้ประชาชน” และ “พืชแก้จน พืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ กัญชาเสรี” หรือเป็นที่รู้จักกันในชื่อ “กัญชาเสรี” การเปิดตัว “กัญชาเสรี” และพระครุภูมิไธยก์ได้แถลงนโยบายของพรรคชี้แจงว่า ต้องการใช้โมเดลของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นต้นแบบ เพราะหลังจาก ทำให้เปิดเสรีแล้วก็ทำให้รัฐแคลิฟอร์เนียกลายเป็นตลาดค้ากัญชาเสรี ได้สร้างมูลค่าอย่างมาก และยังสามารถเก็บภาษีจากประชาชน ในขณะนั้นนโยบายของพระครุภูมิไธยก์ถึงว่าเป็น นโยบายที่ถูกต้อง ทำให้พรรคการเมืองใหญ่อื่น ๆ เช่น พรรคเพื่อไทย อนาคตใหม่ ประชาธิปัตย์ ต่างยกประเด็นมาใช้ในการหาเสียงเช่นเดียวกัน (พัฒนปกรณ์ ดอนตูมไพรและคณะ, 2564)

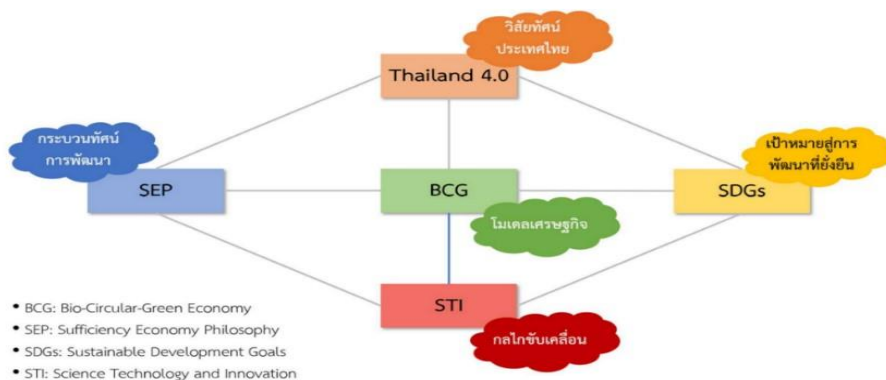
อย่างไรก็ตาม พระครุภูมิไธยก์ได้หาเสียงไว้ในช่วงเลือกตั้งว่าจะทำให้ “พืชกัญชาเสรี” เป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนและประเทศ แต่เมื่อพระครุภูมิไธยก์เข้าร่วม รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา แล้วกลับเบี่ยงเบนนโยบายให้กลายมาเป็นการส่งเสริม “พืช กัญชาเพื่อการแพทย์” ที่มีเงื่อนไขและข้อจำกัดต่าง ๆ มากมาย (อัญมณี สัจจาสัย อ่างใน อรรถ สิริทธิ์ พานแก้ว, 2563 : ออนไลน์) ด้วยเหตุนี้แล้วกล่าวได้ว่า นโยบายกัญชาเสรีจึงไม่ได้เป็นเพียง นโยบายสาธารณะที่นำเสนอในช่วงเลือกตั้งเท่านั้นแต่ยังเป็นยุทธศาสตร์ทางการเมืองเพื่อ ต่อรองตำแหน่งในรัฐบาลอีกด้วย โดยการใช้พืชกัญชาไม่ได้เป็นไปตามอย่างเสรีจริง แต่หากยัง อยู่ในการควบคุมดูแล ผูกขาดอย่างเข้มงวดเมื่อมีการผลักดันการใช้พืชกัญชาทางการแพทย์เข้าสู่ วาระแห่งชาติ โดยได้มอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนด กฎเกณฑ์และควบคุม ทั้งนี้ผู้มีสิทธิ์ปลูกพืชกัญชาจะต้องได้รับการอนุญาตจากสำนักงาน คณะกรรมการอาหารและยา โดยมีบุคคลที่สามารถใช้และผลิตพืชกัญชาได้ตามกระทรวง สาธารณสุข (อัญมณี สัจจาสัย, 2564) ดังภาพที่ 1.



ที่มา : สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

อย่างไรก็ตาม พืชัญชาเสรีนั้นดำเนินไปโดยมีกระบวนการของการเข้ามาใช้อำนาจในการควบคุมที่มีการอิงจากรูปวรรณกรรมอย่าง “กัญชาเสรี” ที่อิงกับหลักการทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ ปัจจัยทางการเมือง และสังคม รวมถึงการอ้างประโยชน์ที่มีต่อประชาชนที่มีความเชื่อมโยงกับความรู้ การจัดการระเบียบทางสังคม และที่สำคัญคือการอ้างถึงการเป็นยาสมุนไพรเป็นยาที่ใช้ในการรักษาโลก “กัญชาทางการแพทย์ และในทางเศรษฐกิจ” (สุกัร สมอนา, 2565) นอกจากนี้ เห็นได้จากการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) อยู่ระหว่างการประสานกับกรมวิชาการเกษตร ที่เดินทางวิจัยพัฒนาพืชัญชา กัญชง เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และเชิงพาณิชย์แบบครบวงจร (นารา หนูแดง, 2563) ดังที่ นางสาวมนัญญา ไทยเศรษฐ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เปิดเผยว่าได้มีการลงนามความร่วมมือ 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1.ได้มีการวิจัยปรับปรุงพันธุ์พืช เครื่องจักรกลและเทคโนโลยี เพื่อช่วยลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตให้เกษตรกร รวมถึงแก้ปัญหาแมลงศัตรูพืชที่ระบาด ควบคุมดูแลมาตรฐานสินค้าเกษตรทั้งส่งออกและนำเข้า โดยเป็นการยกระดับมาตรฐานการผลิตการเกษตรของประเทศให้เจริญเติบโต 2.การพัฒนาและร่วมกับองค์การบริหารจัดการโครงการที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดก๊าซเรือนกระจก ตลอดจนความร่วมมือทางวิชาการกัญชา กัญชง เพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์และเชิงพาณิชย์อย่างครบวงจรกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้วยเหตุนี้ เป็นภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อผลักดัน BCG Economy หรือ เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy) (กรมประชาสัมพันธ์, 2565 : ออนไลน์) ประเทศไทยนั้นมีความหลากหลายทางชีวภาพและผลผลิต

ทางการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ พืชสมุนไพรส่วนใหญ่ของประเทศมาจาก 3 แหล่งสำคัญ ได้แก่ สมุนไพรที่ได้จากการปลูก สมุนไพรจากแหล่งธรรมชาติ และสมุนไพรจากการนำเข้า ดังนั้นแล้ว จึงมีการพัฒนาสมุนไพรไทย ภายใต้กรอบการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีของประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงได้กำหนดแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพร ฉบับที่ 1 ในเรื่องของสมุนไพรขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับให้เป็นสากล โดยการพัฒนาสมุนไพรภายใต้แนวคิด BCG Economy (คณะกรรมการขับเคลื่อนการกิจของคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ, 2562) สำหรับประเทศไทยได้นำหลักยุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งเป็นแผนหลัก ดังภาพที่ 2



ที่มา : กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ประเทศไทยได้ทำอนุสัญญาว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961 และอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1971 ซึ่งอนุสัญญาทั้ง 2 ฉบับนี้ ยินยอมต่อการใช้พืชกัญชาทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ได้ แต่รัฐบาลต้องคำนึงถึงความปลอดภัยต่อสุขภาพของพลเมือง และป้องกันไม่ให้รั่วไหลไปยังตลาดมืด ด้วยเหตุนี้รัฐบาลให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนานโยบายการส่งเสริมพืชกัญชาให้เป็นพืชเศรษฐกิจให้เป็นสากลให้ทัดเทียมกับประเทศมหาอำนาจหรือประเทศในขอบข่าย พร้อมทั้งประเมินขีดความสามารถในการกำกับดูแลการใช้พืชกัญชาเพื่อให้การดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับพืชกัญชาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ในอีกแง่หนึ่งนโยบายกัญชาเสรีในอนาคตอาจมองได้ว่า พืชกัญชานี้ตกอยู่ในอำนาจของรัฐจากการดำเนินการเพื่อที่จะเข้ามาควบคุม ผูกขาด จากข้างต้นที่รัฐเป็นผู้ที่รับผิดชอบเพียงผู้เดียวที่สามารถควบคุม สร้างกฎระเบียบ กำหนดโทษ และควบคุมกลไกทางสังคมที่



เกี่ยวข้องกับพืชกัญชา ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมของความสัมพันธ์ของผู้ใช้อำนาจกับผู้รองรับอำนาจ (สุภีร์ สมอนา, 2565) โดยประการนี้พรรคภูมิใจไทยได้นำเสนอนโยบายกัญชาทางการแพทย์ขึ้นมานั้นทำให้หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนของไทย ต่างมีการร่วมมือกันและให้ความสำคัญในการผลักดันพืชกัญชาให้ถูกกฎหมาย รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อนำพืชกัญชามาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีและยาวนานขึ้น และยังสามารสร้างมูลค่าตลาดกัญชาเพื่อการแพทย์ของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ฉะนั้นรัฐต้องมีการผลักดันในการใช้ประโยชน์ให้มากกว่านี้

สรุป

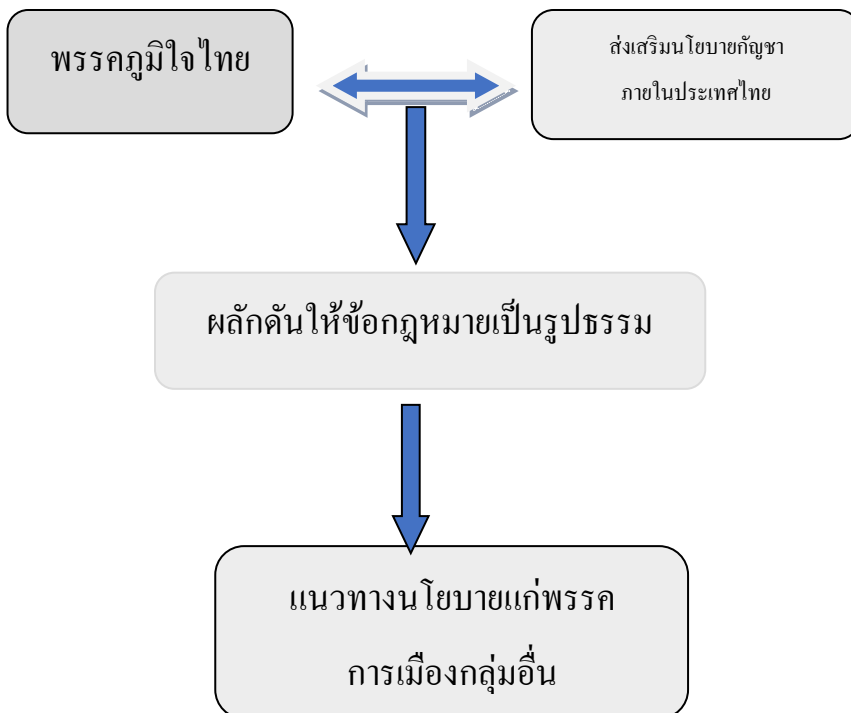
การผลักดันนโยบายพืชกัญชาของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นำเสนอโดยพรรคภูมิใจไทย ในการเลือกตั้งปี 2562 ที่ได้นำเสนอโยบายกัญชาหรือกัญชาเสรี ทำให้มีกระแสต่าง ๆ เกิดขึ้นทั้งมองว่าพืชกัญชามีผลดีมากกว่าผลเสีย และมองว่ามีผลเสียมากกว่าผลดี แม้ว่าพรรคการเมืองใหญ่อื่นๆ เช่น พรรคประชาธิปัตย์ อนาคตใหม่ และเพื่อไทย จะหิบบยกประเด็นกัญชาขึ้นมาเพื่อตึงคະแนนเสียง แต่ก็นับได้ว่าพรรคภูมิใจไทย มีแนวความคิดเรื่องกัญชาที่สอดส่องและสร้างความดึงดูดความสนใจกับประชาชน อย่างไรก็ตาม การนำนโยบายพืชกัญชาไปสู่การปฏิบัตินั้นมีความซับซ้อนของการที่หน่วยงานนำไปปฏิบัติ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบตามมา เช่น ศักยภาพขององค์กร โดยองค์กรต้องมีความสามารถและความพร้อม (สุภีร์ สมอนา, 2565) อย่างการให้พืชกัญชาเป็นพืชที่รองรับการขับเคลื่อน ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy) นั้น องค์กรต้องมีความสามารถและความพร้อมไม่ว่าจะเป็นบุคลากร งบประมาณ โครงสร้างการบริหาร ตลอดจนเทคโนโลยี ทรัพยากร รวมถึงการประเมินแผนงานและโครงการ อีกทั้งยังต้องมีการรับมือกับการต่อต้านและความร่วมมือต่อนโยบาย เช่น การไม่เห็นด้วย การไม่เชื่อมั่นต่อนโยบาย ด้วยเหตุนี้ นโยบายพืชกัญชาอาจมีการปรับปรุงระบบการกำกับดูแลเพื่อให้องค์กรหน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมถึงประชาชนทุกคนในสังคมไทยมีความพร้อมและความสามารถในการนำเอานโยบายไปปฏิบัติในอนาคต ทั้งนี้ นโยบายพืชกัญชาเสรีไม่ได้เป็นเพียงนโยบายสาธารณะที่นำเสนอในช่วงเลือกตั้งของพรรคภูมิใจไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นยุทธศาสตร์ทางการเมืองที่ถูกจัดวางไว้เพื่อรองรับตำแหน่งในรัฐบาลของพรรคภูมิใจไทยในฐานะพรรคร่วมรัฐบาล ถึงแม้ว่า นโยบายพืชกัญชาเสรีจะไม่ได้ประสบความสำเร็จเต็มที่ อย่างที่พรรคภูมิใจไทย



ได้หาเสียงไว้ แต่นานูทิน ชาญวีรกุลในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขก็สามารถใช้นโยบายนี้เป็นผลงานของตนเองและพรรคภูมิใจไทย ตลอดการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีไปจนถึงการเลือกตั้งครั้งต่อไปได้อีกด้วย

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาบทความวิชาการฉบับนี้ได้ถอดองค์ความรู้ใหม่ของการผลักดันนโยบายกัญชาของพรรคภูมิใจไทยถือเป็นผลประโยชน์แห่งชาติในทางการแพทย์และควรผลักดันต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ตามคุณสมบัติของกัญชานำไปใช้ ฉะนั้นนโยบายนี้จึงควรนำไปประกาศใช้เป็นกิจลักษณะด้านกฎหมายเพื่อเป็นแนวทางให้พรรคการเมืองกลุ่มอื่น ๆ และช่วยเป็นเกราะคุ้มกันให้แก่ผู้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม จึงสรุปได้ตามแผนภาพดังกล่าว





เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2565). กรมวิชาการเกษตร เดินหน้าวิจัยพัฒนาัญชา ัญชงเพื่อ
ประโยชน์ทางการแพทย์และเชิงพาณิชย์แบบครบวงจร. เรียกใช้เมื่อ 18 กุมภาพันธ์,
2565, จ ๑ ก
<https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/33/iid/124669?fbclid=IwAR3MLpTayQHsl10hwz2JDNztmJ8uWYKVLIRKM6Y8IHPVMGvZknc1f8TdQPM>.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนการกิจของคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ. (2562). การ
พัฒนาสมุนไพรภายใต้กรอบการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีของประเทศไทยเพื่อ
เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว. เรียกใช้เมื่อ 18 กุมภาพันธ์
2565 จ ๑ ก
<https://www.dtam.moph.go.th/index.php/th/download/4326dl0058>.
- เจณิตตา จันทวงษา. (2565). คุมกัญชาเสรีอย่างไรให้ปลอดภัยกับเด็กและเยาวชนที่สุด.
เรียกใช้เมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2565 จาก
<https://www.the101.world/cannabis-legalization-and-youth/>
- ฉัฐวัฒน์ ชัชณญาณภักดิ์. (2565). การส่งเสริมนโยบายกัญชาในสังคมไทย. วารสารสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์, 47(1), 171-186.
- ดวงหทัยชนก เรืองหนองยาง. (2561). การประยุกต์ใช้แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนว
ใหม่ในการจัดการระบบสาธารณสุขของประเทศไทย. วารสารศิลปการจัดการ, 2(3),
169 -177.
- นารา หนูแดง. (2565). แนวทางการพัฒนานโยบายส่งเสริมให้กัญชาเป็นพืชเศรษฐกิจของ
ประเทศไทย. วารสารรัฐศาสตร์พิจารณา, 7(1) 16-26.
- พัฒนปกรณ์ ดอนดัมไพร และคณะ. (2564). นโยบายกัญชาเสรีในฐานะพืชทางการแพทย์
วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(1), 185-197.
- วิธสาธิต สุชาติ และคณะ. (2564). ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการเพาะปลูกกัญชาเพื่อ
เป็นพืชเศรษฐกิจของไทย. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.



วีรยา ถาอุปชิต และนุศราพร เกษสมบุรณ์. (2562). นโยบายกัญชา: การวิเคราะห์เปรียบเทียบ ไทย สหรัฐอเมริกา แคนาดา เยอรมัน และอิสราเอล. วารสารเภสัชกรรมไทย, 13(1), 6-15.

สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2564). โครงการที่ได้รับอนุมัติตามแผนการบริหารงบประมาณปฏิบัติการกรมการแพทย์แผนไทยฯ ประจำปีงบประมาณ 2564. เรียกใช้เมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.dtam.moph.go.th/index.php/th/download/6539-dl0106.html>

สุภัทร์ สมอนา. (2565). รูปแบบของอำนาจในกัญชา : ศึกษาจากวาทกรรมกัญชา-กัญชาเสรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 10(2), 146-156.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). (2563). BCG Economy Model คืออะไร. เรียกใช้เมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/what-is-bcg-economy-model/.

อัญมณี สัจจาสัย. (2564). ปลดล็อกกัญชา ออกจากยาเสพติด. เรียกใช้เมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2792.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน



1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University) เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์



2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabun PSK ตั้งค่านำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย



3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับ อย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์



การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิงตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคมนวัตกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)



5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษญา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.



(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).//ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง).//สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑุวงศ์. (2556). ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อสารานุกรม,(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิท อาจพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.



(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). // ชื่อวิทยานิพนธ์. // ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา. /ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควงศ์. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). //ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. //(ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ สิริศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อดิธพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. //เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsa.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>



(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).



ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตริภักดิ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (เจ้าจวนจระ) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอมะนัง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phetthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.



Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้ที่เว็บไซต์ของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปัตตานี ได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : ketsada.iadp@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปัตตานี

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชนิเวศน์ ปัตตานี หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะ



ได้รับวารสารสิ่งคืบที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความใน
วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt)ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words



บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt)

2..... (16 pt)

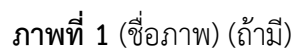
3..... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....



(16.pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

[illegible]

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school handwriting practice paper. The lines are evenly spaced and run across the entire width of the page. There are no margins, text, or other markings present.



องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16 pt).....ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย.สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt).....สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

... (16 pt)

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words



บทนำ (18 pt)

...(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

[illegible]



สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

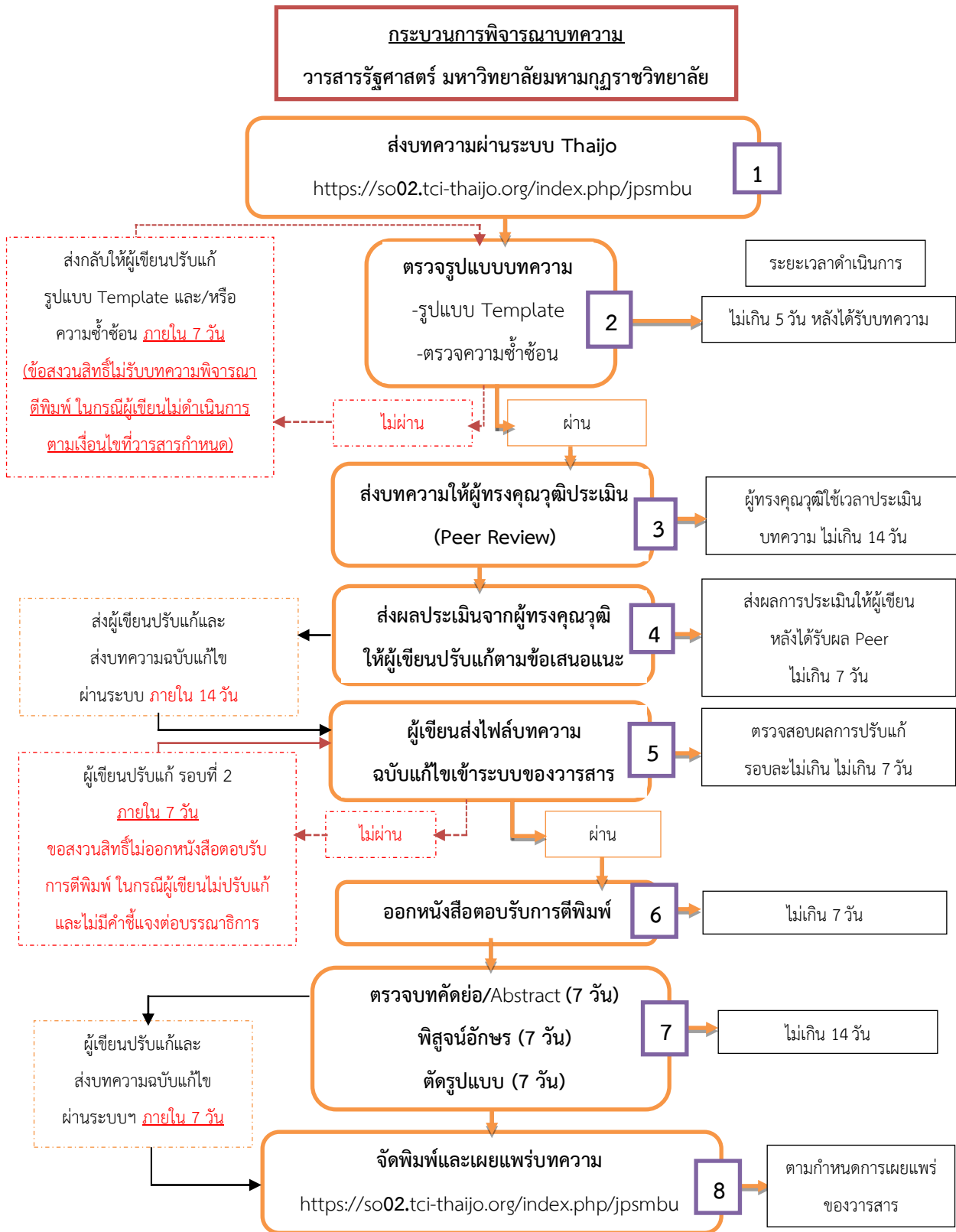
.....

.....

.....

.....

.....



หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้พิมพ์ส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้พิมพ์บทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)